

АСОЦИАЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ РУСЕ
ASSOCIATION FOR REGIONAL DEVELOPMENT OF RUSE DISTRICT

Проект!

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ИВАНОВО 2021 – 2027

СЪГЛАСНО ДОГОВОР Д - 148 / 02.03.2020 г.

МЕЖДУ ОБЩИНА ИВАНОВО, ОБЛАСТ РУСЕ И
АСОЦИАЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ РУСЕ

Междинен доклад – Май 2020 година

СЪДЪРЖАНИЕ

стр.

	СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ	4
	ВЪВЕДЕНИЕ	5
	УВОДНА ЧАСТ (ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПИР – ИВАНОВО, ПРОГРАМНА РАМКА И МЕТОДИКА ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА)	6
Част 1.	АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ИВАНОВО	8
1.1.	ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА, ПРИРОДНИ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ИВАНОВО	8
1.1.1.	Обща характеристика и селищна система на Община Иваново	8
1.1.2.	Природни и културно-исторически забележителности на територията	11
1.2.	СЪСТОЯНИЕ, ПОТРЕБНОСТИ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНА ИВАНОВО КЪМ 2020 Г.	15
1.2.1.	Състояние и потенциали за развитие на нефинансовите предприятия	15
1.2.2.	Състояние и потенциали за развитие на земеделието и горското стопанство	21
1.2.3.	Състояние и потенциали за развитие на индустрията	26
1.2.4.	Състояние и потенциали за развитие на туризма	30
1.3.	СЪСТОЯНИЕ, ПОТРЕБНОСТИ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ В ОБЩИНА ИВАНОВО	35
1.3.1.	Характеристики на елементите на социалния капитал	35
1.3.2.	Изводи за състоянието и потенциалите за развитие на социалния капитал	46
1.4.	СЪСТОЯНИЕ, ПОТРЕБНОСТИ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И ОПАЗВАНЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА	48
1.4.1.	Характеристики на инфраструктурата и опазването на околната среда	48
1.4.2.	Изводи за състоянието и потенциалите за инфраструктурата и екологията	51
Част 2.	ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА В ПЕРИОДА 2021-2027	52
2.1.	S W O T - АНАЛИЗ НА ТЕРИТОРИЯТА И СЕКТОРИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА СЪГЛАСНО АНАЛИЗА НА ФУНКЦИОНАЛНИТЕ СИСТЕМИ	52
2.2.	ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТКА И НА ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г.	57
2.2.1.	Основни параметри на регионалната политика в ЕС и България за периода	57
2.2.2.	Основни параметри на Общата селскостопанска политика	60
2.3.	ОБЩА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ИВАНОВО ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г.	63
2.3.1.	Цели и приоритети за развитие на община Иваново за периода 2021 – 2027 г.	62
2.3.2.	Стратегическа рамка на плана за интегрирано развитие на община Иваново 2021-2027	63

Част 3.	ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	65
3.1.	СЪЩНОСТ И КОНЦЕПЦИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ	65
3.2.	ПЛАНИРАНЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ	66
3.3.	ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЦЕДУРИТЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ	68
3.3.1.	Идентифициране на заинтересованите страни	68
3.3.2.	Инструменти на комуникационната стратегия	
Част 4.	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ – ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА РАЗВИТИЕ (Предстои разработка)	75
4.1.	ОБЩИ ПОСТАНОВКИ ЗА ПРОСТРАНСТВЕНО УСТРОЙСТВО НА ФУНКЦИОНАЛНИТЕ СИСТЕМИ И НА ЗОНИ ЗА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД	
4.2.	ПОДБИРАНЕ НА ЗОНИТЕ ЗА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД МЕЖДУ ОТДЕЛНИ ТЕРИТОРИИ И МЕЖДУ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ СЕКТОРИ ЗА РАЗВИТИЕ (Таблица 2.3)	
Част 5.	ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА И ОПИСАНИЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ	
5.1.		
5.2.		
Част 6.	МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ	
6.1.		
6.2.		
Част 7.	НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ	
Част 8.	ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА, СЪГЛАСНО УСЛОВИЯТА НА ЧЛЕН 32 ОТ ЗРР	
	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	
	ЛИТЕРАТУРА	
	ПРИЛОЖЕНИЯ – анкетни карти, Схеми – торти и др.	

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ

БВП , ВЕИ	Брутен вътрешен продукт , Възобновяеми енергийни източници
В и К	Водоснабдяване и канализация
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ДБТ , ДВ	Дирекция „Бюро по труда“, Държавен вестник
ДГС , ДЛС	Държавно горско стопанство, Държавно ловно стопанство
ДМА, ДСП	Дълготрайни материални активи, Домашен социален патронаж
ЕВРОСТАТ	Европейска статистическа служба
ЕК, ЕС, ЕИО	Европейска комисия , Европейски съюз, Европейска икономическа общност
ЕСФ, ЕСИФ	Европейски социален фонд , Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗГ , ЗЗ , ЗТ	Закон за горите, Защитена зона, Защитена територия
ЗМСМА	Закон за местно самоуправление и местната администрация
ЗООС, ЗРР	Закон за опазване на околната среда, Закон за регионалното развитие
ЗТСУ, ЗУТ	Закон за териториално и селищно устройство, Закон за устройство на територия
ИЗП, ИКТ	Използвана земеделска площ, Информационни и комуникационни технологии
МЗХ, МСП	Министерство на земеделието и храните, Малки и средни предприятия
МОСВ, МИГ	Министерство на околната среда и водите, Местна инициативна група
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МУ	Методически указания за разработване на стратегически документи
НПО, НПРР	Неправителствена организация , Национален план за регионално развитие
НСИ, НСРР	Национален статистически институт, Национална стратегия регионално развитие
ОВОС	Оценка за въздействието върху околната среда
ОДЗ, ОСЗ	Областна дирекция „Земеделие“ , Общинска служба „Земеделие“
ОП,ОПР, ОС	Оперативна програма, Общински план за развитие , Общински съвет
ОСР, ОСТР	Областен съвет за развитие, Областна стратегия за развитие
ПРОПР	Програма за реализация на общинския план за развитие
ПМС, ПП	Постановление на министерския съвет, Природен парк
ОПРР, ОУП	Оперативна програма „Региони в растеж“ , Общински устройствен план
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
П Р С Р	Програма за развитие на селските райони
ПУДООС	Предприятие за управление на дейности по опазване на околната среда
ПУ, ПЧП	План за управление, Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
РПР, РСР	Регионален план за развитие, Регионален съвет за развитие
РЦВ, СО	Район за целенасочено въздействие, Селищно образование
СП, СЦР	Стратегически приоритети, Северен централен (планов) район
ТСБ, ТСУ	Териториално статистическо бюро, Териториално и селищно устройство
УДО, УО	Управление на дейностите с отпадъци, Управляващ орган Оперативна програма
SWOT	Силни страни, слаби страни, възможности, заплахи (анализ)
STEP -анализ	Анализ: на социалните, технологически, икономически, политически фактори

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие (ПИР) на Община Иваново 2021-2027 г. е разработен в изпълнение на **Договор Д - 148 от 02.03.2020 г.** с Асоциация за регионално развитие на Област Русе, сдружение в обществена полза, създадено през 2002 г. в Областна администрация - Русе. През последното десетилетие Асоциацията и/или нейни ключови експерти придобиха завиден капацитет в областта на регионалното развитие, чрез разработването на междинни оценки на общински планове за развитие (Две могили – 2012 г., Ценово – 2012 г. и 2017 г., Борово-2017 г., Иваново – 2017 г., Завет от Област Разград през 2017 г.), както и актуализирани варианти на планове за развитие на община Ценово (2017 г.) и община Иваново (2018 г.).

Планът за интегрирано развитие (ПИР) на Община Иваново 2021-2027 г. съдържа:

- **Въведение**, което се състои от основанието за разработване, кратки данни за организацията – разработила Плана и съдържанието на разработката;
- **Уводна част на разработката**, в която се представят:
 - (1) целите, мястото и ролята на Плана за интегрирано развитие в цялостната система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие;
 - (2) законовите норми, подхода и принципите, на които се основава документът;
 - (3) отговорностите на институциите и партньорите за разработването и приемането на Плана за интегрирано развитие на община Иваново 2021 – 2027 г.;
 - (4) очакваните резултати от приемането на документа и използването му за целите на стратегическото регионално и пространствено планиране на общинско ниво.
 - (5) Методиката на разработката - използвания при изготвянето на ПИР подход и описание на извършените изследвания, източниците на данни и информация.

Съгласно Методическите указания на МРРБ от Март 2020 г., **същинската (експертна) част** на Плана за интегрирано развитие на община Иваново 2021 – 2027 се състои от:

Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциали за развитие на територията на Община Иваново;

Част II. Цели и приоритети за развитие за периода 2021 – 2027 г.;

Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ОПР при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;

Част IV. Определяне на приоритетните зони на въздействие;

Част V. Програма за реализация на Плана и описание на интегрирания подход;

Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;

Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на **ПИР на Община Иваново**;

Част VIII. Предварителна оценка на разработения ПИР 2021 - 2027.

В заключението на плана се посочват основните препоръки за неговото ефективно изпълнение през програмния период. В приложението са дадени анкетните карти за анкетиране на представители на основните целеви групи съгласно Част III. Дадени са също

резултатите от обработката на анкетните карти за нуждите на Стратегията на ПИР.

УВОДНА ЧАСТ

Планът за интегрирано развитие (ПИР) на Общината, съгласно измененията и допълненията на Закона за регионалното развитие от м. Март 2020 г. е част от общата система за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, установена със законодателните разпоредби и в рамките на регионалната политика на България. Съгласно тази политика¹, ПИР на община Иваново, област Русе, за периода 2021-2027 г., определя съгласно подхода „Отгоре – Надолу“ средносрочните цели и приоритети за развитието на Общината в съответствие със стратегическите документи за развитие на нива „Национална стратегия за регионално развитие“ и „Регионална стратегия за развитие на Северен централен район NUTS 2“, валидни за програмния период 2021 – 2027 г.

ПИР на Община Иваново е стратегически средносрочен документ, който има за цел постигането на устойчиво социално-икономическо развитие по смисъла на „Устойчиво развитие на регионите“ на база на местните потенциали и сравнителни предимства на Природния, Материалния и Социалния капитали на територията². За целта, ПИР предлага устойчиви решения за обвързване в едно цяло както на усилията на местната администрация, така и тези на местната общност в техния общ стремеж за постигане на устойчиво социално – икономическо добруване на населението при спазване на ограничителните условия за опазване и поддържане на природната среда в Община Иваново.

ПИР Иваново 2021 – 2027 е разработен в съответствие с Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 и Общински планове за развитие (2021-2027). В този смисъл разработката е в съответствие и хармонизация с принципите на регионалната и кохезионната политика на ЕС като отчита препоръките на основните стратегически и планови документи на национално и регионално ниво на България.

При разработването на ПИР за Община Иваново 2021-2027 е възприет подходът за осигуряване на вътрешна (органична) връзка не само със стратегическите документи за регионално развитие на по-високите нива, но и на продължаващо влияние между досегашни разработки на местно ниво и ПИР за новия програмен период на местно развитие. Така, поради несъмнено доброто качество на миналия ОПР-Иваново за 2014 – 2020 г., в ПИР 2021 – 2027 г. са приети за доразвиване следните характерни положителни страни на досегашните стратегически разработки за Община Иваново, както следва:

Промените в стратегическата рамка за периода 2021-2027 г. са заложили в Стратегия „Европа 2027“ и „Териториален дневен ред на ЕС - 2027“, както и в националните документи - Национална програма за развитие „България 2027“ и Националната програма за реформи.

Стратегия „Европа 2027“

¹/ Закон за изменение и допълнение на Закона за регионалното развитие, в сила от 13.03.2020 г.

² / Найденов, Н., Устойчиво развитие на селските райони, Русе: „Авангард принт“, 2018, 110 с.

Стратегията „Европа 2027“ въвежда запомняща се формула за развитие през следващия планов период с еднозначни цели с количествени измерители. Съобразявайки се с тях и възможностите, България поема ангажименти, чрез Националната програма за реформи.

Споразумение за партньорство на Република България

Споразумението за партньорство 2021-2027 г., заедно с оперативните програми са стратегически документи, които задават приоритетите и целите за програмния период.

Дунавска стратегия на ЕС

Приоритетни области на България за стратегията са: (1) подобряване на достъпността, по и към Дунав и ефективното използване на енергийните ресурси; (2) подобряване качеството на водите, опазване на биоразнообразието, превенция и управление на риска; (3) повишаване на конкурентоспособността, чрез иновации, образование, култура, туризъм, мултикултурен диалог и съхраняване на регионалната идентичност и богатото културно наследство; (4) укрепване капацитета за управление, координация и партньорство на всички нива, повишаване на сигурността и интеграция на хората в неравностойно положение.

Национална програма за развитие „България 2027“

Националната програма за развитие: България 2027 (НПР БГ2027) е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2027 г. В НПР БГ 2027 са формулирани 5 приоритета, детайлизирани в Част 2.2.

Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, чрез целите:

- СЦ1 – *Икономическо сближаване* (на всички нива) – чрез собствен потенциал;
- СЦ2 – *Социално сближаване* – чрез развитие и реализация на човешкия капитал;
- ✓ СЦ3 – *Териториално сближаване* – чрез сътрудничество с държави, региони, ареали;
- ✓ СЦ4 – *Балансирано териториално развитие* – полицентрична мрежа, свързаност,

ПИР на общината интерпретира и отразява приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие по отношение на ключовите области на регионалното и местното развитие, свързани с повишаване на конкурентоспособността и заетостта, инфраструктурното развитие и достъпността, устойчивостта и социалното включване.

Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.

Националната концепция за пространствено развитие дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория, като едновременно с това създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Тази концепция се конкретизира на територията на община Иваново чрез Общия устройствен план на общината, разработен през 2016 г.

Регионална стратегия за развитие на Северен централен район 2021-2027 г.

В Регионалната стратегия за развитие са отчетени специфичните дългосрочни цели и приоритетите за развитие на областите и общините, включени в териториалния обхват на региона. На ниво **план за интегрирано развитие на община** се осъществява връзката между регионалния и местния стратегически контекст за развитие, чрез подходи „отдолу-нагоре” и „отгоре-надолу”.

Част I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ИВАНОВО

• КОНЦЕПЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВО СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО И ЕКОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИИТЕ

Понятието „устойчиво развитие на териториите (регионите) се използва обикновено за описване на социално-икономическото развитие на извънградските области, които се намират в *неизгодно от гледна точка на конкурентоспособност положение по отношение на територия, услуги, знания и възможности*. В селските райони, една дейност - земеделската е един от основните фактори за развитие, но неземеделските елементи постепенно придобиват все по-голямо значение. За да се осигури *устойчиво развитие*, чрез конкретни оперативни програми се осъществява *структурна интервенция* в подкрепа на земеделския бизнес, социалните общности и опазването на околната природна среда.

Ключови думи по проблема са понятията за **трите вида капитал в контекста на устойчивото развитие на селските райони**: (1) природен капитал; (2) материален капитал; (3) социален капитал.

Природният капитал включва природните ресурси (земя, вода, въздух). Изискването за устойчивост на този вид капитал означава да се опазват екосистемите, така че жизнената среда на идните поколения да не се влошава. **Материалният капитал** включва материално-техническата и информационна база на икономиката като: инфраструктура; машини, съоръжения и сгради; форми на интелектуална собственост в бизнеса; и др. **Социалният капитал** се състои от човешкия капитал (хората с техните знания, умения и потребности), от формите на обединяване на общностите със социалните ценности и институции, от културните и морални ценности на хората.

1.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА, ПРИРОДНИ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ИВАНОВО

1.1.1. Обща характеристика и селищна система на Община Иваново

Община Иваново, се намира в Североизточна България, в Дунавската равнина, в Северен централен район (NUTS 2) и административна област Русе (NUTS 3). Общината е разположена в Северозападната част на област Русе и заема площ 495 454 дка (над 17 % от територията на Област Русе). На север граничи с р. Дунав, на север-североизток с общините Русе и Ветово, на юг-югозапад с общините Две могили и Борово от Област Русе. В направление юг-югоизток граничи с община Цар Калоян от Разградска област и община Опака – Област Търговище. Схемата на територията е показана на **Фигура 1.1** от ОУП - 2016.

Транспортно-географското разположение на Община Иваново е благоприятно за развитието на икономиката и за осигуряване на добро качество за живот на населението.

Територията на общината е разположена на два от европейските транспортни коридори - № 7 по река Дунав от Долното течение на Дунав до Западна Европа и № 9 от Хелзинки (Финландия) през Русия, Украйна, Румъния и България до Александрополис (Гърция), който осигурява връзка между районите на Балтийско и Северно море, от една страна и Средиземно и Черно море от друга. През територията на общината минават важни артерии – ж.п. линия Русе - Горна Оряховица-София и шосейни пътища Русе – София, Русе – Маказа (Гърция) и Русе - Варна.

Селищната система на Община Иваново (таблица 1.1.1), включва 13 населени места (селища), както следва: общинският център с. Иваново и още селата Божичен, Кошов, Красен, Мечка, Нисово, Пиргово, Сваленик, Табачка, Церовец, Червен, Щръклево и Тръстеник. По брой на селищата Общината е на второ място в Област Русе, след Община Русе с общо 14 селища. Това поставя високи изисквания по отношение на транспортното обслужване на населението. Със статут на кметства са селата Красен, Мечка, Пиргово, Сваленик, Тръстеник и Щръклево, а останалите села се управляват от кметски наместници.

Таблица 1.1.1

Разпределение на териториите на населените места в Община Иваново, 2016 г.

Населено място (селище)	Площи на териториите, дка, по видове, съгласно „Баланс на територията“					
	Обща площ	Земеделски територия	Горски територии	Населени места и др. урбанизирани територии	Водни течения и водни площи	Територии за транспорт и инфраструктура
с. Божичен	15 854	13 261	1 436	571	257	328
с. Иваново	22 169	18 670	1966	1 030	270	233
с. Кошов	29 834	22 372	6 445	529	183	306
с. Красен	30 819	26 797	2 448	907	362	304
с. Мечка	26 867	19 743	2 434	1 123	3 487	79
с. Нисово	27 681	16 660	10 127	640	152	100
с. Сваленик	58 103	40 546	15583	1 115	459	397
с. Пиргово	54 238	46 513	4 898	1 887	370	570
с. Табачка	33 966	26 081	6 745	651	184	325
с. Тръстеник	57 326	50 084	4 227	2 528	111	329
с. Церовец	13 984	9 845	3 225	802	48	65
с. Червен	38 054	31 111	5 507	1 031	224	181
с. Щръклево	86 559	69 278	10 029	2 743	419	4 090
Общо община за Иваново, дка	495 454 ³	390 960	75 070	15 557	6 526	7 307

Източник: Общ устройствен план (ОУП) на Община Иваново 2016 г.

³ / Включително 48 дка площи на кариерата за добив на камък в с. Тръстеник

Населените места заемат 2,92 % от територията на община Иваново. Водните течения са 1,26%, териториите за добив на полезни изкопаеми са 0,06 %, а територията за транспортна инфраструктура има дял 1,46 % от територията.

Най-големи по **обща територия и по земеделски територии** са селата Щръклево, Сваленик и Тръстеник, а най-малки – селата Церовец, Божичен и Иваново. Според общата си територия от 495 454 дка, Община Иваново се намира сред най-големите по територия общини в Област Русе с относителен дял 17,48 % от общата територия на Областта, т.е. на пето място сред общините в Област Русе.

Земеделските територии имат относителен дял 78,91 % от общата територия на общината, спрямо 57,50% средно за страната. Делът на горските територии спрямо общата територия на Община Иваново е 15,15 %, при средно за страната 33,50 % за страната. Както се вижда, територията на Община Иваново е благоприятна повече за развитие на земеделието, отколкото за дейности в областта на горското стопанство.

Както се вижда от данните в Таблица 1.1.2, Община Иваново е най-голямата по територия спрямо седемте „селски“ общини в Област Русе. В същото време обаче, по население (7 805 души към края на 2019 г.) тя е от малките общини в Област Русе. По численост на населението тя е близка до Община Борово и Община Ценово с население 5 677 души и съответно 5 192 души, чието население е по-малко от изискваното 6000 души за създаване на община по Закона за местното самоуправление.

Таблица 1.1.2

Територия, население и гъстота на населението на общините в Област Русе

Район, област, община	Вид на показателя		
	Територия, кв. км	Население, брой към 31.12.2019 г.	Гъстота на населението, бр./кв. км
България	111 001,9	6 925 454	62,39
Област Русе	2 803,0	231 533	79,95
Община Борово	252,2	5 677	22,51
Община Бяла	352,0	13 581	38,58
Община Ветово	353,1	12 219	34,60
Община Две могили	342,3	7 769	22,70
Община Иваново	495,5	7 805	15,75
Община Русе	570,6	170 045	298,01
Община Сливо поле	276,8	9 895	35,75
Община Ценово	258,2	5 192	20,11

Източник: „Инфостат“ и собствени пресмятания.

Общинският център с. Иваново е петото селище по численост на населението в Общината. В петте по-големи селища (Щръклево, Пиргово, Тръстеник, Сваленик и Иваново) е концентрирано общо 74,9 % от цялото население на Община Иваново.

Поради най-голямата по площ територия в Област Русе и сравнително малката численост на населението, Община Иваново е на последно място по гъстота на населението в Областта към края на 2019 г. – 14,58 души / кв. км, т.е. намаление с 30,31 % спрямо данните от ОПР 2014 – 2020 г. От една страна, това е благоприятно за развитието на местния туризъм, но вероятно ще води до проблеми за създаването на собствена на Общината местна инициативна група (МИГ) по подхода „Лидер“ на ЕС.

1.1.2. Природни и културно-исторически забележителности на територията

• Природни забележителности на територията на община Иваново

Релефът на община Иваново има преобладаващо низинен (край р. Дунав и селата Пиргово и Мечка) и равнинно-хълмист характер (останалите села южно и югоизточно от р. Дунав). Тази част от територията, където са селата Иваново, Щръклево, Тръстеник и Божичен се характеризира с наклон на терените от юг на север към р. Дунав. Средната надморска височина е 60 м., като варира от 16,4 м. на брега на р. Дунав северно от с. Пиргово до 276,3 м югоизточно от с. Табачка. Около две трети от територията на общината е с наклон над 3 градуса, което благоприятства развитието на селското стопанство и не е пречка за транспортната дейност. Въпреки малката надморска височина са налице ареали с полупланински облик и наличие на атрактивни пейзажи в района на т.нар. „Поломие“.

Равнинните части на релефа са просечени в посока юг-север от каньоновидните долини на реките Черни Лом, Мали Лом, Бели Лом и Русенски Лом (след сливането на Черни Лом и Бели Лом) в района между с. Иваново и с. Кошов. Тази част от общинска територия – Поломието, е специфична в геоморфоложко отношение. Речната мрежа е от меандров тип и е всечена във варовиците. Напуканите варовикови брегове формират отвесни откоси, на места с височина над 100 м. Освен каньоните и меандрите, характерна особеност на релефа са карстовите форми, особено пещерите, каквито на територията на община Иваново ма над 160. Реките имат добре запазени речни тераси и сравнително широки долини, в които са разположени селата Табачка, Нисово, Червен, Красен, Кошов, Церовец и Сваленик.⁴

По отношение на *климатичните зони* общината попада към умерено-континенталната климатична област, подобласт Севернобългарска. Лятото е сухо и горещо. Средната годишна температура е около 12⁰, средната юлска 20-22⁰, а средната януарска – от 0 до -3⁰. Средногодишното количество на валежите е 550-650 мм.

Около 70-90% от общото количество на валежите през зимата са предимно от сняг. Снежната покривка е устойчива поради ниските температури и обилните снеговалежи. Пролетта е топла, а лятото изключително горещо поради равнинния характер на територията. Средните температури през юли – август са в диапазона 30 -38⁰C. Есенните студени дни настъпват към средата на месец октомври. Преобладаващите ветрове са с посока изток - запад.

Най-значим хидроресурс за общината са водите на река Дунав, но той не се използва ефективно. Речната мрежа в централната част на територията на общината е сравнително гъста. Реките русенски, Бели, Мали и Черни Лом имат ограничено стопанско използване, което се влияе силно от особеностите на климата и карстовата основа. Режимът им е дъждовно-

⁴ / Общ устройствен план на Община Иваново, 2016 г.

снежен. Тека в каньоновидни долини, като са моделирали разнообразни форми с атрактивна гледка, които представляват съществен туристически ресурс за общината. Общата дължина на реките е 47 км, а площта на водосборните басейни 16 хил. кв. км. Заливните тераси на реките имат потенциал от използването на подпочвените води.

Почвите са разнообразни (чернозем – 91 %, сиви, горски, алувиални и алувиално-ливадни) и подходящи за отглеждане на зеленчуци, зърнени и фуражни култури, лозя и др. По терасите на реките те са алувиално-ливадни. Подходящи са за отглеждане на зеленчуци. Върху черноземите се отглеждат предимно зърнени култури.

Вследствие на природните условия са се формирали три вегетационни растителни типа. Върху алувиално-ливадните почви с високо ниво на подпочвени води и по-влажен микроклимат край р. Дунав са разпространени влаголюбиви растителни видове – бяла и черна върба, канадска топола и др. Основните дървесни видове са чер, летен, зимен дъб, акация, липа, орех, топола, бряст, келяв габър и др. Налице са характерните за Северна България храсти - смрадлика, глог, шипка, трънка, дрян, къпина и др., а от тревистите растения – житни треви, кувילו, коприва, кокиче, минзухар, синчец, бръшлян и др. Представени са и основните видове земеделски култури, характерни за България – пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед, както и увеличаващата се по площ рапица.

Съгласно **класификацията на защитените територии (Закон за защитените територии, 1998 г.)** на територията на община Иваново попадат един природен парк, две природни забележителности, една защитена местност и четири защитени зони.⁵

Природен парк (ПП) „Русенски Лом“ е обявен през 1970 г. с цел опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие и културно-историческото наследство. Общата площ е 3408,0 ха. Основно е разположен в община Иваново в землищата на селата Иваново, Кошов, Нисово, Червен, Щръклево, Табачка и Сваленик. Включва и територии от землището на с. Писанец – община Ветово. Площта на ПП „Русенски Лом“ в обхвата на община Иваново е 3191,62 ха.

Паркът е разположен по каньоновидната долина на р. Русенски Лом. Признат е като интересен и ценен обект с висока естетическа стойност, която се обуславя от наличието на красиви крайречни тераси, меандри, високи отвесни скали, зони с богато видово разнообразие, пещери, скални образувания и културни ценности с национално и световно значение – Ивановски скални църкви, Средновековен град „Червен“.

От биологическа гледна точка, уникалността на ПП „Русенски Лом“ се дължи на факта, че той е едновременно северна граница за разпространението на много южни и средиземноморски видове и южна граница за редица растения и животни, характерни за степите и за по-северни географски ширини. На територията му има 825 вида и подвидове висши растения, от които 325 вида са лечебни растения, 8 са включени в Червената книга на България, а 10 вида растения са включени в приложенията на Конвенцията за международна търговия със застрашени видове. В Природния парк са установени 25 вида риби, 7 вида земноводни и 19 вида влечуги. Съставен е списък на 174 вида птици, 167 вида от тях са с природозащитен статус. Представени са около 70 вида бозайници.

За **природни забележителности (ПЗ)** се обявяват характерни/забележителни обекти на неживата природа, като скални форми, скални разкрития с научна стойност, пещери,

⁵ / Общ устройствен план на Община Иваново, 2016 г.

понори, находища на вкаменелости и минерали и други, които са с изключителна стойност поради рядкост, представителност, естетичност или които имат значение за науката и културата. В границите на община Иваново попадат следните природни забележителности:

- „**Дикили таш**” – скално образувание с площ 1,75 ха, в землището на с. Мечка, селищно образувание (с.о.) Стълпище;
- „**Орлова чука**”- пещера с обща площ 82,23 ха. Попада в землището на с. Пепелина, община Две могили, а в землището на с. Табачка е с площ – 27,88 ха. Пещерата е втора по дължина в България след „Духлата“. Благоустроена е и е отворена за посещения. Целогодишно се обитава от колонии на 8 вида прилепи, застрашени и уязвими видове.

За **защитени местности (ЗМ)** се обявяват територии с цел запазване на компонентите на ландшафта, опазването, поддържането или възстановяването на местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита.

ЗМ „Вековна церова гора” – обявена с цел опазване на вековна гора от цер с площ 0,87 ха в землището на с. Церовец. Режимът на дейности забранява нараняване на стъблата, кастрене, чупене на клоните и др.; паша на домашни животни; извеждане на сечи, освен за оглед и санитарно прочистване; залесяването с неместни за района дървесни видове; лагеруването, бивакуването и паленето на огън и др.

В **Регистъра на вековните дървета**, обявен по Закона за биологичното разнообразие на територията на община Иваново са регистрирани следните вековни дървета: **Зимен дъб** в землището на с. Щръклево; **Космат дъб** в землището на с. Щръклево; **Летен дъб** в землището на с. Кошов и **Круша** в землището на с. Щръклево.

На територията на община Иваново се намират и защитени зони – намиращите се в тях ресурси са ценни за пределите на целия регион. Те играят ролята на пазители на все още съхранената природна среда, поради което материално - техническата база в тях се строи само по тяхната периферия или в близки селища, а достъпът и престоят на туристите в тях имат известни ограничения. Защитените зони от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000” попадащи на територията на община Иваново, са:

- **ЗЗ „Ломовете”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. с обща площ 32488,93 ха, а на територията на община Иваново 14178,9 ха. Предмет на опазване са 17 типа природни местообитания, 2 растителни вида, 11 вида безгръбначни, 8 вида земноводни и влечуги, 7 вида риби, 6 вида бозайници и 12 вида прилепи. Зоната се припокрива частично със ЗЗ „Ломовете” за дивите птици;
- **ЗЗ „Батин”** с обща площ 2691,05 ха, а на територията на община Иваново - 549,5 ха. Предмет на опазване са 11 типа природни местообитания, 7 вида безгръбначни, 5 вида земноводни и влечуги, 14 вида риби, 2 вида бозайници и 3 вида прилепи. Зоната се припокрива частично със защитена зона „Рибарници Мечка” за дивите птици.
- **ЗЗ „Ломовете”** за опазване на дивите птици с обща площ 33451,32 ха. На територията на община Иваново площта ѝ е 15137,8 ха. Цел на опазване са 33 вида птици и местообитанията. Зоната припокрива частично ЗЗ „Ломовете” за опазване на природни местообитания и на дивата флора и фауна.
- **ЗЗ „Рибарници Мечка”** с обща площ 560,5 ха. в землището на селищно образувание „Стълпище“ Цел на опазване са 59 вида птици. Припокрива частично защитена зона „Батин” за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Горският фонд в общината е представен предимно от чер, летен, зимен дъб, акация, липа, орех, топола, бряст, келев габър. Срещат се и единични представители на Летен дъб, Обикновен горун и др. В трайните насаждения преобладават овощните видове: Орех, Кайсия, Череша, Ябълка, Синя слива и др.

Животинският свят е представен от: Малък креслив орел, обикновеният мишелов, ястреб, сокол, египетски лешояд, черният щъркел, горска ушата сова, козодой, гривяк, гълъб хралупар, кукувица, кълвач, славей, синигер и др. Наблюдават се диви котки, прилепи, сърни, елени, диви свине, вълци, чакали. От дивечовите запаси се наблюдават известни тенденции на намаление на: дива свиня, сърна, див заек, лисица, фазани и яребици като брой са намалели. Налице е разнообразие от влечуги, характерни за Дунавската равнина на България. За съжаление, намаляването на горските запаси и урбанизацията като цяло влияят върху популациите на дивеч, земноводни, насекоми, птици и върху редки видове лечебни растения.

• **Културно-историческо наследство на община Иваново**

Културно-историческото наследство е фактор за социално-икономическото развитие на община Иваново, като ценен ресурс на туризма – един от основните стълбове на местната икономика. Със своята културна и научна стойност и обществена значимост се отличават религиозните обекти от Първа и Втора българска държава и възрожденски такива. Особено впечатляващи са скалните манастири, църкви и отделни отшелнически килии, изсечени високо в скалите, които през периода X - XIV век превръщат долината на река Русенски Лом и притоците в прочут православен резерват. Друга забележителност е средновековният град Червен, както и крепостите изградени край река Дунав и във вътрешността.

Най-изявените обекти на територията на общината са двата национални археологически резервата (НАР) „Скалните църкви при с. Иваново“ и „Средновековен град Червен“. Декларирани обекти са военните паметници и паметните плочи, издигнати по повод Руско-турската освободителна война 1877 – 1878 г. и участието на България във войните.

Общият брой археологически обекти на територията на община Иваново, включени в „Справка на регистрираните археологически обекти на територията на община Иваново“ са 131, без тези на селата Сваленик и Церовец. Преобладаващата част от археологическите ценности са разположени извън границите на населените места.

С Решение на МС от 1997 г., „Скални църкви край с. Иваново“, и прилежащият им терен са обявени за Национален археологически резерват с определени граници. Стенописите в скалните църкви край с. Иваново са включени в листата на световното културно и природно наследство. В шест храма са запазени в различна степен стенописи, характерни за българското изкуство през XIII – XIV век. През 60-те години на XIV век е изграден последният манастирски комплекс на левия бряг на река Русенски Лом около „Църквата“ („Св. Богородица“), създадена с дарения на Цар Иван Александър и царица Теодора. Църквата е изсечена на около 20 м от основата на почти вертикален скален масив. Църквата е била изцяло изписана от търновски майстори. Върху северната стена на притвора, до входа на църквата са изписани ктиторските портрети.

Ярък пример на комплексно оформен исторически обект е „Средновековен град Червен“ и принадлежащият му терен, които са археологически резерват. От IX век Червен е център на епископия, а от 1235 г. е седалище на средновековната Червенска митрополия.

На територията на община Иваново са запазени обекти на архитектурно-строителни и недвижими културни ценности от различни периоди. Най-голямата част от тях са от епохата на българското Възраждане и след Освобождението 1878 г. – жилищни, обществени и такива свързани с местния стопанския живот и бит. Декларирани архитектурно-строителни обекти има в землищата на селата Кошов, Нисово, Пиргово, Сваленик, Табачка, Тръстеник, Церовец, Червен и Щръклево. Най-голям е броят на обектите в селата Сваленик и Тръстеник.

1.2. СЪСТОЯНИЕ, ПОТРЕБНОСТИ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНА ИВАНОВО КЪМ 2020 Г.

1.2.1. Състояние и потенциали за развитие на нефинансовите предприятия

Съгласно теорията на устойчивото стопанско развитие на предприятията в съвременните условия на глобална икономика, темпът на икономическо развитие зависи от голямо число определящи фактори на вътрешната бизнес среда и на външната маркетингова среда. За целта, обикновено се прави т.нар. **SWOT – анализ** на силните и слабите страни бизнеса в конкретната територия, които предопределят неговото функциониране, както и анализ на шансовете за развитие и/или опасностите пред това развитие, вследствие на влиянието на външната политическа и икономическа среда.

Съществено положително влияние за стабилното стопанско развитие на община Иваново, включително и за осигуряването на адекватно на потребностите ниво на заетост на човешките ресурси оказва приложението на Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС чрез осигуряване на подкрепа за преки плащания за обработваната от стопанствата земеделска земя по Първия стълб на ОСП, както и за финансиране на проекти за развитие на селските райони и техните общности по ПРСР (Втори стълб на ОСП).

На тази стратегическа база за устойчиво развитие на територията в община Иваново, по-надолу е представено проучване за тенденциите за изменение на икономиката на Община Иваново в периода 2021 – 2027 г., в последователността, характерна за методиката на устойчивото развитие на регионите:

(1) общо състояние и тенденции за развитие на предприятията в сектора на земеделието и горското стопанство, на индустрията и услугите в общината;

(2) състояние и тенденции за развитие на социалния капитал, т.е. на населението, човешките ресурси и обединяващите ги институции и общности;

(3) състояние и развитие на инфраструктурата за качество на живота на общностите, включително и за опазване и развитие на околната среда в Общината.

Характерна силна страна на територията на Община Иваново е наличието както на качествени поземлени и горски ресурси, така и на традициите и екологичната история на района, които са предпоставка за развитието на земеделие и местен (екологичен, селски) туризъм. Друга силна страна е благоприятното разположение на територията на община Иваново до гр. Русе и Румъния, което осигурява възможност за пазар на продукцията на общината, но от друга страна има и рискове за „изтичане“ на работната сила към Русе. Тези благоприятни вътрешни страни обаче, е необходимо да се съпоставят с някои слабости, които влияят върху дейността в земеделските стопанства и туристическия бизнес, като:

- несвършена донякъде производствена структура на агробизнеса с предпочитание изключително към зърнопроизводство, което не е обвързано със създаването на принадена стойност за бизнеса и заетост за преработка на продукцията на част от населението от района;

- недостатъчни възможности от страна на общината и местната бизнес общност за улесняване навлизането на млади кадри в земеделските стопанства и в малки предприятия за преработка на земеделска продукция, включително и чрез предоставяне под наем на общинска земя за създаване на нов бизнес;
- необходимост от валоризация на ресурсите за осъществяване на ефективен бизнес за селски / екологичен туризъм, и за повишаване на качеството на обслужване в сектора, приложение на екологични технологии и др.

Съгласно възприетата методика за разработване на стратегически документи за развитие на общините, анализите за състоянието и тенденциите в развитието на местната икономика обхващат обикновено ретроспективен период от няколко години в края на периода, предшестваш целевия период на разработване на конкретния документ. За нуждите на целевия икономически анализ се прилагат основни икономически показатели от стопанския анализ, които осигуряват надеждна оценка за състоянието и тенденциите за развитие и екстраполиране към бъдещия програмен период.

Данните от Общия устройствен план на Община – Иваново от 2016 г., от Междинната оценка от 2017 г. на Плана за развитие за периода 2014-2020 г. и особено от анализа на статистическата информация от ТСБ – Русе за периода 2013 – 2018 год. показват, че трите сектора на икономиката на Община Иваново съгласно **Таблица 1.2.1** се развиват устойчиво и донякъде балансирано един спрямо друг през периода.

Таблица 1.2.1

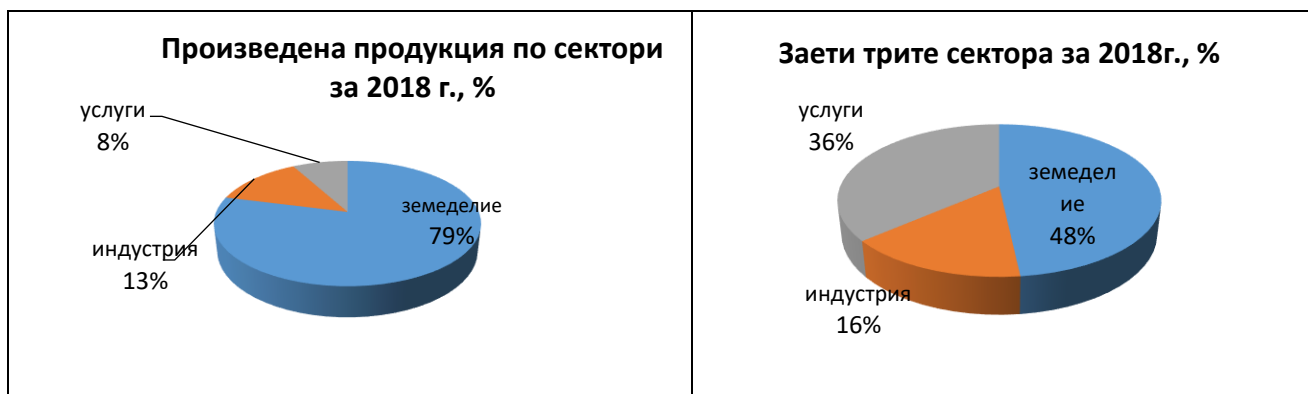
ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ НА НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 2013–2018 Г.

	К а л е н д а р н а г о д и н а					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Селско, горско стопанство						
Брой предприятия	74	85	86	87	89	95
Произведена продукция, хил. лв.	41 569	40 820	41 246	39 981	42 435	43 679
Заети лица, броя	462	481	451	467	453	445
Наети лица, броя	351	405	380	374	356	339
Разходи възнаграждения, хил. лв	3 484	3 887	3 956	3 970	4 144	4 317
Разходи за ДМА, хил. лв.	29 631	34 019	40 057	43 080	41 735	40 395
Индустрия						
Брой предприятия	24	26	30	24	33	31
Произведена продукция, хил. лв.	8 441	7 849	9 995	7 439	7 328	7 160
Заети лица, броя	124	127	170	147	156	142
Наети лица, броя	107	113	145	131	133	117
Разходи възнаграждения, хил. лв	3 484	691	1 009	1 090	1 251	1 030
Разходи за ДМА, хил. лв	9 080	7 604	20 431	16 750	10 229	11 399
Услуги, вкл. туризъм						
Брой предприятия	118	121	123	120	108	112
Произведена продукция, хил. лв	4 022	4 369	9 737	11 503	4 298	4 649
Заети лица, броя	255	229	280	309	355	334
Наети лица, броя	162	141	191	220	259	248
Разходи възнаграждения, хил. лв	757	675	1 008	1 244	1 917	1875

Разходи за ДМА, хил. лв.	4 529	3 066	4 929	5 994	9 950	10 795
--------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

Източник: Териториално статистическо бюро (ТСБ) – Русе

- Произведената продукция е изчислена по методика на „Структурна бизнес единица“
- Заетите и наетите лица са изчислени в еквивалент на пълна заетост
- Сектор „Индустрия“: добивна и преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газ, ВиК, отпадъци и възстановяване в строителството.

Фиг. 1.2.1. Разпределение на произведената продукция и заетите лица в нефинансовите предприятия на община Иваново

Брой предприятия от нефинансовия сектор. Динамиката на този показател показва инвестиционната активност а общината. Общият брой предприятия в изследвания период от 5 години нараства от 216 броя на 242 броя, т.е. с 12,04 % за периода 2013 – 2018 г., или средно 2,4 % за една година от периода. Най-бързо нараства броят бизнеси в сектора „Селско и горско стопанство“, който доминира останалите два сектора – с 28,3 % за периода, т.е. средно 5,6 % годишно. Подобен ръст може да се обясни с благоприятните условия на подем след кризата 2010 – 2012 г., което вероятно е довело до регистриране на нови предприятия, включително и такива на млади фермери с финансиране по Мярка 6.1 на ПРСР 2014 - 2020 г.

В същото време, останалите два сектора, които не са характерни за икономиката на общината, се характеризират с нисък ръст на броя предприятия: от 3 % (на индустрията) и без ръст за броя предприятия в сферата на услугите.

Тъй като броят предприятия единствено не е достатъчен за адекватно оценяване на процеса по ръст на икономиката, е необходимо да се отчитат и други две групи показатели:

1. за персонала – чрез »брой заети лица в предприятията« и »брой наети«;
2. за производителност на бизнеса– чрез «произведена продукция» от предприятията.

Поради големият брой малки предприятия в трите сектора от икономиката на общината, по-надолу се анализират тенденциите за изменение на броя заети и производните от този индикатор социално-икономически показатели на производството. Броят заети е характерен за производства със самонаемане като земеделски производители, еднолични търговци и др. Към 2018 г. например, в секторите «земеделие и горско стопанство», «индустрия» и «услуги» на община Иваново са заети общо 922 души, а наети – 712 души. Най-голям е дялът на заетите в земеделието и горското стопанство – 48,26 % от общия брой към 2018 год., а най-малък - на заетите в индустрията – 36,33 % (**фигура 1.2.1**)

От тук може да се набележи основният структурен проблем в икономиката на община Иваново, а именно, че подобно на ситуацията в повечето малки (селски) общини на Русенска

област), е много висок относителният дял на аграрния сектор, което създава проблеми по отношение на осигуряването на желаните нива на заетост в сектора.

Въз основа на първичната информация от **Таблица 1.2.1** може да се направят следните основни изводи:

1. За периода 2013 – 2018 г. общият брой заети в трите сектора – **първичен** (земеделие и горско стопанство), **вторичен** (переработваща индустрия) и **третичен** (услуги) се увеличава от общо 841 заети до 922 заети, т.е. бележи ръст от общо 9,63 % за периода.

Заетите в земеделието и горското стопанство остават сравнително постоянни – стойности от 462 души за 2013 г. до 445 души за 2018 г. Средният брой заети в един бизнес в земеделието е 9 души и е по-голям от останалите два сектора. Това се дължи на големия брой земеделски кооперации, с брой заети от 10 до 20-25 души. Тази численост в кооперациите компенсира останалите форми на бизнес - ЗП, ЕТ и «дребни» арендатори с малък персонал.

За индустриалните предприятия е налице ръст от 124 заети през 2013 г. до 142 заети през 2018 г., т.е. ръст за 5 години в размер на 14,52 %. Средният брой заети в едно предприятие от индустрията е 6 души (закръглено), докато по информация за този сектор персоналетът в най-големите по персонал предприятия не надвишава 18 души.

Налице е също ръст на заетите в сектора на услугите от 255 души през 2013 г. до 334 души за 2018 г., т.е. 30,9 % ръст за периода. Средната численост на заетите в едно предприятие е двама – трима души. Това се дължи на обстоятелството, че при преобладаващия брой предприятия в услуги преобладава семейната заетост от един до двама души.

Коментираният по-горе характер на заетостта в нефинансовите предприятия на Община Иваново може да се обясни със спецификата на всеки един от трите изследвани сектора. Така, поради сравнително постоянните пазарни хоризонти и силно механизираното производство, на практика ръстът на заетостта в земеделието за периода е несъществен. Подобен ограничен ръст на заетостта се наблюдава и в индустриалните предприятия в общината. Обратно на това, в услугите се наблюдава съществен ръст в заетостта за периода. Това може да се дължи на по-динамичния характер на пазара в сравнение с останалите два сектора, увеличеното търсене на туристически услуги през 2016 – 2018 г. и други причини.

2. Паралелно с увеличаващия се брой на заетите в трите сектора, нарастват и възнагражденията за анализирания период. Така, общо за трите сектора, те нарастват от 4 972 хил. лв. през 2013 г. до 7 276 хил. лв. през 2018 г., т.е. ръстът е 46,34 % за периода от 5 години или средно с 9,2 % годишно. Най-голямо за Община Иваново е възнаграждението на един зает в селското и горското стопанство – 9701 лв./год. през 2018 г. Възнагражденията на един зает за сектора на индустрията са 7253 лв./год., а за услугите - 5 613 лв./год.

3. Производителността на бизнеса е оценена чрез «**произведена продукция**» (ПП) от трите сектора. Най-голям спрямо общата продукция за трите сектора е относителният дял на селското и горското стопанство – 78,72 % за 2018 год, докато за индустрията е 12,90 %, а за услугите – 8,38 %. Продукцията общо за трите сектора за периода 2013 - 2018 год. остава сравнително постоянна, като варира с 8 – 10 % между 52 638 хил. лв. (2014 г.) и 60 978 хил. лв. (2018 г.). Подобен е характерът за всеки сектор. Произведената продукция за земеделието и горското стопанство варира в диапазона 39 981 хил. лв. до 43 670 хил. лв., т.е. около 4 пъти по-голяма, което се обяснява с по-малкия брой предприятия и характера на бизнеса в сектора.

Произведената продукция на един зает, т.е. (ПП / 1 зает) показва производителността на труда за сектора. Съгласно **Таблица 1.2.2**, стойността на «ПП / 1 зает», средно за трите

сектора към 2018 г. възлиза на 60 182 лв./1 зает. «ПП/ 1 зает» е най-висока за сектора на селското и горското стопанство (98 155 лв./човек, т.е. 63,1 % по-голяма от средната за трите сектора). Втора по големина е ПП/ 1 зает за индустрията (50 422 лв./човек), а с най-нисък показател (логично) е секторът на услугите с 13 919 лв./1 зает за година, където е най-голям дялът на «живия» труд и най-малък дялът на капитала в единица продукция.

Както се вижда от резултатите в **табл. 1.2.2**, в периода 2013 – 2018 г. нарастват силно сумарните разходи за възнаграждения (хил. лв/год.) в трите сектора – селско и горско стопанство, индустрия и услуги, общо с 46,34 % за периода, и най-бърз е ръстът след 2015 – 2015 г. Най-голям е ръстът на възнагражденията в услугите (над два пъти за периода), докато в земеделието и горското стопанство е около 30 %, а в индустрията е отрицателен за периода.

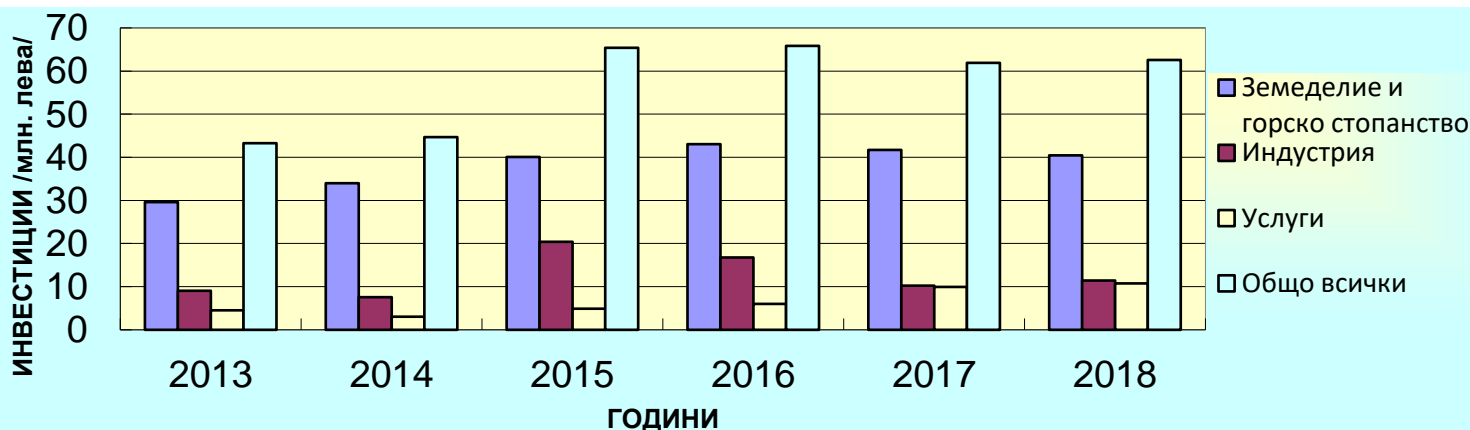
Таблица 1.2.2

Динамика на основни показатели за периода 2013 – 2018 г. общо за трите сектора нефинансови предприятия в Община Иваново

Показатели, хиляди лв.	К а л е н д а р н а г о д и н а					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Брой предприятия общо за трите сектора	216	232	239	235	238	242
2. Произведена продукция, ПП - хил. лв.	54 032	52 638	60 978	59 341	63 806	55 488
3. Нетни приходи от продажби, НПП- хил. лв.	78 879	78	83 586	66 823	66 694	67 232
4. Заети лица, броя	841	837	901	938	941	922
5. Наети лица, броя	620	659	716	730	738	712
6. Разходи за възнаграждения, хил. лв /год.	4 972	5 253	5 973	6 340	6 972	7 276
7. Разходи за придобиване на ДМА, хил. лв.	43 240	44 689	65 417	65 821	61 918	62 611

Източник: ТСБ – Русе

Средното възнаграждение в трите сектора към последната анализирана 2018 г., е 7 892 лв./1 зает, и съответно средно 10 219 лв./ 1 нает, което е сравнително добро постижение. Съгласно информацията от ТСБ – Русе, средната брутна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение бележи ръст от 7 187 лв. през 2013 г. до 10 099 лв. през 2018 г., т.е. с 40,5 % за периода. Този показател е необходимо да се сравни с данните за останалите малки (селски) общини в Русенска област и респективно със средната стойност за България.

Фигура 1.2.1. Изменение на разходите за инвестиции в нефинансовите предпр. в община Иваново в периода 2013 – 2018 г.

От резултатите за динамиката на основните икономически показатели на нефинансовите предприятия в Община Иваново за периода 2013 – 2018 год., приведени в **Таблицы 1.2.1 и 1.2.2** могат да се направят следните изводи, важни за SWOT – анализа в Част 2, както следва:

1. Налице е устойчива тенденция за повишаване на икономическите показатели общо за трите икономически сектора (селско и горско стопанство; индустрия; услуги), но с най-голям ръст за периода е земеделието и отчасти) – индустриалните предприятия. Увеличава се броят на заетите и на наетите лица, като възнаграждението за едно лице расте с 40,5 % за периода.

2. Налице е значителен ръст на инвестициите за придобиване на ДМА (вероятно от Оперативните програми) в предприятията от общината. Най-показателен е бруто ръстът на инвестициите в аграрния сектор, като този резултат е вследствие от доброто усвояване на средствата от ПРСР през втория програмен период 2014 – 2018 год. Разходите са за базово оборудване на земеделска техника, без да се инвестира в инсталации за производство и преработка на плодове и животински продукти.

3. Услугите и индустриалният сектор в общината също бележат значителен относителен ръст на разходите за ДМА през изследвания период, но при малка база – около 4 пъти по-малка от инвестициите за селското и горското стопанство. Вероятна причина за ръста на ДМА за индустриалните предприятия е необходимостта от увеличаване на фондоемкостта на производството и намаляване на разходите за труд. Това налага засилена подготовка и разработване на проекти за иновации и технологична модернизация на производството. При увеличаване на фондоемкостта на производство може да се очаква и значително увеличение на производителността на труда при запазване на броя заети в предприятията.

4. Поради продължаващите процеси на пазарно реструктуриране на общинската икономика е необходима подкрепа за развитието на сектора на МСП, стимулиране на местното предприемачество, укрепване на частния сектор с повишаване на информационната осигуреност, уменията и квалификацията на работещите в този сектор.

5. Перспективите за развитие на местната хранително-вкусова и преработваща промишленост са свързани с навлизане на нови инвестиции за технологично обновление и подобряване качеството на произвежданата продукция, професионален маркетинг, използване на борсите за регулиране на цените и качеството на изходните суровини. В тази връзка е необходимо засилване на сътрудничеството с Румъния и страните от Дунавския регион, което би подобрило и пазарната реализация на продукцията на местната икономика.

Формулираните по-горе «необходими условия» трябва да се подкрепят и от конкретни действия на местната бизнес общност, с характер на „достатъчни условия“ за развитието за икономиката на Община Иваново в средносрочна перспектива 2021 – 2027 г., като например:

(1) да се подбере и подготви ядро от млади предприемачи за иновации в земеделието и индустрията, и да се развият нови преработвателни МСП и услуги;

(2) да се повиши капацитетът на общинска администрация - Иваново и на местната общинска служба „Земеделие и гори“ за информационно обслужване на предприемачите и оказване на помощ за подготовката на бизнес проекти.

(3) да се ускори подготовката на инвестиционен профил за предлаганите от Община Иваново активи за подходящи инвестиции, включително и в публично-частни партньорства в областта на земеделието и свързаните с него производства на хранителната индустрия и да се рекламира в страната, съседна Румъния и други страни от Дунавския регион.

1.2.2. СЪСТОЯНИЕ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО

Земеделието е основен сектор за икономиката на Община Иваново, в който е заета голяма част от трудоспособното население. Анализът на тенденциите за неговото изменение е изпълнен въз основа на информацията от ОУП – 2016 г., актуализирания документ на Общинския план за развитие – 2018 г. и чрез сравняването с актуални данни за сектора от 2020 г. по авторска схема от Общинска служба „Земеделие и гори“ и от анкетираните в рамките на този план експерти и местни бизнесмени на Община Иваново.

Земеделските територии възлизат на 365,45 хил. дка, т.е 73,76 % от територията на община Иваново, а заедно с горите - около 89 % от територията на общината. Това, съчетано с благоприятните климатични и почвени условия, благоприятства развитието на земеделието и горското стопанство в общината.

Горският фонд в размер на 75 105 дка е сравнително голям спрямо останалите малки общини в Област Русе. Около 71 % от горския фонд са държавни горски територии, Общинските гори възлизат на 10 979 дка (14,77 % от общия размер), а частните гори са 7334 дка (9,87 % от общата площ). Останалите няколко процента от горския фонд са собственост на юридически лица и на религиозни общности от общината. Дърводобивът е концентриран предимно в землището на селата Щръклево и Нисово, като част от добитата дървесина се обработва в предприятието „Дин Пиргос“ в с. Пиргово.

Земята, заета от земеделски култури (растениевъдство, трайни насаждения и зеленчукови градини) е 297,32 хил. дка, т.е. 81,48 % от земеделските територии – **Таблица 1.2.3.** По размер и качество на земеделската земя, общината е един от лидерите в Област Русе, което предопределя важността на зърнопроизводството и техническите култури за икономиката на Община Иваново.

Таблица 1.2.3

Структура на земеделските територии и земи в Община Иваново

Вид на земеделските земи	Площ, хил. дка	Относителен дял, %	Среден размер на 1 парцел, дка
1. Общо земеделски територии по ОУП-2016	365,45	100	-
2. Обработваеми земи - ниви	278,87	76,31	7,9
3. Обработваеми земи - трайни насаждения и зеленчукови градини	18, 88	5,17	2,5
4. Други земеделски територии - естествени ливади, мери и пасища, полски пътища и др.	67,69	18,52	13,3

Източник: Общинска земеделска служба Иваново

С най-добро качество са земеделските земи в землищата на селата Щръклево (около 59 хил. дка, Тръстеник (33 хил. дка) и Сваленик (29 хил. дка). Поради хълмистия характер на землищата на повечето от останалите села, земите там имат по-неблагоприятна за зърнопроизводство категория, но са подходящи за трайни насаждения.

Община Иваново е известна с добрите си резултати като производител на зърнени храни и технически култури, с развитието на овощни насаждения и отчасти с лозята (досега, включително лозопосадъчен материал). По данни от Internet страницата на Община Иваново, структурата на произвежданата растениевъдна продукция е: 83% зърнени култури; 13% технически култури; 2% фуражи; 2% овощни култури и лозя.

Въпреки ръста на броя арендатори в земеделието – юридически и физически лица, преобладаваща част от площите в община Иваново се стопанисва от земеделски кооперации. Те обработват средно 20 – 25 хил. дка земеделска земя и създават заетост на до 15 – 20 механизатори и други земеделски специалисти.

Таблица 1.2.4

Разпределение на регистрираните земеделски стопанства в община Иваново по размер на стопанисваната земеделска площ за 2013 / 2014 и 2018 / 2019 г.

	Регистрирани стопанства по размер на стопанисваната земеделска площ, дка					
	0 – 4,99	5 – 19,99	20 – 49,99	50 – 99,99	100 – 499,99	Над 500
	Стопанска 2013 / 2014 г.					
Брой стопанства	18	21	29	11	27	30
Общо стопанисвана земеделска площ, дка	27	258	906	818	6 359	152 284
	Стопанска 2018 / 2019 г.					
Брой стопанства	6	23	48	29	73	71
Общо стопанисвана земеделска площ, дка	15	289	1511	2 030	20 477	363 380

Източник: Общинска земеделска служба Иваново

Съгласно информацията от Таблица 1.2.4, през стопанската 2013 / 2014 г. в община Иваново са били регистрирани 136 земеделски стопанства, които са стопанисвали общо 160 652 дка земеделски площи, т.е. средният размер на едно стопанство е бил 1 181,26 дка. През стопанската 2018 / 2019 г., броят стопанства е 250, като са стопанисвали общо 387 671 дка, т.е. средният размер на едно стопанство е 1550 дка. Вижда се, че за периода от пет години средният размер на обработваната от едно стопанство земя се е увеличил с 31,3 %, което се предполага, че води по повишаване на рентабилността на производството, поради намаляване на производствените разходи на единица площ. Наблюдава се също вероятно „роене“ на първоначалния брой стопанства от 2013/2014 г., поради предаване на управлението на бизнеса към по-младата генерация в семейството или поради други причини. ⁶

⁶ / Общият размер на обработваната от стопанствата земя надхвърля посочения фонд земя за община Иваново поради факта, че редица големи стопанства обработват земи в други общини.

Община Иваново притежава или стопанисва значителен размер общинска земя – общо 83,31 хил. дка – **Таблица 1.2.5**. Въпреки че общинската земя – частна собственост по принцип е подходящ източник за развитие на стопанства на млади фермери, конкретна информация от общината за предоставяне на парцели за проекти по Мярка 6.1 „Млад фермер“ на ПРСР не е идентифицирана. В същото време, по информация на Областния офис за съвети в земеделието, налице е ръст на проектите от млади фермери, както в общината, така и за област Русе.

За важността на този ресурс ще посочим, че средният размер на един имот общинска частна собственост през 2018 / 2019 г. е (условно) 5,55 дка, но има голям брой парцели с площ над 10 дка. При подобен размер, имотите частна общинска собственост биха били подходящи за отдаване на дългосрочен наем (над 10 год.) на млади фермери., за разработване на проекти за трайни насаждения (примерно сини сливи, с най-голяма стойност на дохода от единица площ). Тези стопанства могат да се развият по-нататък чрез закупуване на оборудване за съхраняване и сушене, което би осигурило повишаване на приходите чрез продажби както на пресни плодове през есенно-зимния период, така и/или на сушени сини сливи.

Таблица 1.2.5

Структура на общинската земя в Община Иваново през 2018 / 2019 г.

Вид на общинските земи	Брой имоти	Обща площ, дка	Относителен дял, %
1. Общинска частна собственост	1 434	7 958	16,83
2. Общинска публична собственост	1 088	37 274	79,41
3. Земя, стопанисвана от общината	269	913	1,94
4. Остатъчен фонд по чл. 19 от ЗСПЗЗ	153	953	0,02
Общо общинска земя, %		47 098	100

Източник: Общинска земеделска служба Иваново

Обработваемата земя се увеличава незначително за периода, за сметка на намаляване на необработваемата земя. Положителна е тенденцията за увеличаване на средният размер на имотите до 7,4 дка за един имот за периода от 2013 до 2018 год. Може да се предположи, че това засяга основно площите за зърнени и технически култури.

Въпреки повишената енерговъоръженост на производство в растениевъдството обаче, няма данни за повишаване на иновативните равнища на прилаганите технологии за торене и растителна защита. За съжаление, намалява броят земеделски производители с биологични методи на производство - от 36 през 2013/2014 г. на 24 през 2018/2019 г. Общо 4651 дка с полски култури и трайни насаждения са регистрирани за биологично производство, с ръст от 23 % за площта на трайните насаждения. Средният брой пчелни семейства за биологично производство в едно стопанство на земеделски производител е 130 кошера в стопанство.

Таблица 1.2.6

Размер на площите с полски култури и трайни насаждения (дка), както и броя животни и пчелни семейства, регистрирани за биологично производство за 2018 / 2019 г.

Биологично производство	Брой стопани	Обща площ, дка, или брой животни
1. Полски култури	7	3303 дка
2. Трайни насаждения	17	1348 дка

3. Пчелни семейства	23	3002 кошера
4. Животни	1	185 животни

Източник: Общинска земеделска служба Иваново

Съобразно препоръките на Общата селскостопанска политика (ОСП) и поради благоприятните условия, налице е тенденция за увеличаване на площите с трайни насаждения. Това е важно за повишаване на заетостта на човешките ресурси в земеделието и създаването на условия за развитие на МСП и преработващата индустрия за земеделска продукция. Като примери могат да се посочат реализираните проекти за насаждения със сини сливи на „Дин Фарм“ ЕООД в района на с. Тръстеник, смесеното насаждение от ябълки, череши и сливи в с. Иваново, новите лозови масиви в с. Нисово и с. Мечка, плодови насаждения в Червен и Сваленик, площи с орехи в с. Нисово и с. Пиргово и с лешници в с. Пиргово и др.

На базата на тези насаждения са създадени винарни в с. Нисово и с. Мечка, които реализират продукцията си и на международния пазар. В момента се изпълнява проект за преработвателно предприятие в с. Иваново, и се подготвят проекти по Мярка 4.2 „Преработка / Маркетинг на селскостопански продукти“ на ПРСР 2014 – 2020 год.

- **Тенденции за изменения в животновъдството**

В периода на изпълнението на ОПР – Иваново 2014 – 2018 г. е налице тенденция за намаляване на едрия рогат добитък (крави и биволи) от 1342 броя до 1180 броя глави добитък, т.е. намаляване на поголовието с 13,7 %. Към 2018 год. броят животновъдни ферми за отглеждане на крави и биволи е 36 броя. Благоприятно за конкурентоспособността на тези стопанства е, че средният брой животни в едно стопанство е 33 броя, т.е. има много стопанства с брой крави и биволи в диапазона за препоръчвания в България брой от поне 30 до 50 животни за осигуряване на рентабилност на млечните стопанства. Така те са и над минимума за допустимост по Мярка 4.1 на ПРСР за „Инвестиции в земеделски стопанства“.

В същото време, тревожно е намалението на броя овце и кози от 10127 през 2013/2014 г., до 4 930 броя през 2018/2019 г., което представлява спад около два пъти. Процесът е установен още в края на периода 2007 – 2013 год. и вероятно се дължи на промени в политиката за субсидиране на този под-сектор на животновъдството. Изключително нисък (само от един фермер) е интересът към въвеждане на биологично производство.

Като следствие от екологичната чистота на района и наличието на много медоносни насаждения, **устойчиво се развива пчеларството**. По данни на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ), към 2018/2019 г. общият брой пчелни семейства, които се отглеждат в община Иваново е 10 427, т.е. два пъти повече спрямо стопанската 2013/2014 г.. Най-много пчелни семейства в едно стопанство са регистрирани в няколко села, както следва:

- Церовец – 312 пчелни семейства (кошера) на един регистриран пчелар;
- Божичен – 917 кошера от 7 регистрирани пчелари, т.е. 131 кошера на пчелар;
- Сваленик - 1796 пчелни семейства на 16 пчелари, т.е. 112 кошера на пчелар.

Както се вижда, в горните три села, но и в редица други селища има регистрирани пчелари със среден брой 100 – 125 пчелни семейства, т.е. тези пчеларски стопанства имат голям шанс да бъдат финансирани по Мярка 6.3 на ПРСР „Стартова подкрепа на малки земеделски стопанства“, с допустим брой от 32 до 125 кошера. Положителното е, че тези големи стопанства са склонни към иновации. През последните години около 30 % от

регистрираните земеделски производители със среден брой по 130 пчелни стопанства са регистрирани за биологично производство на пчелен мед.

Заедно с Общинска земеделска служба Иваново, съществен принос за институционална подкрепа и консултативното обслужване на земеделските стопанства има Националната служба за съвети в земеделието (НССЗ) – офис Русе. Регулярно на земеделските стопанства се предоставя актуална информация за възможностите за разработване на проекти по мерките и схемите на ПРСР, така че да се подобри ефективността на земеделското производство.

- **Състояние и развитие на преработвателните предприятия**

Тази съпътстваща земеделието дейност, която осигурява принадена стойност на продуктите и допълнителна заетост в селските райони е с пренебрежимо малък дял в общинската икономика. Въпреки заложените в ОПР 2014 – 2020 г. мерки, липсват достатъчно проекти за преработка на земеделски продукти от намиращия се в подем агросектор.

Към 2020 г. в общината работят една мандра (с. Пиргово) и една работилница за преработване на мляко (с. Тръстеник), маслобойна (с. Щръклево) и едно месапреработвателно предприятие (с. Иваново). Не се използват и възможностите за разширяване на събирането и преработката на диворастящи плодове и лекарствени растения. Незавидно е положението с култивирането на лечебни растения, което би помогнало за увеличаване заетостта на жените.

Добри примери са развитието на винопроизводството в с. Нисово (винарска изба „Райнов и синове“), с. Мечка (винарски комплекс „Седем поколения“) и с. Пиргово (винарска изба „Пиргово“). Тези винарни са проектирани за производство на малки количества бутикови вина, като специално се предлага дегустация на бутикови вина и ресторантско обслужване. Произведените в тези изби вина са носители на медали от престижни световно признати конкурси за вина и спиртни напитки.

- **Състояние на горското стопанство в Община Иваново**

Горският фонд е в размер на 75 105 дка и заема 15,16 % от територията на общината. Той е сравнително голям спрямо горските територии в останалите малки общини в Област Русе. Около 2,3 % от горската площ са територии за защита на почвите, водите, урбанизираните територии и други райони на Общината.

Около 71 % от горския фонд са държавни горски територии. Общинските гори възлизат на 10 979 дка (14,77 % от общия размер), а частните гори са 7334 дка (9,87 % от общата площ). Останалата част са собственост на юридически лица и на религиозни общности от общината.

Преобладаващата част от горските територии се стопанисват от Държавно ловно стопанство (ДЛС) „Дунав“ гр. Русе, което е териториално поделение на Държавно горско предприятие на Северен централен район в гр. Габрово. Обликът на горите в района на Община Иваново се определя от широколистните дървесни видове. Основните горски масиви са съсредоточени в южната част на територията на Общината по долините на реките Русенски Лом, Бели Лом, Черни Лом и Малки Лом. С най-широко разпространение за естествено растящите дървесни видове: благун, цер, келяв габър, бреза, липа, планински ясен и др. Тези горски насаждения осигуряват добри условия за развитие на ловното стопанство в Общината чрез отстрел на благороден елен, сърни, диви свине, фазани и яребици. Създадени са също изкуствени иглолистни насаждения от чер бор и канадска топола.

Въпреки възможността за добив на значителни количества, преработката е все още ограничена. Дърводобивът е концентриран предимно в землището на селата Щръклево и

Нисово, като част от добитата дървесина се обработва в предприятието за дървен амбалаж „Дин Пиргос“ в с. Пиргово, което работи предимно с иглолиста дървесина от Южна България. Положителна е тенденцията за увеличение на площта на горския фонд чрез засаждане на нови гори. Тази тенденция, може да доведе както до увеличение на производството и поддържане на работните места в подсектора, така и до ползи от увеличен добив на билки и горски плодове.

• ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР „ЗЕМЕДЕЛИЕ И ГОРИ“

От представените по-горе резултати за състоянието, тенденциите за развитие в периода 2014 – 2020 г. и потенциалите в сектор „Земеделие и горско стопанство“ на икономиката на Община Иваново могат да се направят следните основни изводи:

1. Аграрното производство, поради **едностранчивата си производствена структура** с предимство на полски култури и по-специално на зърнени и технически култури, е силно механизирано и не създава работни места за жените и подрастващото поколение. На второ място, тези култури, поне засега се използват ограничено за преработка с цел добавяне на стойност, с изключение на отглежданите количества слънчоглед и рапица, които се преработват в олио, биогорива и шротове за фураж в животновъдството.

2. **Развитието на аграрния сектор в Община Иваново** следва да се фокусира към производства с висока степен на добавяне на стойност и влагане на местни материални и трудови ресурси, така че да се осигури производството на суровини да се обвърже с преработката им на място и разкриване на нови работни места. Към момента обаче все още няма **достатъчно** МСП за преработване на плодове и друга сурова земеделска продукция.

3. За периода на изпълнението на ОПР 2014-2020 г. е налице **ръст на трайните насаждения**, благодарение на предприемачески инициативи в районите на Тръстеник, Иваново, Нисово, Пиргово и др. Това предполага увеличаване на вероятността за създаване на малки предприятия за преработка на плодове в региона, а като следствие – увеличаване на добавената стойност в агросектора и създаването на нови работни места.

4. Поголовието от едър рогат добитък (крави и биволи) остава сравнително постоянно с **увеличение на средния брой животни в една ферма**, което се очаква да доведе до повишаване на конкурентоспособността им, включително чрез проекти по ПРСР и преминаване към биологични методи за производство;

5. **Устойчиво се развива пчеларството**, включително и чрез преминаване към биологичното производство, това дава предимства за участие в мярка 6.3 „Стартова подкрепа за малки стопанства“ на ПРСР и в инвестиционни проекти на групи на земеделски производители - пчелари.

1.2.3. СЪСТОЯНИЕ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИЯТА

Територията на Община Иваново като характеристики на терена, почвите и климата е селскостопански район, което води до развитие преимуществено на предприятията от сектора „селско и горско стопанство“, докато направлението „индустрия“ на вторичния сектор е слабо развито. От типичните дейности в направлението „индустрия“, в общината развиват дейност предимно **местни предприятия на преработващата промишленост**, доставка на вода и канализационни услуги, управление на отпадъци и строителство.

След срива на бизнеса на група „Прециз Интер“ за машиностроене, преработка на месо и др. и пререгистрацията на гъбозавода „КООП – Красен“ в София, относителният дял на

заетите в преработващата индустрия спадат от около 33 % от общия брой заети в икономиката на общината към 2007 г. до под 18,9 % от общия брой заети понастоящем.

По характера на икономическите дейности на преработващата индустрия в общината са представени следните: „Производство на изделия от метал“, „Производство и обработка на обла дървесина“ и „Производство на храни, напитки и тютюневи изделия“ (хранително-вкусова индустрия). От добивната индустрия е представена дейността „Добив и производство на изделия от скални материали“.

Основните предприятия в направление „Производство на изделия от метал“ са: „Прециз Интер“ АД (производство на електрозаварени тръби и алуминиеви профили); ЕТ „Дея – Ивайло Енчев“ (производство на платформи и ремаркета); „Крамекс“ ООД (производство на метални конструкции, тръбни и телени изделия); „Булпак 97“ ООД (производство на опаковки и машини за опаковки); ЕТ „Неделчо Генев“ (металообработващи услуги) и др.

В направление „Производство и обработка на обла дървесина“ работят: „Дин Пиргос“ ООД (обработка на дървесина и производство на амбалаж за метални изделия); „Дриим Рум“ ООД (производство на корпусни мебели) и др.

Известни представители на хранително-вкусовата индустрия в общината са: „ДАР – 2015“ ООД, и „Красен“ АД (производство на компост, гъби и консерви от гъби); „Винарска изба Райнов и синове“, винарска изба в Мечка и Пиргово (производство на бутикови вина и високоалкохолни напитки); „Пацони“ ЕООД (месопреработка и производство на колбаси).

Освен посочените предприятия, в селата Тръстеник и Пиргово има и по един шивашки цех, в Пиргово – цех за производство на химически продукти за бита, бензиностанции и газстанции и др. Основната част от производствените мощности на преработващата промишленост е разположена в общинския център и селата Пиргово, Щръклево, Нисово и Красен. Налице са неизползвани възможности на съществуващите стопански дворове на бившите ТКЗС за целите на икономически производства, за социални предприятия и др..

През периода на изпълнение на ОПР на Община Иваново 2014–2020 год., около 90 % от предприятията в индустриалния сектор на Община Иваново (25 бр. фирми от сектора „индустрия“) са „микро“ предприятия с персонал до 9 души вкл. Останалите 4 – 5 индустриални фирми са от групата на т.нар. „малки“ предприятия с персонал от 10 до 49 души. Такива понастоящем са следните представители на преработващата индустрия:

Може да се предположи, че през новия програмен период 2021 – 2027 г., предприятията от преработващата индустрия в община Иваново ще имат потребност за технологична модернизация по ОП „Иновации и конкурентоспособност“ и/или за развитие на човешките ресурси и подобряване на условията на труд чрез ОП „Развитие на човешките ресурси“. Естествено, в хода на планирането на тяхното развитие би трябвало да се имат предвид **предизвикателствата от очакваното снижение на търсенето в резултат от пандемията от коронавирус на територията на страната.**

Таблица 1.2.7

**ТЕРИТОРИАЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА В ОБЩИНА ИВАНОВО
КЪМ 2019 Г.**

	Наименование на сектора или подсектора	
	Селско и горско стопанство	Индустрия
с. Иваново	1. „Агроив-2012“ ООД , „Прециз-агро“ ООД – земеделска продукция и агроуслуги 2. ЗП Пламена Сотирова – производство на плодови сокове	1. – доставка и търговия с течни горива и автогаз.
с. Щръклево	1. РПК „Правда“, ЗКПУ „Златен клас“, ЕТ :Дайма“, „Лийди“ ЕООД, „Сдружение за земеделие“, ЕТ „Ремзи Османов“ - производство и реализация на земеделска продукция и агроуслуги 2. „Пацони“ ЕООД – преработка на месо и производство на колбаси	1. „Крамекс“ ООД – производство на метални конструкции, тръби и телове 2. ЕТ „Борис Борисов“ – бензиностанция и газстанция, авторемонтни услуги и др. 3. „Кали 74“ ООД – потребителски и хранителни стоки, земеделски стоки 4. „Лина комерс 2013“ ЕООД – потребителски и промишлени стоки 5. „Зарко“ ЕООД – строителни и нехранителни стоки, строителни услуги 6. „ЕТ Кръстьо Петков“ социални услуги
с. Божичен	1. „Шанс“ ЕООД, ЕТ „Дичо Дичев“, „Лазаров-6“ ООД, ЕТ „Тихомир Тодоров“ - производство и реализация на земеделска продукция, земеделска техника и промишлени стоки 2. „Диде Милк Био“ ЕООД - животновъдство	1. „ЕТ – Неделчо Генов“ – металообработващи услуги
с. Тръстеник	1. ПК „Зора“, „Ерафул“ ЕООД, „Терра Глоуб“ ЕООД, ЗП Емил Братованов - земеделска продукция, агроуслуги и др. 2. „Агривита“ ЕООД - земеделска продукция, търговия с торове, семена и препарати	1. „Дея Транс“ ООД – ремонт и производство на платформи и ремаркета 2. ЕТ „Данини“ - шивашки услуги и дрехи; 3. „Дриим Рум“ - мебели
с. Пиргово	1. ЕТ „Илияна Тодорова“, „Чубуров“ ЕООД, „Бодуров и синове“ ООД, „С.А.Т Миро“ ООД - производство на земеделска продукция 2. „Дин – Фарм“ ЕООД – производство и преработка на плодове	1. „Дин – Пиргос“ ЕООД – производство на дървен амбалаж 2. „Астра газ“ ООД – бензино/газ станция 3. „Диоген“ АД – търговия с текстил и галантерия, шивашки услуги
с. Мечка	1. „БТБ – Агро“ ЕООД - производство на земеделска продукция, агроуслуги и др. 2. „Хоризонт САЩ“ ООД – лозарство и винопроизводство, винарска изба	1. „Гип“ ЕООД – производство на антифризи и строителни продукти
с. Нисово	1. ЕТ „Христомир Райнов“ - лозарство и винопроизводство; животновъдство, млекомат	

с. Красен	1. ПК „Красен“, ЕТ Иван Генов - производство на земеделска продукция, агроуслуги и др.	1. „Дар – 2015“ ООД – производство на компост за гъби и гъби, търговия
с. Кошов		1. Поделение на „Хоризонт САЩ“ ООД; 2. „Мурати“ ЕООД – хотели и ресторанти
с. Сваленик	1. ПК „Клас“ - земеделска продукция, услуги.	
с. Червен		1. КГ „Недината къща“, Самост. стаи

ИЗТОЧНИК: *Отчети за изпълнението на ОПР Иваново за 2017, 2018 и 2019 г.; Търговски регистър*

УСЛОВНИ ОЗНАЧЕНИЯ: *ЗП – земеделски производител; ПК – производствена кооперация; ЗКПУ – земеделска кооперация за производствени услуги; РПК – районна потребителска кооперация; ЕООД, ООД – еднолично и дружество с ограничена отговорност; АД – акционерно дружество; КГ – къща за гости*

1.2.4. СЪСТОЯНИЕ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Проведеният анализ показва, че туризмът е основен под-отрасъл на третия сектор „Услуги“, с големи перспективи за икономическото развитие на община Иваново. Благоприятни фактори са наличието на подходящи ресурси, общинската политика за тяхното валоризиране и ефективно използване, както и интереса към екологичен туризъм от страна на жителите на Русе и на Гюргево от съседна Румъния.

На територията на общината се намират редица природни забележителности, на исторически и културни паметници, анализирани в този план, както и в Общия план за устройство на територията от 2016 год. Тези забележителности и особено след валоризирането им, определят и насоките за развитие на туризма, който се характеризира (засега) с масово търсене на универсална и с ниска категоризация туристическа услуга в общината.

Информацията от ТСБ – Русе за туристическите обекти с над 10 легла в периода 2013 – 2018 г. е показана на **Таблица 1.2.8**. Тя обаче не „покрива“ напълно картината за всички елементи на туристическата инфраструктура, чрез които би могло да се оцени адекватно състоянието на сектора и направленията на развитие. Поради това по-долу се представя информация, допълнена от туристически регистри и собствени целеви проучвания по въпроса.

Таблица 1.2.8

Места за настаняване в община Иваново с капацитет над 10 легла

	К а л е н д а р н а г о д и н а					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Брой места за настаняване с над 10 легла	5	4	4	6	6	6
Брой легла в местата за настаняване	131	121	115	153	152	174
От тях, брой временни (допълнителни легла)	10	10	10	10	10	10

Източник: ТСБ – Русе

Таблица 1.2.9.

Развитие на туристическата база в община Иваново в периода 2013 – 2018 г. ⁷

	Източници на информация за оценка на базата		
	2013 г., ОПР - Иваново, 2014 – 2018 г.	2015 г., ОУП - община Иваново	2018 г., Актуализиран ОПР 2014 – 2018 г.
Брой туристически обекти (хотели, къщи за гости)	16	13	19

⁷ / Данните от 2013 са от ОПР 2014-2020 г., за 2015 г. – от консолидиран общински туристически регистър и за 2018 г. – по Проучване на фирма «Европроекти – Русе» ЕООД и проф. Найденов.

Общ брой стаи в туристическите обекти	-	89	172
Общ брой легла за настаняване на гости	198	163	405

Данните за туристическата база от Консолидирания национален туристически регистър не са се променили през 2020 г. спрямо 2015 г., въпреки че регистърът е „on line”. Причината е, че вероятно този регистър не се обновява в достатъчна степен.

От сравнението на параметрите на базата в **Таблица 1.2.9** между 2015 г. (по регистъра) и 2018 г. (чрез директно проучване по селищата) се вижда, че общият брой стаи на разположение за туристически услуги през 2018 г. се е увеличил около два пъти спрямо 2015 г., а на обявените легла – два и половина пъти. Освен несъмненият интерес към разкриване на нови обекти, причината е обхващането на самостоятелните стаи, които са с ниско качество на обслужване. Така, към 2018 г. , само 18 % легла са с три звезди (семейни хотели), около 10 % са в къщи за гости с две звезди, а останалите легла са в къщи за гости и самостоятелни стаи с една звезда и дори по-ниско.

Данните от проучването в **Таблица 1.2.10** на консултантска фирма за разработване на проекти показват, че осигуреността с леглова база и места за изхранване на туристи е най-добра за района на Поломието и селата Иваново, Божичен, Кошов, Нисово и Червен. Вторият целеви район – на р. Дунав при с. Мечка се характеризира с по-малък брой легла на туристическата база, но с относително по-добра „ресторантска” наситеност.

Таблица 1.2.10

Индикативни параметри на местата за настаняване и изхранване на туристи в община Иваново към 2018 г. ⁸

Целеви туристически район и селище	Леглова база и места за изхранване в категоризирани обекти
Район „Поломие”	
с. Иваново	25 стаи, общо 53 легла, 50 места ресторант
с. Божичен	42 стаи, общо 88 легла, 50 места ресторант
с. Кошов	17 стаи, общо 52 легла, 20 места ресторант
с. Нисово	30 стаи, общо 70 легла, 20 места ресторант
с. Червен	16 стаи, общо 43 легла, без ресторант
с. Красен	2 стаи, общо 6 легла, без ресторант
с. Табачка	5 стаи, 11 легла, без ресторант
Район „Река Дунав”	
с. Мечка и с.о. Стълпище	22 стаи, общо 46 легла, 50 места ресторант
Нецелевни райони	
с. Тръстеник	4 стаи, общо 15 легла, без ресторант
с. Церовец	9 стаи, общо 21 легла, без ресторант

⁸ / Проучване на фирма «Европроекти – Русе» ЕООД с ръководител на екипа проф. Найденов

Средният брой стаи в едно селище от горните две групи е 25, а средният брой легла – 59, т.е. средно 2,36 броя легла на една стая. Необходимо е да се има предвид, че макар и по-осигурена с легла, базата в с. Божичен е сравнително по-стара спрямо например тази в с. Кошов, с. Мечка и с. Иваново.

Като се имат предвид перспективите за разработване на Стратегия за водено от местната общност развитие на МИГ „Общини Две могили и Иваново” за следващия програмен период 2021-2027 г. се предполага, че интерес за инвестиции би имало за туристическа инфраструктура в район „Поломие”, от което е заинтересована и община Две Могили.

За нуждите на настоящия План за развитие 2021-2027 г., в условията на пандемията от „коронавирус“ обаче е необходимо да се анализират проблемите и подходящите насоки за развитие на местния туристически продукт, което в крайна сметка би дало и примери на адекватни мерки и проекти за развитие.

• СИЛНИ СТРАНИ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА ИВАНОВО

Силните страни за развитие на туризма в общината могат да се обобщят така:

1. **Детайлен анализ** на природното, историческо и културно наследство на територията на Община Иваново, изпълнен в Актуализирания документ на ОПР 2014 - 2018 г. и допълнен с редица съвременни проучвания по проблема. Обект за повишаване на принадлежната стойност и превръщането на тези „богатства” в туристически ресурси чрез т.нар. „валоризиране” са:

- природни забележителности и влажна зона на брега на р. Дунав при с. Мечка, селищно образование Стълпище и с. Пиргово, с възможности за развитие на водни спортове и наблюдаване на орнитологични видове от „Червената книга”;
- природни и културно-исторически забележителности **от местно значение** по долината на р. Русенски Лом и реките Бели Лом и Черни Лом (т.нар. „Поломие”), с възможности за развитие на **екологичен и местен туризъм** в селата Красен, Божичен, Иваново, Нисово, Кошов, Червен и Табачка;
- културни и исторически забележителности **от национално и международно значение** с възможности за развитие на **културно-исторически туризъм** на териториите на селата Иваново и Червен и обвързването на местния туристически продукт с възможностите за участие в местните фолклорни събития, празници на занаятите, на местната кухня и обичаи и др.

2. **Устойчив бизнес интерес** от страна на населението на Община Иваново и особено на селищата в Поломието за създаване и развитие на базата от хотели и къщи за селски (местен) туризъм в региона и за развитието на разработения по Стратегията за туризма туристически специфичен туристически продукт. Това се доказва от увеличението на посещенията и приходите на категоризираните туристически обекти, които са базови показатели за развитието на туристическия сектор и на постигнатата степен на разпознаваемост на туристическата територия и туристически продукт.

Така, по данни на Регионален исторически музей – Русе, туристите, които през 2019 г. са посетили обект „Ивановски скални църкви“ са над 24 хил. души, а посетителите на средновековен град Червен – около 9000 души. Тези показатели показват устойчивост на посещаемостта през последните години, въпреки, че тези два обекта не под стопанисването на

община Иваново и се формират преимуществено чрез организирани екскурзии на чуждестранни туристи и/или на групи туристи на туроператори в страната.

Реализираният ръст на нощувките в категоризирани места за настаняване е важен показател за устойчивото развитие на туризма в общината. Така, 2018 г. броят нощувки се е увеличил с 13,5 % спрямо 2017 г. Аналогично, приходите от туризма за 2018 г. са се увеличили със 17 % спрямо тези за 2017 г.

Горните два показателя бележат ръст и за 2019 г. спрямо 2018 г., макар с по-малък темп. Броят нощувки през 2019 г. е по-голям с 10,5 % спрямо 2018 г., а на приходите от туризъм в общината – с 11,6 % спрямо резултата за 2018 г. До известна степен, добрите резултати за развитието на бизнеса в туризма се дължат и на партньорството със Съюза на хотелиерите и ресторантьорите, който оказва съдействие по категоризацията на местата за настаняване.

• СЛАБИ СТРАНИ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС В ОБЩИНА ИВАНОВО

Слабите страни за развитие на туристическия бизнес в Община Иваново се заключават преди всичко в (1) недостатъчната и с ниско технологично ниво информационна инфраструктура, и особено (2) в липсата или физически остарялата местна инфраструктура за пешеходен (опознавателен) туризъм по долината на реките в Поломието.

По слаба страна 1, макар и Община Иваново да има разработена и представена на Internet *Интерактивна карта с ГИС функционалност на общия устройствен план на общината*, тя не е достъпна в хотелите и къщите за гости като карти на свой сайт или като твърдо копие. Специфична слаба страна е липсата или ниското качество на Internet страниците на някои къщи за гости, най-често без детайлна информация за туристическия район.

Решението на този проблем може да се търси и чрез сътрудничество между туристическите обекти в региона, например чрез създаването на местна Асоциация на хотелиерите със съвместно нает маркетингов координатор. Подобен подход би могъл да се развие в рамките на съвместна Стратегия за водена от общностите местно развитие за общините Иваново и Две Могили по подхода МИГ – Лидер чрез ПРСР 2021 – 2027 г.

Слаба страна 2 на туристическия бизнес е липсата или физически негодната местна „пешеходна“ инфраструктура в „Поломието“. Тя се състои от следните примерни обекти, които биха били редовно посещавани от гостите на местните туристически обекти, но за съжаление или не са били трасирани изобщо, или не са били подновявани през последните 8 – 10 години, като например екопътеки:

- по десния бряг на р. Русенски Лом от рибарниците на с. Басарбово до с. Красен;
- от рибарника на с. Красен до с. Божичен и по-нагоре до моста в района под скалните църкви на с. Иваново, включително беседките за почивка под моста;
- от района над скалните църкви на с. Иваново до с. Кошов, включително с изграждане на място за пикник в района на Смесите на р. Черни Лом и р. Бели Лом;
- от с. Нисово срещу течението на р. Бели Лом до района на гората „Батаклията“ на границата с територията на Държавното ловно стопанство;
- от с. Нисово надолу по течението на р. Бели Лом до Смесите и от с. Нисово нагоре по течението на р. Сваленишки (Мали) Лом;
- по левия бряг на р. Черни Лом от с. Кошов до с. Червен и нагоре до с. Табачка.

Районът на р. Дунав при селищно образувание Стълпище засега не е подходящ за инвестиции в общинска туристическа инфраструктура поради няколко причини:

- (1) усложнена брегова линия поради укрепването с каменни блокове;
- (2) частни интереси в басейните на бившето „Рибно стопанство” по пътя към с Батин;
- (3) голям брой вили с частна собственост в цялата местност.

Възможно е, интересът за инвестиции в селищно образувание Стълпище да се повиши при ясни перспективи за изграждане на панорамен път по брега на р. Дунав.

• ШАНСОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Безспорни са добрите очаквания (шансове) за развитие на туристическата инфраструктура в Поломието чрез финансиране от ПРСР 2021-2027 г. и по-специално чрез мерки от типа на досегашната мярка 6.4 за инвестиционна подкрепа на неземеделски проекти, или нови мерки за публични проекти за малка туристическа инфраструктура. Те биха дали възможности за финансиране на маркетингови стратегии и фирмени сайтове, за допълнително оборудване на къщите за гости с кухни, перални и компютърна техника и др.

Специфична **добра възможност (шанс)** за финансиране развитието на туристическа инфраструктура в Община Иваново е възраждането на идеите за публично-частно партньорство (ПЧП). За реализирането на ПЧП за дейността по туризъм в Община Иваново е необходимо преди всичко да се структурират двата основни приоритети:

Приоритет 1: създаване на рамката за реализиране на ПЧП (усъвършенстване на местната нормативна уредба; създаване на условия за управление и контрол на ПЧП; изисквания към качеството на сътрудничество в ПЧП);

Приоритет 2: формулиране и съгласуване на дейностите за ПЧП в туризма (анализ на потребностите на партньорите в ПЧП; изготвяне на програма за развитие на туризма; сътрудничество за развитие на местната туристическа инфраструктура, и др.).

• ОПАСНОСТИ ОТ РЕЦЕСИЯТА ПОРАДИ ПАНДЕМИЯТА „КОРОНАВИРУС“

Дори и при преминаване на вълната от заболявания до средата на 2020 г., последиците вероятно ще доведат до срив на организирания пътувания на чуждестранните туристи на „Дунав Турс“ до скалните църкви и средновековния град „Червен“. Негативно влияние ще имат и върху посещаемостта на базата за местен / екологичен и опознавателен туризъм. Това вероятно ще наложи да се направят **промени в туристическия продукт към обвързване на туристическите посещения за опознаване на природно-историческото наследство с местните културни събития и туристически атракции на община Иваново.**

ИЗВОДИ ЗА НЕОБХОДИМИТЕ ПОДХОДЯЩИ ДЕЙСТВИЯ:

От направения задълбочен критичен анализ за тенденциите на развитие на туризма като специфичен за Община Иваново вид бизнес могат да се **обобщят следните изводи:**

1. Развитието на алтернативни форми на местен туризъм в Община Иваново като селски, екологичен, рекреативен и друг туризъм е една реалистична възможност за увеличаване на принадлежната стойност от селското стопанство в общината чрез използване на т.нар. «непазарни» продукти на територията – природни и културно-исторически забележителности, етнографско наследство и др.;
2. Въпреки добрите резултати за увеличаване на посещенията и приходите от туризъм в общината, поради възможната стагнация вследствие на пандемията „коронавирус“ е необходимо да се усъвършенства маркетинговата стратегия сред местните ползватели от региона, като се обвърже с местния календар за културните събития и празници на фолклора, местните занаяти, кухня и др.;

3. Необходимо е се планират реалистични общински мерки за повишаване нивото на местната туристическа инфраструктура чрез изграждане на екопътеки и заслони за туристи, на паркинги в районите за провеждане на фолклорни празници и др.
4. Като рационална мярка с хоризонтален характер, за повишаване заинтересоваността на местния бизнес от развитието на туризма в Община Иваново, следва да се развият чрез подходящи подходи и специфични възможности за **публично-частно партньорство**.

1.3. СЪСТОЯНИЕ, ПОТРЕБНОСТИ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ В ОБЩИНА ИВАНОВО

Според философията на устойчивото развитие на регионите, социалният капитал е съвкупността от човешките ресурси и институциите, които ги обединяват, обслужват и представляват. Важни тук са демографските характеристики на социалната сфера, които са резултат от въздействието на различни фактори и влияния, специфични за територията на общината и обусловени от нейното историко-културно, социално-икономическо и демографско развитие. По-надолу са анализирани тези тенденции с оглед на формиране насоките за развитие на социалния капитал в плана за развитие за периода 2021 – 2027 г.

1.3.1. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЕЛЕМЕНТИТЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ

Диагнозата на характеристиките на социалния капитал в община Иваново има за цел да очертае сегашното демографско състояние на Общината, и на тази основа - да се формулират тенденциите в развитието на населението и на трудовия ресурс в частност, които тенденции биха могли да се използват в периода на изпълнение на плана 2021 – 2027 г. чрез формулираната стратегическа рамка, мерки и проекти.

За нуждите на общинския план за развитие Иваново 2021 – 2027 г. е събрана от Инфостат, ТСБ – Русе, Агенция по заетостта – Русе, Бюро по труда Иваново – офис Иваново и други източници и анализирана информация за характеристиките на социалния капитал като: **структура на населението; движение на населението; образователна и здравна инфраструктура; социална инфраструктура и др.**

• СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ИВАНОВО

Таблица 1.3.1

ЧИСЛЕНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕ ПО ПОСТОЯНЕН И НАСТОЯЩ АДРЕС КЪМ 31.12.2018 Г.

Населено място (селище) на общината	Постоянен адрес				Настоящ адрес			
	Общо	Настоящ адрес в селището	Настоящ адрес в селище от общината	Настоящ адрес извън общината	Общо	Постоянен адрес в селището	Постоянен адрес в селище от общината	Постоянен адрес извън общината
с. Божичен	98	83	0	15	136	83	3	58
с. Иваново	819	719	8	92	804	719	4	81
с. Кошов	246	215	4	27	290	215	5	70
с. Красен	601	502	6	93	586	502	3	81
с. Мечка	551	462	5	84	552	462	3	87
с. Нисово	51	40	1	10	128	40	0	88
с. Пиргово	1 254	1137	2	115	1 473	1 137	2	334
с. Сваленик	814	681	0	133	858	681	26	171
с. Табачка	56	48	1	7	91	48	2	41
с. Гръстеник	1 510	1 040	3	467	1 178	1 040	0	138

с. Церовец	57	40	0	17	83	30	0	41
с. Червен	159	129	2	28	202	129	2	71
с. Щръклево	2 377	2 166	3	208	2 517	2 166	5	346
ВСИЧКО ЗА ОБЩИНАТА	8 593	7 262	35	1 296	8 898	7 262	35	1 601

• *Източник: Инфостат*

Структурата на населението по постоянен и настоящ адрес (**Таблица 1.3.1**) показва неравномерността по населени места (селища). В пет по-големи села (Щръклево, Тръстеник, Пиргово, Сваленик и Иваново), всяко от които е с население над 800 души е **концентрирано около 75 %** от населението на общината. Четири села имат население под 100 души.

Данните в **Таблица 1.3.1** се обуславят от някои практически аспекти на реализацията на населението на пазара на труда и/или настаняването на децата в детски градини и училища. Особеностите на постоянния / настоящия адрес в Общината са характерни за селата с по-голямо население – Щръклево, Тръстеник, Пиргово и Иваново, където има концентриран по-голям брой хора, работещи в общинския център и/или в гр. Русе.

Подобно на останалите малки (селски) общини в България, в община Иваново се наблюдава ясно изразена негативна тенденция за намаляване на населението. За периода 2012 - 2018 г. (**Таблица 1.3.4**), населението в Общината непрекъснато намалява – от **9 211 души** през 2012 г. до **8 127 души** в края на 2018 г., т.е. с 11,77 % за период от 6 год., или 2 % годишно.

Структурата на населението се определя от възрастта и съотношението по пол на населението. Резултатите са към края на 2018 г. – **Таблица 1.3.2**

Таблица 1.3.2

Структура на населението в Община Иваново по пол и възраст към 31.12.2018 г.

Групи	Възрастови групи, от - до години									
	до 9 г.	10 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 69	70 - 79	над 80 г.	
население										
Мъже	200	273	346	450	537	615	640	698	258	
Жени	177	253	264	332	410	543	741	937	453	
Общо	377	526	610	782	947	1 158	1 381	1 635	711	
Относ. дял %, спрямо общо население	4,64	6,47	7,51	9,62	11,65	14,25	16,90	20,12	8,75	
	11,11 % от общото население		51,82 % от общото население на Община Иваново в края на 2018 г.						28,07 % от общото население	

Източник: Инфостат

Числеността на населението в Община Иваново към 31.12.2018 г. е 8 127 души, от които 4 017 души (49,43 %) са мъже, а 4 110 души са жени – 50,57 % спрямо общия брой. Както се вижда, до възраст около 60 – 65 години, мъжете преобладават, а след тази възраст преобладават жените, което отговаря на картината за страната. Това доминиране по възраст при жените е особено силно изразено за населението на възраст над 80 години.

Населението на възраст от 20 до 39 години включително е с относителен дял от 17,13 % спрямо общия брой за общината. Това са т.нар. „младежи“, които са обект на възможно

подпомагане за трудова реализация по програмите на ЕС и на националните програми за развитие на човешките ресурси.

• ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Числеността на населението е зависи от неговото естествено и механично движение. Стойността на показателите за естествения и механичния прираст общината показва наличието на демографска жизненост или за демографска криза.

Естественото движение в общината се определя от раждаемостта и смъртността на населението. Положителната стойност на показателя „естествен прираст“ показва положително влияние върху възрастовата структура на населението. От равнището на естествения прираст зависят параметрите на образователната инфраструктура (дески заведения и училища) и на трудовия пазар в общините.

Възрастовата група на населението 20 – 39 години (**таблица 1.3.2**) определя до голяма степен и параметрите на естествения прираст на населението. Отчасти поради намаляване на населението от тази група, както и поради други демографски причини, **намалява и раждаемостта**. За периода от 2014 до 2018 год. ражданията намаляват от 46 раждания до 38 раждания. Поради застаряването на населението, **естественият му прираст** (разликата между броя живородени и умрелите) в периода 2014 – 2018 год. **остава отрицателен** (минус 205 души до минус 201 души).

Анализът на **механичното движение** на населението в община Иваново показва отрицателна картина, близка до типичната за малките (селски) общини, макар че близкото разположение до областния център смекчава негативите. **Механичният прираст** (разликата между заселените и изселените лица) в анализирания период също е отрицателен – от минус 5 души през 2014 до минус 15 души през 2018 год.

Таблица 1.3.3

Показатели на естественото движение и на механичното движение на населението в Община Иваново за 2014 и 2018 г.

	К а л е н д а р н а г о д и н а	
	2014 г. – начало на програмния период	2018 г. – 1 година преди края на периода
<u>Естествено движение на населението</u>		
Живородени, броя	46	38
Умрели, броя	251	239
Естествен прираст, броя	минус 205	минус 201
<u>Механично движение на населението</u>		
Заселени, броя	148	161
Изселени, броя	153	177
Механичен прираст, броя	минус 5	минус 16

Източник: Инфостат

Определяща за ролята на населението като човешки ресурси е числеността в диапазона между 20 и 69 години (**таблица 1.3.2**). Относителният дял на тази възрастова група от населението в Община Иваново към края на 2018 г. е 51,82 %. Макар че този показател не е идентичен с т.нар. „стопански активно население“, той е много близък и показва наличието на достатъчно трудоспособно население в Общината.

• СТАНДАРТНА ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО

Стандартната възрастова структура има отношение както към фактическата численост на населението, така и към активното население по отношение възможността за труд, в това число и заетите лица, т.е. към **трудовия потенциал** на общината.

Таблица 1.3.4

Възрастова структура на населението в Община Иваново по възможността за труд в периода 2012 – 2018 г.

	Календарна година							Намаление 2012–2018, %
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Население								
Общо за общината	9211	9042	8832	8756	8519	8344	8127	11,77
Под трудоспособна възраст	818	804	775	749	727	723	692	15,40
В трудоспособна възраст	4524	4422	4304	4315	4210	4127	4035	10,81
Над трудоспособна възраст	3869	3816	3753	3692	3582	3494	3400	12,12

Източник: Инфостат

Както се вижда от **таблица 1.3.4**, за изследвания период от 6 години между 2012 и 2018 г. всички показатели на възрастовата структура по отношение на трудовата заетост търпят негативно изменение от 11 – 15 %. Най-чувствително е това намаление по отношение на населението под трудоспособна възраст, докато другите два показателя са по-близки до тенденцията на намаление на населението общо за община Иваново. Вероятното обяснение може да се търси според нас в две направление:

- типичния за цялата страна миграционен процес към страни от Западна Европа и от малките към големите селища, особено към областните центрове;
- застаряването на населението и ниската раждаемост в общината поради малкия относителен дял на младите хора в нея.

Вследствие на миграционните процеси на повече изселени спрямо заселени в общината хора, отрицателния баланс за всяка от годините в периода 2012 – 2018 г. е между 5 и 25 души. Шокиращи, но обясними, са статистическите данни за 2015 г., когато в селища от общината са се били заселили 315 души, които в същата година са се изселили. Ако и за населението за 2019 г. се наблюдава такава картина, обяснението според нас може да се търси в т.н. „изборен туризъм“. А това налага и определени действия от страна на отговорните институции.

Населението в трудоспособна възраст в Община Иваново през 2018 г. възлиза на 4 035 души. По относителен дял от 49,64 % спрямо общото население на Общината към 2018 г. то е по-голямо спрямо относителният дял от 49,11 % през 2012 г. За период от 6 години между 2012 и 2018 г., числеността на населението в трудоспособна възраст намалява с 15,40 %, т.е с около 2,5 % годишно. По този показател Община Иваново изостава силно спрямо област Русе, въпреки че и на областно равнище се наблюдава тенденция за намаление на населението в трудоспособна възраст.

Според резултатите от анализа може да се оцени също, че на практика е постигната целевата стойност от 50 % на населението в трудоспособна възраст спрямо общия брой до края на програмния период 2014 – 2020 г. Оптимистичното е, че вероятно поради относително по-добрите условия на пазара на труда през последните години, **делът на безработните лица през 2019 г. намалява до 6,7%** при целева стойност **от %** за периода до края на изпълнение на актуализирания документ за ОПР 2014 – 2020 г., разработен през 2018 г.

• ОБРАЗОВАТЕЛНИ И ЗДРАВНИ УСЛУГИ ЗА НАСЕЛЕНИЕТО

Качеството на образователните услуги в Общината се обуславя до голяма степен от образователната инфраструктура, включително и преподавателите в нея. По данни от последното преброяване на населението през 2011 г., в общината преобладава населението с по-ниско образование – основно, начално и незавършено начално. Неговият относителен дял е 52,6 % от населението на 7 и повече навършени години. Това води до по-ниска по принцип квалификация на голяма част от работната сила и до проблеми при нейното реализиране на пазара на труда. Все пак, по информация от последните две преброявания на населението има известна тенденция за увеличаване на делът на хората с висше и средно образование.

Намаляващият брой на населението в предучилищна възраст (**Таблица 1.3.4**), който се характеризира с отрицателна динамика от 15,4 % за периода 2018 – 2018 г. води до свиване на контингентите от лица в предучилищна и училищна възраст. Това рефлектира и върху условията за функциониране на мрежата от детски градини и училища в община Иваново.

Параметрите на образователната структура като места за обучение и брой преподаватели в детските градини и училищата на територията на община Иваново са показани в таблица 1.3.5 и таблица 1.3.6.

Таблица 1.3.5

Изменение на броя места в детски градини на 100 деца от Община Иваново

	У ч е б н а г о д и н а					
	2013 / 2014	2014 / 2015	2015 / 2016	2016 / 2017	2017 / 2018	2018 / 2019
Община Иваново	361	135	147	140	131	124
Област Русе	125	109	112	115	108	110

Източник: Инфостат

Данните за броя места в детски градини на 100 деца показват, че осигуреността за периода 2014 – 2019 г. е 10 – 15 % по-висока спрямо показателя общо за област Русе. Логично е обяснението, че при устойчив капацитет на детските заведения в община Иваново за периода, високата осигуреност в общината се дължи на намалението на броя деца на възраст 5 – 6 год.

Таблица 1.3.6

Изменение на броя учаци, училища и преподаватели в Община Иваново

	У ч е б н а г о д и н а					
	2013 / 2014	2014 / 2015	2015 / 2016	2016 / 2017	2017 / 2018	2018 / 2019
Брой ученици I – IV клас	154	139	137	125	115	98
Брой ученици V - VII клас	158	165	165	148	102	90
Брой общообразователни училища	4	4	4	4	4	4
Брой преподаватели I – IV клас	13	13	12	11	14	13

Брой преподаватели V - VII клас	15	15	15	16	15	15
---------------------------------	----	----	----	----	----	----

Източник: Т С Б – Русе

Проучването за периода показва, че все по-тревожна е тенденцията за намаляване на броя ученици в основните училища на община Иваново. За периода 2013/2014 г. - 2018/2019 г. учебни години броят ученици е намалял от 312 (паралелки от **I до VIII клас**) до 188 ученика (паралелки **I VII клас**). Броят учители остава стабилен в размер на общо 27 - 28 учители и възпитатели през последните няколко години. Положителен факт е спазването на плановете за ремонт на учебни и детски заведения в общината. Счита се, че при стабилност на учебните плановете и тенденцията за увеличаване на финансирането за училищата, образованието ще се развива стабилно в периода 2021-2027.

Сериозен проблем на **образователната структура** на населението в община Иваново е (по принцип) по ниският относителен дял на хората със средно и висше образование спрямо област Русе и спрямо средното ниво за страната. Този показател е изключително важен за пазара на труда, икономическото развитие и миграцията на трудовата сила извън общината, но на него не може да му се влияе „със задна дата”. Единствената възможност за промяна е да се повишава трудовата квалификация съобразно потребностите на пазара на труда и възможностите за финансиране от ОП „Развитие на човешките ресурси” и ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ през новия програмен период 2021 – 2027 г.

Нивото на **здравните грижи** за населението остава на сравнително добро ниво, като за последните две – три години са били включени общо 4 - 6 лекари, 4 медицински специалисти по здравни грижи и 5 - 8 зъболекарски практики. В населените места функционират лекарски кабинети, но няма болнични заведения, поради което възрастните хора се придвижват трудно до областния град Русе, за да ползват специализирана медицинска помощ.

Таблица 1.3.7

Численост на медицинския персонал в община Иваново в края на годината

	К а л е н д а р н а г о д и н а					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Брой лекари, вкл. в индивидуални и групови практики за първична медицинска помощ	3	3	3	1	6	4
Брой лекари по дентална медицина, вкл. в индивидуални и групови практики за първична дентална помощ	10	3	8	10	5	1
Брой медицински специалисти по здравни грижи	3	4	4	4	4	4

Източник: ТСБ - Русе

През новия програмен период 2021 – 2027 г. би могло да се използват възможностите за разкриване на допълнителни лекарски кабинети за първична медицинска или дентална помощ по мярка аналогична на Мярка по 6.4 на ПРСР 2014-2020 г. За целта е необходимо на кандидатите за това да се окаже специализирана консултантска помощ от НССЗ – офис Русе за изготвяне на бизнес проектите, а общинското ръководство да предостави на желаещите подходящи сгради или офиси под наем за оборудване на лекарски или дентални кабинети.

• УСЛУГИ ПО ЗАЕТОСТТА И СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ

Услугите по заетостта и социално подпомагане на населението имат за цел да поддържат икономическата характеристика на човешките ресурси – по конкретно

относителният дял на икономически активното население, количеството заети / наети лица и особено равнището на безработицата.

Икономически активно население. По статистически данни от 2014 г., икономически активното население в Община Иваново възлиза на 2887 души, т.е. относителният му дял спрямо общия брой на населението е 32,69 %. Този показател показва известно намаляване спрямо преброяването от 2011 год., когато относителният дял на активното население е бил около 34 % от населението на общината.

Териториалното разпределение на икономически активното население показва, че с дял над средният дял за общината са селата Иваново, Пиргово и Щръклево с относителен дял между 38,5 % и 37,1 % от населението на общината. В по-малките по население села на общината икономически активното население е под 15 – 20 %, като основната причина за това е относително неблагоприятната възрастова структура на населението в тях.⁹

Заети / наети лица в Община Иваново. По методология, броят на наетите лица е по-малък от броя на заетите лица, в които, освен наетите, се включват и работодателите и самонаетите лица. В числеността на наетите лица (**Таблица**) са включени само тези, работещи на територията на община Иваново.

Съгласно информацията за показателите на нефинансовите предприятия в община Иваново (**Таблица 1.2.1**), броят заети и наети в сектора селско и горско стопанство е най-голям. На второ място са заетите в услугите, а на трето - в индустриалните предприятия. От отраслите в сектор „услуги“, по-висок е броят наети в подсекторите „Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети“ и „Хотелиерство и ресторантьорство“, докато броят на наетите в секторите образование, здравеопазване и администрация и управление е по-малък.

Таблица 1.3.8

Численост на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и относителен дял спрямо населението на община Иваново за периода 2013 – 2018 г.

	Календарна година					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Наети лица, броя	1 071	1 022	1 034	1 056	1 079	1 046
Население на общината, броя	9 042	8 832	8 756	8 519	8 344	8 132
Относителен дял на наетите лица, %	11,83	11,57	11,80	12,06	12,93	12,86

Източник: ТСБ – Русе и собствени пресмятания

В резултат от проучването на числеността на наетите лица и относителния им дял спрямо населението на Община Иваново за периода 2013 – 2018 г. се вижда, че за първите три години от периода се наблюдават сравнително постоянни относителни дялове. След 2015 г. обаче се наблюдава постепенно увеличение до 12,86 % през 2018 г.

Може да се предположи, че това е резултат, както от влиянието на изменението на абсолютния брой наети лица, така и от намалението на населението в общината. Този относителен дял от 11 – 12 % спрямо общия населението в община Иваново е сравнително

⁹ / *Общ устройствен план Иваново – 2016 г.*

малък, което при равни други условия може да се дължи на малкия брой предприятия с наети лица и преобладаването на собствената заетост.

Сравнението между средната брутна заплата на наетите лица за област Русе и същата за община Иваново (**Таблица 1.3.9**) показва, че за съжаление е налице прогресивно увеличаваща се „ножица“ от 5,6 % за 2013 г. до 10,75 % за 2018 г. Това вероятно се дължи на разликата между капацитета на пазара на заетостта между областно и общинско равнища от една страна и на квалификацията на заетите на регионално и местно равнища.

Вижда се също, че темпът на увеличение на средната брутна месечна заплата на едно лице е по-малък спрямо този за минималната работна заплата в периода 2013 – 2018 г. – **Таблица 1.3.9**. Съотношението между двата показателя намалява от 1,93 през 2013 г. до 1,65 през 2018 г., т.е. намалението е 16,97 %. Това най-малкото подсказва, че при административно определяне на минималната работна заплата, трудът на наетите в бизнеса лица изглежда до известна степен обезценен и тази тенденция се задълбочава.

Таблица 1.3.9

Средна брутна месечна заплата за едно наето лице в област Русе и община Иваново и отношение спрямо минималната заплата за периода 2013 – 2018 г.

	Календарна година					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Средна брутна заплата лв./месец за област Русе	632,42	669,00	713,58	773,92	853,58	932,08
Средна брутна заплата лв./месец в община Иваново	598,92	647,03	659,83	700,17	750,58	841,58
Минимална заплата лв./месец за страната	310	340	370	420	460	510
Отношение „брутна / минимална заплата“ за община Иваново	1,93	1,90	1,78	1,67	1,63	1,65

Източник: ТСБ – Русе и собствени пресмятания

Равнище на безработицата. Безработните лица, заедно със заетите, са вторият основен елемент на работната сила. По-голямата част от трудоспособното население в община Иваново е заето в селското стопанство. Общо за общината може да изтъкне, че основните фактори, които обуславят търсенето на работна сила на трудовия пазар понастоящем са:

1. Липсата на достатъчно инвестиции и несъответствие между изискванията на пазара на труда и квалификацията на безработните лица, поради което нараства относителният дял на субсидираната заетост.

2. Ниското образователно равнище и квалификация на безработните, което е сериозна пречка за тяхната реализация на пазара на труда.

Както се вижда от направеното проучване за нивото на безработица в община Иваново за периода 2014 – 2019 г. (таблица 1.3.10), този показател следва устойчива тенденция за понижение. Все пак, има разлика между стойностите на безработицата за двата под-интервала на периода, първият от 2014 до 2016 г. (в края на изпълнението на първия програмен период и стартирането на втория), а вторият от 2017 до 2019 г. (същинското изпълнение на програмния

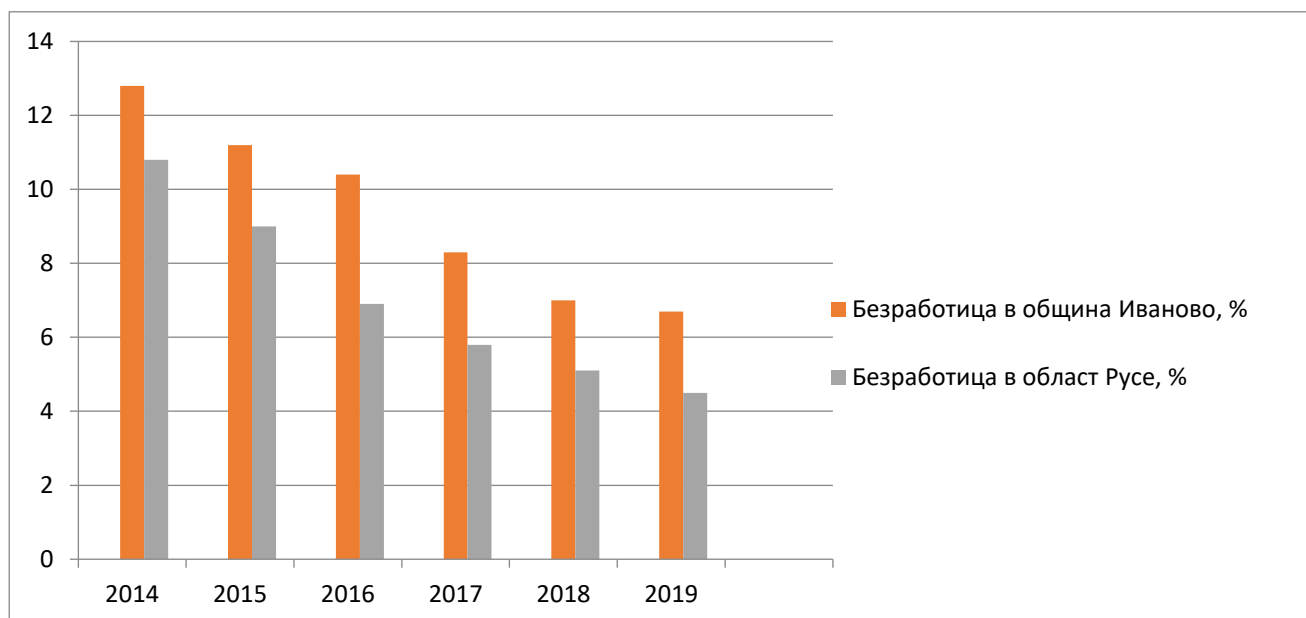
период 2014 – 2020 г.), при които се наблюдава относително **различна динамика** на снижение на коефициента на безработица.

Таблица 1.3.10

Сравнение между равнището на безработица в община Иваново и област Русе за периода 2014 – 2019 г. (в края на годината)

	Календарна година					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Безработица за Община Иваново, %	12,8	11,2	10,4	8,3	7,0	6,7
Безработица за Област Русе, %	10,8	9,0	6,9	5,8	5,1	4,6

• *Източник: Бюро по труда – Русе*

Фигура 1.3.1. Коефициент на безработица в община Иваново и област Русе за периода 2014 – 2019 г.

Съобразно статистическите данни в **Таблица 1.3.10**, темпът на намаляване на безработицата за 2014 – 2016 г. е 1,6 % (0,8 % на година), докато за втория под-период 2017 – 2019 г. е 1,6 % за двете години, като за 2018 – 2019 г. се забелязва „утихване“ на безработицата. Може да се предположи, че намаляването на безработица се дължи както на повишения брой работни места, вследствие увеличеното търсене на стоки и услуги в района на община Иваново и област Русе, така и на повишения интерес за работа от работната сила в условията на увеличени възнаграждения в периода след 2016 г.

Въпреки установения устойчив процес на намаляване на безработицата в община Иваново с около 26,7 % за периода от 5 год., равнището на безработица остава по-високо спрямо средното за област Русе. Благодарение на по-високата заетост на населението в

областния град, средно за област Русе този коефициент към края на 2018 г. възлиза на 67,2 % , което влияе и за постигането на по-ниски равнища на безработицата в Областта.

Сравнението между структурата на безработните за 2014 и 2019 г. показва, че през последната година намалява относителният дял на регистрираните на възраст до 29 г. от 8,1 % на 4,1 % (т.е. двойно) и на тези с регистрация повече от една година от 67,2 % на 20,1 %, т.е. над три пъти намаление.

Таблица 1.3.11

Относителен дял на определени групи безработни през 2014 и 2019 г.

	Календарна година	
	2014 г.	2019 г.
Коефициент на безработица за лица на възраст до 29 г., %	8,1	4,1
Коефициент на безработица за лица с регистрация повече от една година, %	67,2	20,1

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Русе

Важно за планирането на мерки за повишаване на заетостта е също динамиката на изменение на структурата на регистрираните безработни в Общината. Така, относителният дял на безработните на възраст до 29 г. през 2014 г. е 8,7 %, а на тези с регистрация повече от една година е 67,19 %. Това показва, че благодарение на известно подобряване на условията за заетост на работната сила в края на изследвания период има и подобряване на структурата на регистрираните безработни на територията на община Иваново.

За съжаление, след срива на пазара на труда поради пандемията от „Коронавирус“ ...

.....

Специфичен проблем в община Иваново за облекчаване на включването на трудоспособните младежи в трудова заетост е кариерната ориентация и консултиране. В повечето случаи младите хора нямат практически и трудов опит по придобитата специалност след завършване на своето образование и трудно се включват на пазара на труда. Не е наложена все още практиката на работодателите да инвестират в обучение и квалификация на младите работници и служители. Недостатъчните професионални умения и практики в реална среда и невъзможността за професионален избор от най – ранна възраст принуждават част от завършилите училище да започнат “първата възможна работа”, най – често в сферата на услугите, търговията и обслужването, без собствени изисквания към условията на труд.

За противодействие на младежката безработица общинска администрация Иваново е осигурила през 2017 г. работни места на младежи до 29 г. възраст по следните проекти и програми: по Национална програма „Старт на кариерата” – 1 лице за срок от 9 месеца; по Проект „Комплексен подход за осигуряване на услуги за независим живот в община Иваново”, финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014- 2020 г.; по Национална програма „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“ – един безработен като домашен помощник и едно лице като „деловодител“; по проект „Обучение и заетост на младите хора“, финансиран от ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г. -

7 лица на длъжност „работник озеленяване“ и др. Освен по програми, през 2017 г. в Община Иваново и кметствата са назначени 7 лица до 29 г., млади хора, завършващи висше образование, пет ученици - отпадащи от училище и други.¹⁰

• **СОЦИАЛНА ДЕЙНОСТ, КУЛТУРА И СПОРТ**¹¹

Социална дейност

Социалната дейност в община Иваново се осъществява от Дирекция „Социално подпомагане“ в гр. Две могили, която обслужва и община Иваново. По отношение на заетостта и безработицата, общината се обслужва от Дирекция бюро по труда – Русе.

Част от социалните услуги са ангажимент на общината, а друга – на държавата, която ги делегира на съответните доставчици.

Социални услуги – *общинска дейност* са: домашен социален патронаж (ДСП); обществена трапезария; клубове на пенсионера. ДСП е социална услуга, насочена към определени целеви групи от населението, които отговарят на съответните критерии. Тя се осъществява в съответствие с приета от Общинския съвет наредба. Потребители на услугата са 355 лица от населените места в общината, които се обслужват от филиали, разположени в селата Иваново, Щръклево, Пиргово и Тръстеник.

Обществената трапезария е с капацитет 90 потребители. Доставчик на храната е ДСП, а финансирането се осъществява от Фонд „Социална закрила“ към МТСП. Обществената трапезария също е с два филиала, в Щръклево и Пиргово, чрез които се обслужват и социално слаби от съседните села в общината.

Клубове на пенсионера има в по-голямата част от селата в общината.

Социални услуги, които са *държавна делегирана дейност* са:

- „*Център за социална рехабилитация и интеграция*“ в с. Щръклево с капацитет 20 места;
- „*Звено за услуги в домашна среда*“ с капацитет от 80 до 100 потребители, което се финансира от ОП „Развитие на човешките ресурси“.
- „*Личен асистент*“ – разкрито по Национална програма към ДБТ - Русе.

Културни дейности и инфраструктура на културата

Инфраструктурата на културата в общината е представена от 13 читалища в населените места в общината. В повечето от тях се развиват по две дейности – както библиотечна, която е основна, така и художествена самодейност и творчество.

Читалищата са основните участници в реализацията на годишните **Общински културни календари**. Във всички читалища има **читалищни библиотеки**, снабдени напоследък с Интернет. Общият библиотечен фонд в 13-те читалища в общината възлиза на около 133 хиляди единици – книги, списания, албуми и др. В читалищата в по-малките села в общината библиотечната дейност е единствено представена.

Художествената самодейност е втората добре представена читалищна дейност. Общият брой на всички състави и школи, организирани в читалищата в общината, е 64. Любителското творчество е най-добре представено в читалищата в по-големите селища.

¹⁰ / РусеИнфо от 15.01.2018 г.

¹¹ / Общ устройствен план 2016 г. и Отчети на „Социално подпомагане“ - Две Могили, офис Иваново за 2017, 2018 и 2019 г.

Музейната дейност е представена с няколко музейни сбирки към действащите читалища. Най-голяма е музейната сбирка „Светлоструй“ в с. Щръклево. В с. Тръстеник има постоянна музейна експозиция „Тръстенишки бунт 1900“, която се помещава в сграда – паметник на културата от местно значение. Музейни сбирки с етнографски характер има в читалищните сгради в Иваново, Сваленик и Нисово.

Читалищните сгради са в относително добро състояние. Читалището в с. Иваново се намира в Културния център, в който освен читалищната библиотека, има още Обучителен, Посетителски и Туристически информационен център. В същата сграда има и конферентна зала с капацитет 200 места.

Спорт и спортна инфраструктура

Спортът и физическото възпитание в Общината се реализират с провеждане на инцидентни спортни мероприятия. В Регистъра на спортните клубове, поддържан от Министерство на младежта спорта са вписани три спортни клуба - два в общинския център – с. Иваново за тенис на маса и футбол, а третият в с. Щръклево за волейбол.

Спортната база в общината включва спортна зала и няколко игрища/стадиони в отделни села на общината. В Щръклево е изградена спортна база с терен от 26 дка. Тя включва футболно игрище, лекоатлетическа писта, волейболно игрище, сектори за дълъг скок, мятане на гюле и диск, както и малка спортна зала. Спортна зала е изградена в Пиргово. В Иваново спортното игрище е с терен от 30 дка, в Пиргово - 19 дка, в Мечка -16 дка. Игрищата и стадионите в селата са само затревени терени. В Сваленик и Церовец предвидените в планове спортни обекти не са изградени. За спортни цели се използва и ученическата спортна база, която също не е в добро състояние. С такава разполагат училищата в селата Щръклево, Иваново и Сваленик.

Резултатите от анализа по отделните характеристики на социалния капитал в частност на човешките ресурси в община Иваново показват, че те не се различават спрямо картината в останалите малки общини на област Русе. Основното характерно обстоятелство за региона е, че големият относителен дял на населението на възраст на 70 и повече години обуславя намаляването на икономически активното население. Общо взето, промените в раждаемостта и смъртността от една страна и продължителността на живота и жизненият стандарт на населението от друга се балансират до известна степен една спрямо друга.

1.3.2. ИЗВОДИ ЗА СЪСТОЯНИЕТО И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ В ОБЩИНА ИВАНОВО

1. Може да се обобщи, че човешкият капитал в общината забавя своето развитие, причина за което е ограниченото финансиране и характеристиките на населението, което по принцип има сравнително ограничени образователни възможности. Продължава да е валидна неблагоприятната демографска картина за Община Иваново. Намалението на населението от една страна се дължи на трудовата миграция към страни от ЕС и/или областния град, а от друга е пряко следствие на възрастовата структура на населението и социално-икономическите условия в общината.

2. Налице е тенденция за намаляване на учениците, което води до задълбочаващ се недостиг на кадри за производството и сектора на услугите и до бъдещи затруднения по организацията на учебния процес и заетостта на учителите в общината. С оглед на поэтапното

преодоляване на тези негативи е необходимо да бъдат предприети мерки за професионално ориентиране на учениците, съобразено с тенденциите за развитие на бизнеса, със спецификата на района и възможностите за предприемачество.

3. Продължава да е валидна констатацията за недостатъчно образователни и квалификационни мерки за осигуряване на заетост на безработните. Висок е дялът на безработните без необходимата квалификация. Води се активна общинска политика преди всичко за осигуряване на субсидирана заетост, докато диалогът с работодатели от местната индустрия е сравнително ограничен. Въпреки предприетите мерки, има резерви за повишаване на образователно-квалификационната подготовка на заетите в общинската икономика.

Необходимо е да се повиши ефективността на диалога с Дирекция „Бюро по труда“ – Русе за осведомяване на безработните за целевите програми за създаване на работни места. Към края на периода 2014 – 2018 г. такива програми са:

- „Старт на кариерата“ – Компонент 1 за младежи до 29 г., без трудов стаж по специалността, които са завършили висше образование и са регистрирани в дирекция „Бюро по труда“. Периодът на субсидиране е до 12 месеца годишно.
- „Асистенти на хора с увреждания“ – за три основни дейности по програмата, „Личен асистент“, „Социален асистент“ и „Помощник възпитател“. Периодът на субсидиране е до 12 месеца на пълно или непълно работно време. Право на участие имат работодатели от общините в страната след писмена заявка.
- „Нова възможност за заетост“ – за лица освободени от предприятия в резултат от икономическата криза и реструктуриране на производството.
- „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“ – във всички общини;
- „От социални помощи към осигуряване на заетост“ – за безработни лица, обект на месечно социално подпомагане. Право на участие имат кандидат-работодатели от всички общини в страната.
- „Активиране на неактивни лица“ – за неактивни лица, включително обезкуражени лица и младежи до 29 г., които не работят, не учат и не са регистрирани в дирекция „Бюро по труда“.

4. Все още е слаба активността на НПО и бизнеса като основен фактор за местното развитие и за усвояване на средствата от европейските фондове. Необходимо е детайлно проучване и оценка на възможните източници на сравнителни предимства на общината, оценка на очакванията и потребностите на местната общност, което ще улесни подготовка на бъдещо предложение за разработване на Стратегия за водено от местните общности развитие (СВОМР) съвместно с община Две Могили.

5. Необходимо е да продължи работата за повишаване на капацитета на административния персонал за подготовка на проекти за развитие, на маркетингови инструменти като инвестиционен (бизнес) профил на територията, проекти за валоризация на природните и исторически забележителности и др. Като допълнителна възможност за финансиране на този процес са подходящи ПРСР, ОП „Добро управление“ и програмата за транснационално сътрудничество Interreg Danube.

1.4. СЪСТОЯНИЕ, ПОТРЕБНОСТИ И ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА В ОБЩИНА ИВАНОВО

1.4.1. Характеристики на инфраструктурата и опазването на околната среда

• ПЪТНА МРЕЖА, АВТОБУСЕН И ЖЕЛЕЗОПЪТЕН ТРАНСПОРТ

Пътната мрежа на община Иваново е формирана от пътища от републиканската пътна мрежа и от общински пътища. Общата ѝ дължина на територията на общината възлиза на около 190 км, от които 86 км републикански пътища и 104 км общински. Гъстотата ѝ е същата като на област Русе и малко над средната за страната.

Мрежата от общински пътища осигурява връзките на селата с общинския център и между тях. Добри са връзките с Иваново на селата Пиргово, Мечка, Тръстеник, Красен, Табачка и Червен. Конфигурацията на мрежата не осигурява пряк достъп на селищата от югоизточната и източната част на територията до общинския център. Практически е невъзможно да се осъществи „затворен“ общински туристически маршрут. По-голямата част от общинските пътища са в добро състояние, благодарение на реализирани проекти по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ и ПРСР. „Радиалната“ част от общинските пътища (Церовец–Сваленик– Червен) се нуждае от ремонт, а някои и от реконструкция.

Обслужването на общината с обществен транспорт се осъществява от система от междуградски превози по областната транспортна схема. Има необходимост от подобряване на транспорта от селищата към общинския център и към населени места в съседни общини.

Железопътният транспорт се осъществява чрез две гари (Иваново и Табачка) на ж.п. линия № 4 Русе – Горна Оряховица – Подкова. Гара Иваново е междинна пътническа и товарна гара. Поради малките потоци от пътници този транспорт е с ограничена важност за населението на общината.

Развитието на транспортната система на общината изисква подобряване на директните връзки между някои селища като: Щръклево – Иваново; Кошов – Нисово и др. Новите трасета ще преминават предимно по съществуващи полски и горски пътища със сравнително малка дължина. За по-пълно оползотворяване на туристическия ресурс се предвижда реконструкция на пътя от с.о. „Стълпище“ на запад към Батин до границите на общината. За подобряване състоянието на въздуха и намаляване на шума, както и на безопасността на движението, се предвижда изграждането на обходни трасета за селата Пиргово, Мечка и Щръклево.

Предвиденото в ОУП-2016 разширение на мрежата от пешеходни и екопътеки се обуславя от насоките за валоризация на туристическите забележителности и територията. Пътеките създават условия за реализиране на пешеходни маршрути между селата на територията на природния парк, с ПЗ „Орлова чука“, с двата археологически резервата и други археологически обекти в района на Поломието, с места за отдих.

Водоснабдяване

Община Иваново, е съсобственик и се снабдява с вода от областно дружество “Водоснабдяване и канализация” ООД. Вътрешните водопроводни мрежи в селата са изградени от азбесто-циментови тръби с ниска трайност, поради което в последните години

се подменят малки участъци от тях. Друга възможност е да се осъществи „зониране“ и намаляване на налягането в определени части от селата.

Приложение на възобновяеми енергийни източници

Поради ограничението да се финансират само инсталации за собствено използване, перспективни за Община Иваново са малки инсталации за слънчева енергия и за органични отпадъци. В ОУП – 2016 г. са залегнали проекти за:

- изграждане на отоплителна централа в с. Иваново за сградата на общинска администрация с центъра за екология, култура и туризъм, училището, детската градина и здравната служба, чрез пелети, собствено производство;
- замяна на отоплителните котли на нафта в училището в с. Щръклево с такива, които използват дървесни пелети
- изграждане на малки фотоволтаични покривни централи на обществените сгради – кметства, читалища, училища, детски градини за намаляване на разходите за електрическа енергия;
- изграждане на инсталации за подгръване на вода за битови нужди.

Улично осветление

В по-голямата си част монтираните в общината от ЕНЕРГО-ПРО осветителни тела не осигуряват нормативните яркост и равномерност на осветителната уредба. Има улици с осветителни тела само на кръстовищата. Необходимо е изграждане на нова осветителна уредба във всички населени места на общината. За намаляване на разходите на електроенергия е препоръчително осветителните уредби да се изградят с LED осветители и опция за хранване с PV модули, както и въвеждане на система за управление и контрол на осветителната уредба.

- **ИНФАСТРУКТУРА ЗА ПРЕДПАЗВАНЕ ОТ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ**

Предпазване от наводнения

Сериозни последствия от изменението на климата в глобален аспект са зачестяващите екстремни метеорологични и климатични явления като наводнения, суши и урагани. Основната опасност за община Иваново са наводненията на селата в поречието на Ломовете - р. Бели Лом при с. Нисово; р. Черни Лом при селата Табачка, Червен и Кошов и р. Русенски Лом при Иваново, Божичен и Красен.

Частични корекции на речните корита са изпълнени в селата Сваленик, Червен и Красен. По водните течения с потенциален разлиг извън урбанизираните територии е необходимо поддържането на защитните съоръжения - стени, диги и др. Особено важно е да се поддържа редовно проводимостта на речните легла на Ломовете в общината.

Свлачища и ерозия

На територията на община Иваново се наблюдават **свлачищата в землището на:** с. Тръстеник с площ 6,0 дка; при влизане в с. Червен на с площ 0,8 дка; в централната част и на други места в с. Пиргово с обща площ от около 20 дка;

Опазване на околната среда

Опазването качеството на атмосферния въздух изисква: изграждане на трайни настилки на уличната мрежа във всички населени места от общината; рехабилитация и реконструкция на трасета от общинската пътна мрежа; предлага изграждане на обходни

пътни трасета за селата Пиргово, Мечка и Щръклево; развитие на всички елементи на зелената система, допринасящи за опазване качеството на атмосферния въздух.

Опазването на водите и водните обекти изисква реконструкция и обновяване на съществуващата водопреносна мрежа, с цел оптимално ползване на водните ресурси и намаляване до минимум на загубата им. По отношение отпадъчните води е необходимо отпадъчните води да се заустват в индивидуални съоръжения за отвеждане и пречистване на водите (изгребни ями), отговарящи на техническите и санитарно-хигиенните изисквания.

По отношение опазване на земите и почвите е необходимо запазване, възстановяване и изграждане на пояси и площи с едроразмерна растителност с цел овладяване на ерозионните процеси в общинската територия, както и рекултивация на нарушени земи и възстановяването им като земеделски територии. Понастоящем, според ОУП на община Иваново от 2016 г. са предвидени следните мерки за трайно използване на обекти за рекултивация, както следва:

- сметища в землищата на селата с обща площ 97 дка – като бъдеща земеделска територия или за озеленяване, спорт и развлечения (сметище с. Щръклево);
- кариера в землището на с. Тръстеник с площ 48 дка – като земеделска територия.

По отношение управлението на отпадъците на територията на община Иваново отпада необходимостта от устройствени мерки за управление на отпадъците. Необходимо е изграждането на площадки за временно съхранение на строителни отпадъци и „зелени отпадъци“ от паркове и градини и подготовка за оползотворяване чрез компостиране. По отношение биоразнообразието е необходимо да се установи превантивна защита на **земеделските територии, за защитните и специалните горски територии**, като се запазва ползването, но без да се влошават качествата им.

• ГЪСТОТА НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЖИЛИЩЕН ФОНД

По норматив, жилищната територия на населението в кв.м./жител (брuto) варира от 220 – 300 (за най-голямото село Щръклево) до над 350 – 370 (за останалите, включително и най-малките села). В същото време, най-гъсто заселеното с. Иваново осигурява жилищна територия от 867,8 кв.м./жител, т.е. над 2,5 пъти по-голяма спрямо най-голямата изисквана нормативна площ, а най-слабо заселеното – Табачка осигурява 18 пъти норматива. Брутната гъстота на обитаване за общината е ниска: средно 0,584 човека / дка селищна територия.

Горните данни показват, че в границите на населените места е налице значителен свободен териториален капацитет. Урегулираните имоти са застроени с ниска плътност. Поради намаляване на населението не е необходимо разширяване на жилищните територии.

Общественият сграден фонд за общинската администрация, училищата и медицинските заведения е достатъчен. Читалищата в населените места разполагат със сгради, които се използват по предназначение. Православни църкви има във всички села, а джамии – в селата Тръстеник, Сваленик и Щръклево. Голяма част от този фонд обаче се нуждае от мерки за енергийна ефективност, включително от саниране на сградите.

Налице е значителен фонд обществени сгради с отпаднало първоначално предназначение – закрити училища, неизползвани здравни служби и части от предприятия и ТКЗС. Налице са потенциални възможности за реконструкция и адаптиране на неизползваните сгради за нови функции – за социални грижи, туризъм и др.

Стандартът на обитаване в населените места е висок в сравнение с приетата за ЕС средна норма от 20 кв.м./обитател. Много висок е стандартът в Красен, Табачка, Нисово,

Божичен, Червен, разположени в атрактивна природна среда и в близост до основните туристически ресурси на общината.

Може да се заключи, че по отношение потребностите на сегашното постоянно население не се налага допълнително жилищно строителство. Основният дял от инвестиции от страна на населението през следващите години ще бъдат насочени към саниране и реновиране на личните жилища в общината, без ново строителство. Има основание да се очаква, че търсенето на „второ жилище“ ще продължи, но едва ли ще придобие мащаби, предизвикващи драстично интензифициране на инвестиционно-строителната активност.

1.4.2. ИЗВОДИ ЗА СЪСТОЯНИЕТО И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И ОПАЗВАНЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Съществен проблем е липсата на инвестиционен интерес за подобряване на транспортната свързаност и друга довеждаща инфраструктура в общината. Поради това е необходимо общината да се ориентира към мерки за развитие на инвестиционния потенциал чрез инструменти за финансов инженеринг и ПЧП.

2. Не се използва възможността за развитие на механизми за добро управление на собствеността и привличането на инвестиции за местна „социална“ инфраструктура, чрез маркетинг на неизползвани терени. Стратегията за управление на общинската собственост изисква тя да се координира по-пълно със стратегията за туризма, което да позволи достъпност и актуализация на информацията, мониторинг и управление на собствеността и да се генерира инвестиционен интерес и повече приходи в общината.

3. Местоположението на общината оформя и едно важно предимство – много добро състояние на околната среда и липса на потенциални екологични замърсители. Има необходимост от постоянни и дългосрочни мерки за опазване на защитените територии. Предвид специфичните консервационни мерки на защитените видове и обитания, е необходимо да се развият и осигурят финансово възможностите за развитие на екосистемни услуги като част от комплексен туристически продукт, като комбинация от еко, селски и етнографски туризъм за задоволяване на регионални потребности.

4. Територията на общината се характеризира с добре изградена и правилно експлоатирана енергийна инфраструктура, с акцент върху необходимостта от приложение на енергия ВЕИ. За съжаление, налице е тенденция за физическо и морално износване на водопреосната мрежа, съпроводено с големи загуби на питейна вода.

5. Поради ниската гъстота на населението в общината, ще се увеличава рискът от липса на достатъчно инвестиции в инфраструктура. Характерен пример е липсата на финансиране за канализация и пречиствателна техника в ПРСР 2014 – 2020 г. за малките населени места, както и за Община Иваново.

6. Тези неблагоприятни тенденции и рискове налагат да се разработят пакетни мерки за комплексно въздействие с цел както развитие на гъвкава инвестиционна политика и създаване на условия за развитие на човешкия капитал, така и за повишаване на атрактивността на селищата, които имат потенциал за развитие.

Част II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ИВАНОВО ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г.

2.1. S W O T - АНАЛИЗ НА ФУНКЦИОНАЛНИТЕ СИСТЕМИ И СЕКТОРИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ИВАНОВО

Съгласно методическите указания на МРРБ от Март 2020 г., като база за разработване на SWOT - анализа се използват както изводите от оценката за състоянието на територията В Част 1 на разработката, така и формулираните препоръки при обсъждането със целевите групи в Общината за допълване на тази информация. Актуализираният SWOT - анализ трябва да отчита не само промените за периода 2014 – 2020 г. на вътрешните фактори за развитие на общината и на външната социално-икономическа среда, но също така стремежа да се приложат адекватно препоръките от заинтересованите страни. Целта е при разработването на SWOT анализа да се отчетат реалистично ресурсите (съществуващия потенциал) на общината **по отношение на всяка зона от територията, социално-икономически сектор, изводите, тенденциите и проблемите за сектора.**

При разработването на SWOT анализа се спазва в пълна степен принципа за интегриран подход, като **елементите на анализа за функционалните системи и секторите следва да бъдат разгледани в тяхната цялост и взаимодействие.** Така, структурираният и реалистичен като формулировки SWOT–анализ е предпоставка за прецизно формулиране на целите, приоритетите и мерките в стратегическата част на ПИРО.³

В SWOT – анализа се представят силните и слабите страни, възможностите и заплахите на природния капитал, материалния капитал в трите сфери (земеделие, индустрия и туризъм), на социалния капитал и на инфраструктурата, поддържаща качеството на живот на населението в общината.

В таблица 2.1 е показан SWOT- анализа. Елементите на групите (1) Силни страни; (2) Слаби страни; (3) Възможности (шансове) и (4) Заплахи за отделните функционални системи и социално-икономическите сектори за развитието са номерирани, така че **да се реферират лесно при формулиране на необходимото интегриране между отделите сектори.**

В текстовете по елементи на SWOT–анализа в табл. 2.1 са показани оценките за актуалните към 2019 г. **силни и слаби вътрешни страни**, както и за **шансовете и заплахите** от външната социално-икономическа среда. На тази основа е направена оценка на SWOT - анализа и коментари за възможно изменение под влиянието на кризата „коороновирус“.

В периода на изпълнение на ОПР за първия програмен период 2007 - 2013 г. и до 2019 г. за сегашния период 2014 – 2020 год., външната за територията на община Иваново социално-икономическа среда в Регион Русе и България като цяло има устойчиво развитие и стабилност. От м. Март 2020 г. обаче, страната е подложена на въздействието на кризата от пандемията «коронавирус». Затова, след като изложим формализираната картина на самия SWOT анализ, ще приведем и доводи за обосноваване на изводите от анализа.

^{3/} Методически указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021 – 2027 г.

Таблица 2.1

S W O T анализ на територията и секторите на развитие на община Иваново (съгласно формулираните в ОУП – 2016 г. функционални системи на територията)

1. ФУНКЦИОНАЛНА СИСТЕМА „ТРУД И БИЗНЕС“ – териториите на Иваново, Пиргово, Щръклево, Тръстеник, Мечка, Красен, Божичен	
СИЛНИ СТРАНИ (Strengths)	СЛАБИ СТРАНИ (Weaknesses)
1.1. Комплексно развитие на системата	
S_1.1.1. Добро разположение спрямо областния център, излаз на р. Дунав, развита транспортна и пазарна мрежа и логистика, чиста околна среда, въздух и земя за развитие на земеделие, добри жилища и качество на живот в района.	W_1.1.1. Влошена демографска ситуация поради намаляване на населението, изтичане на работната сила към гр. Русе поради недостатъчна заетост в местния бизнес, неподходящи транспортни връзки със селата Нисово, Сваленик и Церовец
1.2. Земеделие и горско стопанство	
S_1.2.1. Развито, едромащабно и рентабилно механизирано зърнопроизводство в района	W_1.2.1. Ниска принадлежна стойност на бизнеса, липса на заетост в преработвателни предприятия
S_1.2.2. Ускорено развитие на трайни насаждения за плодове чрез проекти на млади фермери	W_1.2.2. Недостатъчно предприятия за преработка на плодове, за принадлежна стойност и заетост
	W_1.2.3. Липса на мотивация и опит за създаване на сдружения за коопериране в трайните насаждения
1.3. Преработваща индустрия	
S_1.3.1. Изградени нови предприятия и добър опит за производство на бутикови вина	W_1.3.2. Недостатъчна диверсификация на бизнеса, ниска иновационна и инвестиционна активност
	W_1.3.2. Неподходящи условия на труд за работниците в МСП от индустрията в района
1.4. Социален капитал и пазар на труда	
S_1.4.1. Квалифицирана общинска администрация, по разработване на общински планове, вкл. и сътрудничество по Interreg БГ – РУ.	W_1.4.1. Недостатъчна квалификация на човешки-те ресурси за бизнеса, ограничени възможности за заетост, увеличена безработица след пандемията
S_1.4.2. Интерес към развитие на проекти на млади фермери на терени в общината	W_1.4.2. Недостатъчна подкрепа за разширяване на дейността, липса на обучителни програми
	W_1.4.3. Липса на капацитет за развитие социални на иновации за хора в неравностойно положение
S_1.4.3. Стабилна система за социална помощ на населението с форми на общинско равнище	W_1.4.4. Липса на изяви НПО за подготовка на успешна стратегия за водено от местната общност (СВОМР) по подхода МИГ – Лидер на ЕС
S_1.4.4. Развита мрежа от читалища и добри резултати на художествената самодейност	W_1.4.5. Недостатъчна активност на читалищата като НПО за местни стратегии за развитие
	W_1.4.6. Недостатъчен капацитет на общинските кадри за екологични инициативи и проекти
1.5. Инфраструктура и качество на живот	
S_1.5.1. Изградена транспортна инфраструктура „Север – Юг“, достатъчно жилищно осигуряване в зоната и останалите села в общината	W_1.5.1. Морално и физически амортизирана ВиК, вътрешноселищна и зелена инфраструктура в селищата на района

	W_1.5.2. Неподходяща пътна инфраструктура и транспорт към периферните селища на Юго-Изток
	W_1.5.3. Замърсяване на въздуха с твърди частици в поради неподходящата топлинна инфраструктура
	W_1.5.4. Липса на действащи планове и финансиране за рекултивация на свлачищата и сметищата
ВЪЗМОЖНОСТИ (Opportunities)	ЗАПЛАХИ (Threats)
1.1. Комплексно развитие на системата	
O_1.1. Наличие на актуален Общ устройствен план (ОУП)- 2016 и ПИРО на община Иваново	W_1.1. Неефективно използване на потенциалното финансиране поради непознаване на ОУП – 2016 и недостатъчна концентрация на въздействието към приоритетни зони на функционалната система
1.2. Земеделие и горско стопанство	
O_1.2.1. Увеличено финансиране от ПРСР за трайни насаждения върху собствена наета земя	T_1.2.1. Липса на инициативи и мотивация сред местните общности за подкрепа на млади фермери
1.3. Преработваща индустрия	
O_1.3.1. Предпоставки за развитие на хранителната индустрия чрез мерките на ЕСИФ	T_1.3.1. Влошаване на пазара на индустриални стоки и услуги поради пандемията „коронавирус“
O_1.3.2. Увеличаване приложението на ВЕИ и енергийна ефективност в МСП от индустрията	
1.4. Социален капитал и пазар на труда	
O_1.4.1. Запазване стабилността на образованието и увеличаване финансирането от бюджета	T_1.4.1. Незаинтересованост на работодателите за ранно професионално ориентиране на учениците
O_1.4.2. Увеличено финансиране от ЕСИФ за стратегии за местно развитие по МИГ - Лидер	
O_1.4.3. Увеличено социално финансиране от ЕСИФ за хората в неравностойно положение	
1.5. Инфраструктура и качество на живот	
O_1.5.1. Ускорено навлизане на иновации за приложение на ВЕИ и цифровизация, както и потенциално финансиране за това от ЕСИФ	T_1.5.1. Недостатъчно финансиране от ЕСИФ за поддържане на селищната инфраструктура
2. ФУНКЦИОНАЛНА СИСТЕМА „ОТДИХ И ТУРИЗЪМ“ – Зона „Ломовете“ и териториите на селата Красен, Божичен, Иваново, Кошов, Червен, Табачка, Нисово и Сваленик	
СИЛНИ СТРАНИ (Strengths)	СЛАБИ СТРАНИ (Weaknesses)
2.1. Комплексно развитие на системата	
S_2.1.1. Добро транспортно-географско положение спрямо областния град, чиста природа, защитени зони и обекти, културно-историческо наследство от световно и местно значение	W_2.1.1. Недостатъчна и амортизирана инфраструктура в зоната и в населените места, липса на «Мастер» план за синергия между паметниците от световно значение и местния туризъм в общината
2.2. Туристически бизнес и услуги	

S_2.2.1. Добре развита местна малко-машабна база за еко туризъм и отдих за гости от региона	W_2.2.1. Недостатъчна маркетингова инфраструктура на туризма – реклама, информация, хранене
	W_2.2.2. Липса на диверсификация чрез развитие на допълващи услуги – хранене, турове в района
S_2.2.2. Квалифициран персонал в семейните хотели над 10 места с капацитет за услуги	W_2.2.3. Липса на капацитет и подходящи решения за валоризация на природното и културно-историческото наследство като ресурс на местния туризъм
	W_2.2.4. Недостатъчна и силно амортизирана теренна инфраструктура– паркинги, екопътеки, др.
	W_2.2.5. Липса на адекватни инициативи за публично-частно партньорство в туризма и услугите
2.3. Социален капитал и пазар на труда	
S_2.3.1. Развита мрежа от читалища и добри резултати на художествената самодейност	W_2.3.1. Недостатъчна активност на читалищата за сътрудничество в туристическите празници
	W_2.3.2. Липса на изявени НПО – гарант за развитието на подхода МИГ-Лидер в зоната
2.4. Инфраструктура и качество на живот	
	W_2.4.1. Морално и физически амортизирана ВиК, вътрешноселищна и зелена инфраструктура
	W_2.4.2. Недостатъчна пътна инфраструктура и транспорт към периферните селища на Юго-Изток
	W_2.4.3. Липса на инициативи за ПЧП за развитие на демонстрационна инфраструктура в туризма
ВЪЗМОЖНОСТИ (Opportunities)	ЗАПЛАХИ (Threats)
2.1. Комплексно развитие на системата	
O_2.1.1. Импулс за устойчиво развитие на зона «Поломие» при финансиране на стратегия за ВОМР на МИГ «Две Могили – Иваново»	T_2.1.1. Неблагоприятна „зелена“ политика при удължаване на кризата „коронавирус“ след 2021 г.
2.2. Туристически бизнес и услуги	
O_2.2.1. Реални очаквания за финансиране на мерки за развитие на околната среда и туризма при бързо решаване на кризата „коронавирус“	T_2.2.1. Отлив и загуба на квалифициран персонал, влошаване на икономическото състояние и фалити при удължаване на кризата „коронавирус“
2.3. Социален капитал и пазар на труда	
O_3.1.1. Импулс за социални инициативи при финансиране на стратегия за ВОМР на МИГ «Две Могили – Иваново»	T_2.3.1. Опасност от пропускана на шанса за създаване на МИГ поради слаба страна W_2.3.2
2.4. Инфраструктура и качество на живот	
	T_2.4.1. Рискове от наводнения и свлачища в зоната поради изменения в климата и липса на превенция

	Т_2.4.2. Недостатъчно възможности за поддържане на вътрешно-селищната инфраструктура поради намалено финансиране от ЕСИФ и бюджета
--	--

За да се отчетат очакваните негативни последици от пандемията «коронавирус» върху характера и степента на пораженията върху населението и социално-икономическите показатели на развитието за първия регламентиран период на ПИРО 2021- 2024 г., е разработен и обоснован т. нар. STEPLE – анализ за тенденциите за **изменение на социалните, технологически, икономически, политически, правни и екологически фактори**.

- **(S) Социални фактори** – тенденция за увеличаване на безработицата в общината вследствие на пандемията „коронавирус“ до (примерно) 8 – 9 % през 2020 – 2021 г., при безработица в края на 2019 г. в размер на 6,7 %. В община Иваново вероятно ще бъдат засегнати предприятията в услугите и индустрията. Ако страната влезе в „дефлация“ този срив за 2020 – 2021 г. няма да може да се преодолее бързо. Следователно, в стратегическата рамка за развитие ще трябва да се включат редица мерки за повишаване на квалификацията за един възискателен пазар на труда, както и мерки за социална защита – **Таблица 2.2** .
- **(Т) Технологически фактори** – увеличаване приложението на информационно-комуникационни технологии (ИКТ) в туристическия бизнес за покривни инсталации на ВЕИ и особено за реклама по Internet на дейността, on line регистрация клиенти и др. Като се има предвид предимно семейния характер на този бизнес и липсата на големи инвестиции и кредити се предполага, че последствията от срива на търсенето на туристически услуги няма да предизвикат голям ръст на безработицата в този под-сектор.
- **(Е) Икономически фактори** – тенденция за възможно частично реструктуриране на земеделието към по-голям дял на трайните насаждения в общината и по-голям дял на МСП за преработка на продукцията от земеделието. Този фактор може да засили влиянието си при въвеждане на благоприятна общинска политика за поощряване навлизането на млади фермери в сектора, така че да се използват благоприятни възможности от ОСП по въпроса.
- **(Р), (L) Политически и правни фактори** – налице е устойчивост на правителството, без изявен силен лидер от опозиционните партии, което не предполага промяна на политиката и на правната рамка както за ЕС, така и вътре в страната. Може да се очаква както стабилност на очакваната финансова подкрепа от ЕСИФ и държавния бюджет, така и липсата на нови заплахи освен тези, произтичащи от „коронавирус“. Възможен неприятен нюанс би било закъснение на оперативните програми, което може да отложи финансирането от ЕСИФ след 2022 г., и риск от непълно усвояване на Фондовете за периода 2021 – 2024 г.
- **(Е) Екологически фактори** – тези фактори в община Иваново са на добро равнище, с изключение на водопроводната и канализационна инфраструктура, като на състоянието на последната не може да се въздейства поради програмната рамка за финансиране. Доброто състояние на въздуха и водите в туристическите райони на Поломието и Дунавския бряг затвърждава шансовете за развитие на туристическия сектор, макар и в условията на кризата от „коронавирус“ за първите една – две години от програмния период.

2.2. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И НА ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА НА ЕС 2021 – 2027 Г.

За да се разработи стратегическа рамка за интегрирано развитие на община Иваново за програмния период е необходимо да се анализират параметрите на регионалната политика и на Общата селскостопанска политика (ОСП) както на равнище ЕС, така в частност и за България. Тези параметри не само ще маркират приоритетите за развитие, но ще бъдат полезни и при разработването на самия план за развитие, тъй като осигуряват навременна информация за възможностите за финансиране на мерки и проект за развитие.

2.2.1. Основни параметри на регионалната политика в ЕС и България за периода

• Цели и приоритети на регионалната политика на равнище „ЕС“

За разлика от периода 2014 – 2020 г., за който бяха формулирани 11 „тематични цели“, новата регионална политика 2021 – 2027 г. фокусира своите ресурси върху пет инвестиционни приоритета в области, в които ЕС може да постигне най-добри резултати:

1. *По-интелигентна Европа* – чрез иновации, цифровизация, икономическа промяна и подкрепа за МСП;

2. *По-екологична Европа с по-малко въглеродни емисии* – по Парижкото споразумение и чрез инвестиции в енергийния преход, ВЕИ и борбата с изменението на климата;

3. *По-свързана Европа* със стратегически транспортни и цифрови мрежи;

4. *По-социална Европа*, която изгражда *европейския стълб на социалните права* и подпомага качествена заетост, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравеопазване;

5. *Европа по-близка до гражданите* чрез подкрепа на стратегии на водено от местната общност развитие на селските райони и стратегии за устойчиво развитие на градовете в ЕС.

▶ Между 65 и 85 % от средствата от ЕФРР и Кохезионния фонд са планирани за **инвестиции по Цели 1 и 2 по-горе** за регионите и членки на ЕС, които са допустими за подпомагане, в зависимост от относителното им благосъстояние.

▶ Съгласувани са редица предложения за **модернизиране на регионалната политика**:¹²

1. *Акцент за ключови инвестиционни приоритети*, за които ЕС може да постигне най-добрите резултати – иновации, подкрепа за МСП, цифровизация и подкрепа на индустрията, както и за подкрепа за прехода към нисковъглеродна икономика и борба с измененията в климата, подкрепени финансови чрез **ЕФРР и КФ**

2. *По-индивидуализиран подход към регионалното развитие*:

(а) *Инвестиции във всички региони*: Регионите в Южна и Източна Европа, които все още изостават по икономическия растеж и доходите, ще получават значителна помощ от ЕС. Приоритетни са регионите в индустриален преход, както и тези с приоритети за борбата с безработицата и борбата с измененията на климата;

(б) *По-индивидуализиран подход*: Подкрепата от ЕФРР ще продължи да отчита трите категории региони – *по-слабо развити региони, региони в преход, по-развити региони*. Методиката за подпомагане на регионите се основава на т.нар. „берлинска формула“ от 1999 г., включваща *различни начини* за пресмятане подкрепата за трите вида региони. Отчита се не

¹² / https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/2021_2027

само разликата на БВП на глава за конкретния регион спрямо средното за ЕС, но също младежката безработица, гъстотата на населението, изменението на климата и интеграцията на мигрантите, а за по-развитите региони – и степента на образование на населението. Периферните региони ще продължат да се ползват от специална подкрепа от ЕС.

По отношение на подкрепата от Кохезионния фонд за големи инфраструктурни проекти, както досега ще бъдат подпомагани държавите от ЕС, чиито БВП на глава е под 90 % от средния за ЕС. Индивидуализираният подход се изразява допълнително и чрез *подкрепа на стратегиите за местно развитие на общините и овластяване на местните органи при управлението на средствата*. Повишава се подкрепата за сближаване в градовете, като 6 % от помощта от ЕФРР се заделят за устойчиво градско развитие и се създава нова програма за мрежи от контакти и капацитет на градските власти – **Европейска инициатива за градовете**.

3. По-опростена и по-гъвкава рамка на регионалната политика:

Изисква се дългосрочно планиране на инвестициите, но съчетано с по-голяма гъвкавост. Чрез междинен мониторинг (преглед) през 2024 г. ще се определи необходимостта от промени в ОП за последните две години от периода 2026 и 2027 г. съобразно:

- (а) препоръките от Европейския семестър през 2023 и 2024 г.;
- (б) измененията в социално-икономическото състояние;
- (в) постигнатия до междинния преглед напредък на ОП;
- (г) резултатите от техническата корекция през 2024 г., която ще доведе и до корекции на финансовите пакети на регионалната политика.

Положителен ефект ще има също възможността за *прехвърляне до 5 % от средствата от една приоритетна дейност към друга*, без одобрение от ЕК. Специфична е възможността да се мобилизира незабавна финансова помощ при природно бедствие върху територията. Проблемите в измененията в климата или интеграцията на мигрантите да се решават чрез Фонд „Европейска инициатива за градовете“, като се ползват 6 % от средствата на ЕФРР.

4. Подкрепа на териториалното сътрудничество:

(а) През 2021 – 2027 г. в транснационалното сътрудничество има възможността „даден регион да използва част от получените средства за финансиране на проекти на друго място в ЕС, съвместно с други региони“.

(б) По-силен акцент върху *институционалното сътрудничество и съвместните обществени услуги*. Формиране на *Паневропейски клъстери за иновации*. Региони с активи на „интелигентна специализация“ ще получат по-голяма финансова подкрепа за жизнеспособни междурегионални проекти за ИКТ, биоикономика, ресурсна ефективност, свързана мобилност и усъвършенствани технологии за производство.

(в) Ефективно финансово управление и правила – като продължение от 2014 – 2020 г. ще се използва *платформа за свободен достъп до данни*, чрез които ще се следи в реално време подбора на проектите, плащанията, както и постигането на поставените цели. Новата рамка за 2021 – 2027 г. предвижда връщане към правилото „N + 2“ (години), вместо „N + 3“ за България и Румъния през последния програмен период.

5. По-гъвкава рамка на Политиката

Новата рамка предлага *по-малко бюрокрация и по-прости искания на плащане*, като се използват опростени варианти за разходите. Въведена е единна нормативна уредба, която обхваща 7 фонда на ЕС, които се реализират в сътрудничество с държави членки като „споделено управление“. Все повече се разчита на националните системи за контрол и одит,

като за да се избегне дублирането на проверки с ЕК се разширява *принципът на „единния одит“*. Въвежда се „Междинен преглед“ на изпълнението за 2024 – 2025 г., чрез който ще се определи дали са необходими промени в програмите за 2026 и 2027 г. въз основа на изпълнението на програмите, нови приоритети, и най-актуалните за всяка държава препоръки.

6. Укрепване връзката с европейския семестър и икономическо управление на ЕС.

Конкретните за всяка държава препоръки в контекста на европейския семестър, ще се вземат предвид два пъти през бюджетния период — в началото, за разработване на оперативните програми и по време на междинния преглед. Нови благоприятни условия ще спомагат за премахване на пречките пред инвестициите. Тяхното изпълнение ще се наблюдава през целия финансов период.

7. Повече възможности за взаимодействия в инструментариума на бюджета на ЕС

Единната нормативна уредба, обхващаща фондовете на Регионалната политика и фонда „Убежище и миграция“, ще улесни създаването на *местни стратегии за интегриране на мигрантите, подпомагани със средства на ЕС*; Извън рамките на единната нормативна уредба ще се улесни взаимодействието с други инструменти на ЕС, като например *ОСП*, „*Хоризонт Европа*“, *LIFE* или „*Еразъм+*“. В рамките на новата програма *Interreg* ще се подкрепят междурегионални иновационни проекти, като регионите могат да използват собствени средства за проекти в Европа, съвместно с други региони. Освен това, ЕК предлага нов инструмент, *Европейски трансграничен механизъм* за хармонизиране на правните рамки за сътрудничество на граничните региони.

8. Както досега, засилено използване на финансови инструменти

Планира се, фондовете за безвъзмездни средства (грантове) да бъдат допълвани от финансови (частни) инструменти, на която основа държавите членки ще могат да прехвърлят част от своите средства по регионалната политика към новия централен **фонд InvestEU**, така че да ползват гаранцията, предоставена от бюджета на ЕС. Съчетаването на безвъзмездни средства и финансови инструменти се улеснява, а новата рамка включва и специални разпоредби за привличане на повече частен капитал.

• Приоритети на регионалната политика в България за периода 2021 – 2027 г.

Националните приоритети за периода 2021 – 2027 г. са определени на базата на извършения през 2018 г. „Анализ на социално-икономическото развитие на България 2027 – 2017 г.“. Съставен е също списък с целите на политиките и политиките, които ще бъдат финансирани през периода 2021 – 2027 г. На базата на горния анализ, по-долу е представена справочна таблица за националните приоритети и оперативни програми. Тя ще се използва за структуриране на стратегическата рамка за развитие на община Иваново (**Част 2.3**) и за конкретизиране на източниците за финансиране на мерките и проектите за развитие.

Поради риска от изменение на климата в България, страната ще заделя 25 % от ресурса на ЕСИФ за дейности и мерки за постигането на Цел 2 на Регионалната политика *«По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез ...»*. Действията за сигурност и миграция ще бъдат насочено към улесняване на ТГС и обмена на информация, чрез оперативна съвместимост на информационните системи на ЕС по сигурността, управлението на миграцията и на границите, включително подкрепа на жертви на престъпления.

Таблица 2.2

Национални приоритети на регионалната политика и оперативни програми в България

Приоритети (П) и подприоритети на регионалната политика 2021 – 2027 г.	Индикативни оперативни програми
П1. Наука и образование за конкурентоспособност 1.1. НИРД и научна инфраструктура 1.2. Стимулиране на иновации в предприятията	ОП „Наука и образование“ ОП „Иновации и конкурентоспособност“
П2. Образование и обучение за високо квалифицирана работна сила 2.1. Повишаване на уменията 2.2. Подобряване на здравните характеристики на работната сила	ОП „Развитие на човешките ресурси“ ОП „Наука и образование“
П3. Подобряване на свързаността и цифровизация на икономиката 3.1. Свързаност и достъпност 3.2. Електронно управление	ОП „Транспортна свързаност“ ОП „Развитие на регионите“ ОП „Електронно управление и техн. помощ“ „Програми за териториално сътрудничество“
П4. Насърчаване на социалното включване и намаляване на бедността 4.1. Включване в заетост 4.2. Подобряване на достъпа до социални и здравни услуги 4.3. Подкрепа за най-нуждаещите се	ОП „Развитие на човешките ресурси“ ОП „Храни и основно материално подпомагане“
П5. Оползотворяване на местния потенциал 5.1. Туризъм и култура 5.2. Екологична инфраструктура	ОП „Околна среда“ ОП „Морско дело, рибарство и аквакултури“ „Развитие на земеделието и селските райони“

Хоризонтални политики (ХП) за периода 2021 – 2027 г.:

ХП 1: Действия, свързани с климата;

ХП 2: Приоритетно действие с проекти в изостанали райони;

ХП 3: Сигурност и миграция.

Първите две хоризонтални политики (ХП 1: *Действия, свързани с климата*; и ХП 2: *Приоритетно действие с проекти в изостанали райони*) ще се осъществяват чрез дейности и мерки по националните приоритети, а третата политика ХП 3: *«Сигурност и миграция»* - с финансиране от трите специализирани фонда на ЕС *«Интегрирано управление на границите и визите»*, *«Вътрешна сигурност»* и *«Убежище и миграция»*.

2.2.2. Основни параметри на Общата селскостопанска политика (ОСП)

Договорените в Европейския парламент подобрения и изменения на ОСП засягат обхвата на организациите на производителите, укрепването на селскостопанските застраховки и на инструментите за стабилизиране на доходите, правилата за плащанията за опазване на околната среда, подпомагането на младите земеделски стопани и определението за „активен земеделски стопанин“, което може да се прилага гъвкаво от държавите членки на ЕС.

Въпреки че ЕС планира да отдели за селското стопанство 28,5 % от общия бюджет за периода 2021-2027 г., тези средства са **15 % по-малко** спрямо предния програмен период поради излизането на Обединеното кралство от ЕС (нетен вносител в бюджета) и нуждите от финансиране на новите приоритети на ЕС (*миграция, външни граници, цифрова икономика, транспорт*). **Първият стълб** на ОСП запазва своя приоритетен характер, въпреки че се планира намаление на бюджета му 11 %, докато **Вторият стълб**, който финансира развитието на селските райони, ще може да ползва с 28 % по-малко средства спрямо 2014 – 2020 г.

В центъра на вниманието за 2021 – 2027 г. е изискването за ориентиране на ОСП към *очакваните резултати и принципа на субсидиарност*, които изискват от държавите членки много по-важна роля в изпълнението на ОСП. За новия програмен период ЕС ще определя ключовите параметри (цели на ОСП, основните видове намеса по първи и втори стълб), а държавите членки трябва да изготвят многогодишни стратегически планове за постигане на целите и индикаторите.

Важно за първия стълб на ОСП е предложението на ЕК за ограничаване на *преките плащания до 100 000 евро* на бенефициент и прогресивно намаляване на плащанията за *площи земя* в диапазона от 60 000 до 100 000 евро. Освен това секторните програми за интервенции се прехвърлят от общата организация на пазара (ООП) към националните стратегически планове. Изменения се планират и за т.нар. „архитектура за екологизиране“, като новата ОСП ще има три направления: нова задължителна система за кръстосано съответствие; програми за климата и околната среда; и мерки в областта на селското стопанство, околната среда и климата, които ще бъдат финансирани от първия стълб, докато досега бяха финансирани от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

Важно за втория стълб е, че *ЕЗФРСР вече не е фонд от общата рамка на политиката на сближаване*; делът на съфинансиране от ЕСИФ към изпълнението на мерки е намален; ЕК засилва опростяването на изпълнението; и накрая, *правилата на програмата Leader попадат в обхвата на политиката на сближаване*, въпреки че нейното финансиране се осигурява от бюджета за ОСП.

Към средата на 2020 г. са вече съгласувани решения за следните основни параметри:

- засилване на контрола на предлагането по „Пакета за млякото“ в ЕС;
- усъвършенстване на конкуренцията с цел насърчаване организациите на производителите; разширяване на регулирането на лозаро-винарския сектор;
- изпълнението на мерки от стратегическите планове се планира за началото на 2022 г.;
- постепенно сближаване между държавите на преките плащания за хектар през 2027 г.;
- подпомагането за екологичната програма в първия стълб е 20 % от бюджета, 12 % за обвързаното с производството подпомагане; 3 % за секторните схеми);
- „екологично“ разпределение на средствата по втория стълб, насочено към 30 % от целите в околната среда и 30 % от мерки за инвестиране и за управление на риска;
- ограничаване до 15 % на трансферите от първия към втория стълб и до 5 % от втория към първия стълб на ОСП;
- резерв за кризи в земеделието на ЕС в размер на 1,5 милиарда евро.

Очаква се, че през 2020 г. ще съгласувани и конкретни предложения за: биологичното разнообразие, нивата на емисиите на парникови газове, стратегията „къси вериги на продажби“, за укрепване на продоволствената сигурност, намаляване употребата на

пестициди, торове и антибиотици, подкрепа за иновациите информираността на потребителите в земеделието.

2.3. ОБЩА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ИВАНОВО ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г.

2.3.1. Цели и приоритети на развитие на община Иваново за 2021 – 2027 г.

В резюме на прегледа за параметрите и особеностите за изпълнение на Регионалната политика и на ОСП за периода 2021 – 2027 г. и сравнението с представения в раздел 2.1 SWOT анализ на територията на община Иваново може да се обобщи, че при структуриране на стратегическата рамка на ПИР – Иваново трябва да се отчитат формулираните **приоритети за развитие** на страната като цяло и за Северен централен район и Област Русе в частност.

При структуриране на комплекса от приоритети и специфични цели за бъдещия ПИР за периода 2021 – 2027 г. трябва да се прецени:

- (а) кои от тях са актуални към момента, съобразени са с потребностите на общината и съответстват на актуализирания документ на Областната стратегия 2014 – 2020 г. за Русе ;
- (б) дали е необходимо да се промени формулировката някои приоритети или те да отпаднат съобразно оценката за валидност на SWOT анализа от таблица 2.1 и 2.3.

Актуализацията на стратегията трябва да отчита също параметрите на потенциалните за 2021 – 2027 г. оперативни програми и финансови инструменти, така че да се осигури финансова подкрепа за мерките за развитие. Поради това, следва през 2020 г. да се следи актуалната информация за очакваните графици за финансиране на мерки през 2021 и 2022 г.

Актуализираната стратегия на ПИР 2021 – 2027 г. изисква по-голяма конкретизация и адаптиране към конкретните условия и инструменти за нейната реализация, осъществена чрез сравняване с приоритетите на Регионалната политика и ОСП за същия програмен период. Подходящо е при необходимост да се конкретизират и допълнят спрямо ОПР от 2014 год. и целевите групи за разработване на Плана, което би осигурило по-адекватно на местните условия съдържание на приоритетите и мерките за изпълнение на ПИР - Иваново.

Целесъобразно е ПИР 2021 – 2027 г. да се структурира със запазване на **трите основни приоритета** за устойчиво балансирано развитие на селските райони – **материален капитал** (земеделие и местен туризъм), **социален капитал, вкл. администрацията** (човешки ресурси, социални и административни институции) и **качество на живот** (инфраструктура и опазване на околната среда). Количеството мерки в рамките на всеки приоритет може да се балансират съобразно планираните проекти с реалистично финансиране. Като примери може да се изтъкне необходимостта от **диверсифициране на местната икономика чрез предприятия за преработка на сурова земеделска продукция и туризъм**, което би способствало и за по-нататъшно намаляване на безработицата.

Поради горните изводи, може да се направи следното **обосновано предложение за структуриране на стратегическата рамка** на Плана за интегрирано развитие на Община Иваново за периода 2021 – 2027 г., както следва:

1. **Стратегията на ПИР 2021 – 2027 г.** се базира на три приоритета за развитие, които са естествено продължение на приоритетите на актуализирания през 2018 г. план 2014-2020 г., но до голяма степен осъвременени съгласно стратегическата рамка 2021-2027 г. за страната – **Таблица 2.2.**

2. Чрез наименованието и съдържанието на **Приоритет (1)** се засилва идеята за връзка между подобряването на инфраструктурата и качеството на живот в населението. За тази цел са формулирани три свързани специфични цели: (1) за развитие на пътната / транспортна инфраструктура към селищата на Югоизток от общинския център с цел подобряване на достъпността; (2) за подобряване и развитие на уличната урбанизирана инфраструктура и околна среда; и (3) за подобряване качеството на комуналните услуги в селищата.

3. В наименованието и съдържанието на Приоритет (2) се засилва идеята за **развитие на алтернативни дейности за заетост и добавена стойност**, като се включват мерки за развитие на предприятия за преработка на сурова земеделска продукция, както и мерки за екологичен и опознавателен туризъм, съдържанието на които е обогатено съобразно подраздела развитие на туризма от Част 1.

4. В Приоритет (3) се засилва тежестта на дейностите за повишаване на капацитета за местно развитие на социалния капитал (например чрез мерки за сплотяване на местната общност), за сметка на мерки за поддържане и развитие на социо-културната среда на живот.

5. Структурата и съдържание на стратегическа рамка на ПИР - Иваново за 2021-2027 г. се характеризира с **балансираност на броя специфични цели и мерки** на приоритетите. Всеки от приоритетите съдържа по три специфични цели, формулировките на които произтича от наименованието на приоритета.

2.3.2. Стратегическа рамка на плана за интегрирано развитие на община Иваново за периода 2021 – 2027 г.

Представеният в Раздел 2.1 SWOT–анализ на общината показва, че община Иваново има необходимост да реши типичните за селските райони в България предизвикателства на развитие чрез: **иновативна съпътстваща земеделието преработвателна индустрия и екологичен / местен туризъм, повишаване капацитета на местната администрация и социално-културни човешки ресурси за устойчиво и интегрирано местно развитие и за подобряване на местната инфраструктура и качеството на живот на населението.**

На фиг. 2.1 по-долу е показана структурата на стратегическата рамка на ПИР - Иваново за периода 2021 – 2027 г. Тази структура в частта си за приоритетите и специфичните цели съответства на актуализирания документ за общинския план, изготвен през 2018 г. Както се вижда, всеки от трите приоритета се осъществява чрез 3 специфични цели. Съдържанието на мерките за интегрирано развитие следва да се уточни след обсъждане с представители на целевите групи за съдържанието на всеки приоритет и възможностите за проектно финансиране от ПРСР и програмите на Регионалната политика (**Таблица 2.2**), след конкретизирането им до края на 2020 г.

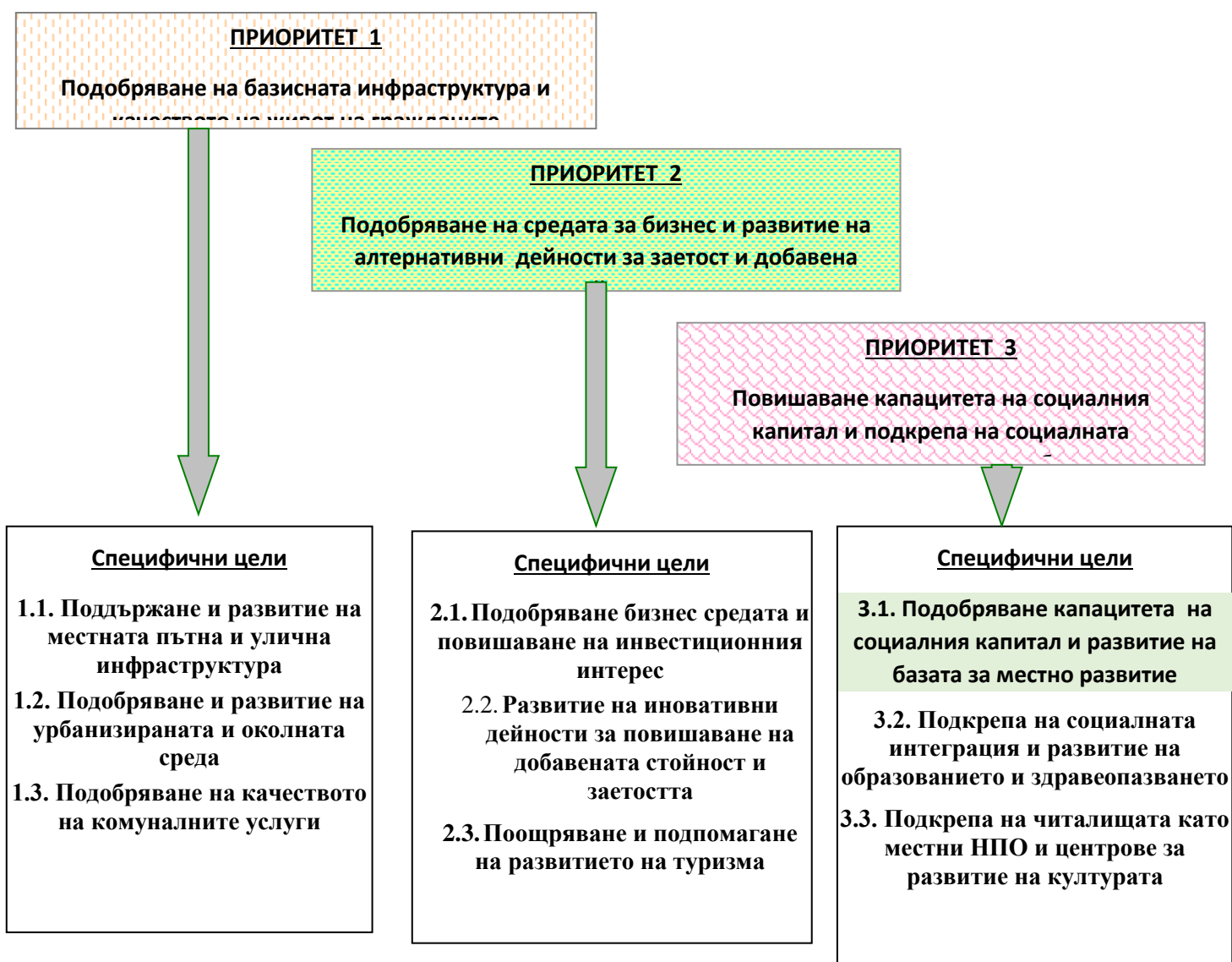
Фиг. 2.1

СТРУКТУРА НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ИВАНОВО ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Устойчиво и балансирано подобряване на местната икономика и качеството на живот, чрез развитие на инфраструктурата и средата за бизнес, подобряване на capacитета на социалния капитал за местно развитие и подкрепа на социалната интеграция и културата

ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И МЕРКИ НА ОПР – ИВАНОВО (2018 г.)

Част III. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ (ОПР) ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ.

3.1. СЪЩНОСТ И КОНЦЕПЦИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ

Планът за интегрирано развитие на Община Иваново е разработен при спазването на принципите за партньорство и сътрудничество. Идентифицирани и привлечени в процеса на разработването са всички заинтересовани страни. Съгласно изискванията на ЗРР, Кметът на общината и Общинският съвет осигуряват информация и публичност на **Плана за интегрирано развитие (ПИР)** в съответствие със своите компетенции.

Общинската администрация предприема всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на стратегическия документ.

Осигуряването на партньорство, публичност и прозрачност е приложено още на първият етап на разработване на плана и е валидно за всички последващи етапи на оценки и актуализация на плана, т.е. на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката на този планов документ.

Планът за интегрирано развитие определя **средносрочните цели и приоритети** за развитието на общината в съответствие с всички стратегически, национални и регионални документи за развитие и с общия устройствен план на общината.

В изпълнението на ангажимента си по осигуряване на широко участие в процеса по съставяне на плана администрацията разработва **комуникационна стратегия**.

Комуникационната стратегия е документ, който включва дейности за проучване и анализ на потенциалните партньори, за информиране на местната общественост, за формиране на култура на общинско ниво в посока на местното социално и икономическо развитие.

Чрез заложените в стратегията форми, методи и инструменти се осигурява информираното съгласие на заинтересованите страни. Информацията спомага за идентифициране на потенциални проблеми, за генериране на обществена подкрепа и за изясняване на съществени въпроси при очертаване на проблематичните области.

Изпълнението на стратегията е гаранция за прилагането на принципа на партньорство и осигуряването на прозрачност на процеса по разработване и реализация на плана, чрез одобрение, изпълнение и проследяване на пакет от подходящи мерки и действия.

От особено важно значение е правилното идентифициране на **партньорите и заинтересованите страни** в този процес. **Заинтересована страна е отделно лице или**

обществена целева група в общината, които имат потребност (полза) от плана или в някаква степен ще бъдат засегнати от изпълнението и резултатите. Представителите на заинтересованите страни в **плана за развитие** до голяма степен се препокриват с т.н. **целеви групи**. Това са групите от хора, които са обект на въздействие от проекта.

Заинтересованите страни са идентифицирани още на фазата на генериране на идеи за плана за интегрирано развитие, като паралелно с това е осигурена прозрачност и достатъчна по вид и количество информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло. С това се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на плана. Една част от обществените структури участва във формулирането на приоритетите и мерките от плана и най-вече по осъществяването на контрол при последващото изпълнение на мерките при тяхната реализация. Основният показател за успеха на плана за развитие е до каква степен са удовлетворени очакванията на заинтересованите страни.

3.2. ПЛАНИРАНЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ

Комуникационната стратегия е инструмент, който регламентира принципи, правила и процедури за подържане на постоянно и ефективно взаимодействие със заинтересованите органи, организациите, икономическите и социалните партньори, както и с физически и юридически лица, които проявяват отношение към развитието на общината. Цели се предоставената информация относно разработването и изпълнението на плана да достигне максимален брой представители на заинтересованите страни и да се осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията.

Специфичните действия за осигуряване на необходимата информация и публичност включват провеждането на разяснителни кампании, които могат да обхващат:

- Предоставяне в подходяща форма на информация за предвижданията на плана за интегрирано развитие, за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и за очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;
- Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
- Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;
- Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване на стандарта на живот на населението;
- Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализация на плана.

Специфичните цели на стратегията:

- Осигуряване на широка информираност и обществена подкрепа при разработването и изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината;
- Създаване на информационна база от планираните дейности, чрез предварително структуриране и систематизиране на вижданията на всички заинтересовани страни за постигане целите на плана за интегрирано развитие;
- Повишаване на капацитета за управлението на плана за развитие, чрез използване индивидуалната компетентност и експертиза на гражданските структури;

Основни принципи на стратегията

- **Практическа насоченост на съдържанието**

Посланията на стратегията, излъчени към обществената аудитория, съдържат фактологична и конкретна информация, съобразена с целите, със спецификата на целевите групи и очакваното въздействие. В търсенето на оптимален и ясно дефиниран ефект от всяка мярка, информацията се поднася в достъпен и максимално въздействащ вид. Специално внимание се отделя на адаптирането на информацията към интелектуалните и езиковите особености на отделните целеви групи;

- **Защита на обществения интерес**

Комуникационната стратегия се прилага по начин, който изгражда съпричастност в населението и в структурите на гражданското общество към проблемите на общината и ги мотивира за участие в управлението;

- **Увереност и позитивност**

Комуникационната стратегия изгражда позитивно отношение и мотивира гражданите и участниците в целевите групи. Анализът на проблемните аспекти на икономическата и социалната ситуация в общината се представя под формата на конструктивни изводи. Мерките, финансирани от оперативните програми на ЕС се представят като рационален инструмент за постигане на желаното подобрене и постигане очакванията на гражданите.

- **Единство и координация**

Всички форми и комуникационни канали по прилагането на Комуникационната стратегия се използват равностойно и в тясна координация. Независимо от различната насоченост на посланията към целевите групи, не се допуска противоречивост;

- **Навременност**

Всички мерки за информация и комуникация са планирани и се изпълняват с оглед своевременното задоволяване на идентифицираните нужди на целевите групи.

- **Партньорство**

Комуникационната стратегия се изпълнява в открит диалог и взаимодействие с всички заинтересовани страни.

- **Прозрачност**

Предоставянето на информация за изпълнението на мерките по информираност и публичност се осъществява в съответствие с изискванията на българското законодателство. Прозрачността цели постигането и утвърждаването на определен информационен стандарт, който не подлага на съмнение ефективността на работата на общината и в същото време удовлетворява обществената потребност от публичност за нейната дейност.

Нива на комуникация

- **Вътрешно ниво** – оптимизиране на комуникационните процеси в администрацията, чрез:

- ✓ Подобряване на вътрешния обмен на документи и информация и на хоризонталната комуникация;
- ✓ Осигуряване на лесен достъп до информационните ресурси и оперативната информация на експертите - отговарящи за комуникацията.
- **Общинско ниво** – осъществяване на конкретни комуникационни политики и дейности насочени към гражданите и към местните обществени и бизнес организации и медиите. Комуникацията на това ниво е подчинена на целите за прозрачност, насърчаване на диалог и сътрудничество.
- **Регионално ниво** – поддържане на ефективна комуникация и координация с регионални структури за развитие, по осигуряване на съответствие на общинския план за развитие със стратегическите документи на регионално ниво.
- **Държавни органи на местно ниво** - поддържане на продуктивна комуникация с държавните органи, относно прилагането на методическите указания по разработването и последващите етапи от реализацията на ПИРО, както и с управляващите органи на оперативните програми по усвояването на средства от европейските фондове.

Комуникационната стратегия включва механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация на плана за интегрирано развитие. Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнението на плана. Обществеността се информира за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са изразходвани финансовите ресурси.

3.3. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЦЕДУРИТЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ

3.3.1. Идентифициране на заинтересованите страни

При идентифициране на заинтересованите се търси отговор на следните въпроси:

- Кои са конкретните представители на заинтересованите страни в общината?
- Какво заинтересованите страни искат да постигнат за общината и какви са техните очаквания ?
- Съвпадат ли очакванията на заинтересованите страни със целите на Плана за интегрирано развитие?
- Може ли да бъде оценен конкретният принос на всяка заинтересована страна към процеса на местното развитие ?

Конкретните отговори формират средата за взаимодействие между публичните цели и интересите (очакванията) на целевите групи, които трябва да бъдат мотивирани за участие в процеса на регионално развитие. В общината има много заинтересовани страни като организации със стопанска или идеална цел, които доброволно изпълняват част от държавните или общински задачи, за и в съответствие със своите интереси.

Заинтересованите страни се включват още на етапа на разработването и приемането на плана за развитие, като тяхното участие става особено значимо при реализацията на приоритетите и целите, заложили в него. Ангажимент на общинската администрация е да осигурява необходимата публичност и да прилага всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности при определянето и

реализацията на целите и приоритетите на документа. Планът за интегрирано развитие се обсъжда и съгласува със заинтересованите организации, с икономическите и социалните партньори, а така също и с физически и юридически лица, които не са индиферентни към развитието на общината. Цели се, информацията да достига до максимален брой представители на заинтересованите страни и да осигурява участие им в обсъжданията и вземането на решенията.

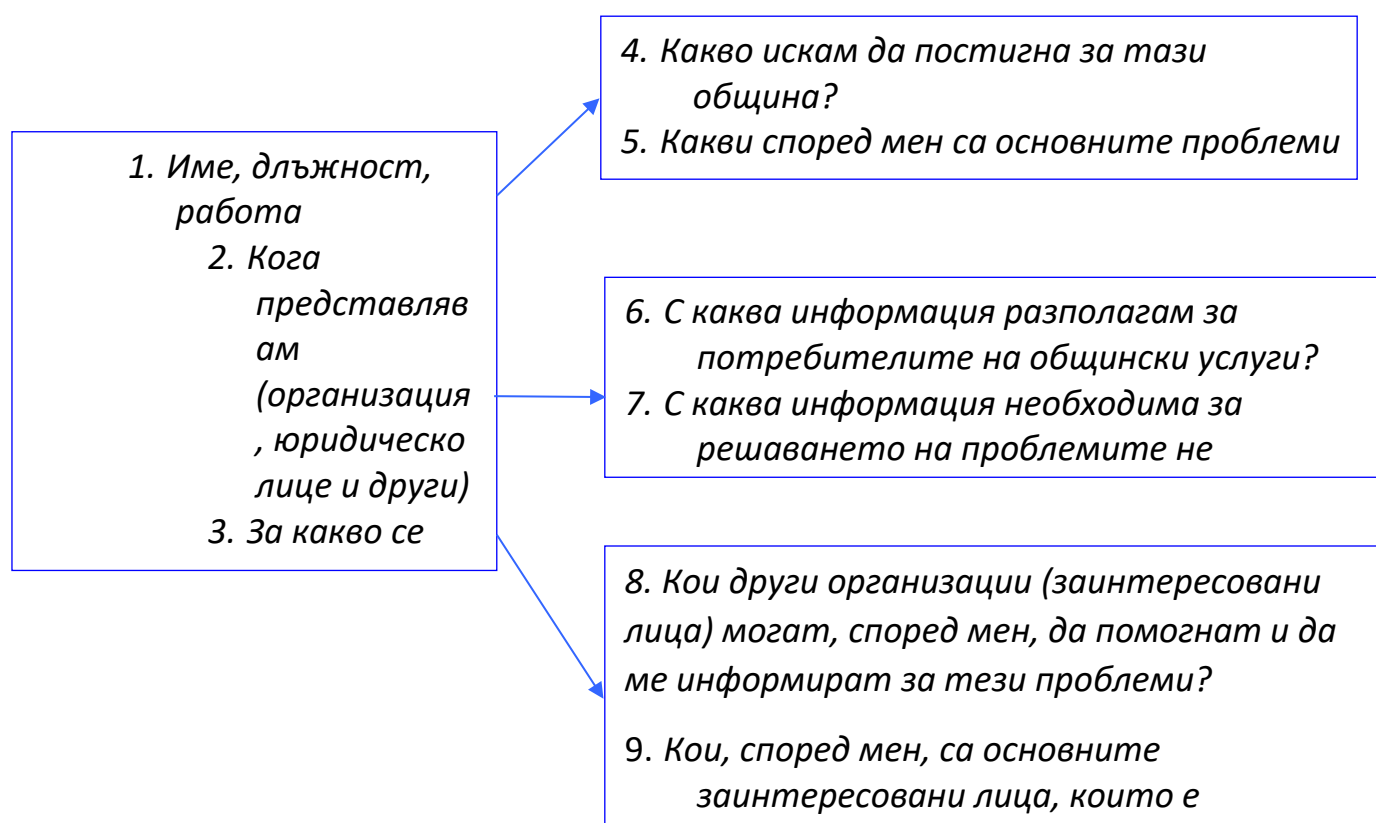
Заинтересованите страни имат различни характеристики и изискват различен комуникационен подход. Съществуват съществени различия по отношение на интересите на отделните страни и по отношение на собствената им позиция спрямо местното икономическо развитие. Целевите групи имат различна степен на разбиране, на готовност и компетентност да партнират. Някои от тях дори са слабо информирани за тези възможности и не са осъзнали ползите, които могат да се извлекат от такова партньорство. Няма опит за работа в партньорство и не разполагат с достатъчна информация за подобно участие. Други имат вече опит, но той не е систематизиран.

Тези обстоятелства правят процеса по идентифицираните на заинтересованите лица и организации специфичен и деликатен. Субективното включване крие риск от изкривяване (и изкористиване) на процеса при подборане на идеи за конкретни проекти.

Нежелателните последици могат да се намалят съществено ако се направи анализ на всяка една от заинтересованите страни по схемата **“всеки за всички”** (фиг. 3.1). Анкетиране в началото на едно-две лица, с последващо анкетиране на други посочени от тях и с постоянно разширяване на обхвата, може да идентифицира широк кръг от заинтересовани страни, от които чрез преки контакти ще се ранжират подходящите за включване и в други анализи заинтересовани лица и независими експерти.

“ЗА СЕБЕ СИ”

“ЗА РЕГИОНА И ДРУГИТЕ”

Фиг 3. 1. Схема за реализиране на потенциалните заинтересовани страни по принципа “всеки за всички”

Изключително важно е да се идентифицира конкретно множество от очаквания, несъгласия и пречки, които заинтересованите страни могат да изявят спрямо проекта на плана за интегрирано развитие. Поради това тези очаквания трябва да се анализират и на тази база да се определят приоритетите на всяка една от целевите групи.

Освен всичко това, партньорството означава, че отношенията с другите партньори трябва да се различава от отношенията към колегите в организацията или целевата група.

При разработването на ПИР, партньорството трябва да се управлява ефективно като:

- Разработва се ясен и точен план за работа, който се съгласува с всички партньори;
- Проучва се всеки поставен въпрос, като всеки изразява мнението си;
- Анализира се цялата придобита информация и се правят заключения;
- Вземат се решения за планирани действия, като ролята и отговорностите на всяка от страните се съгласуват;
- Осъществява се постоянен контрол.

Важно е партньорите да култивират дух на взаимноизгодно сътрудничество, откровеност и доверие и да осъществяват добра комуникация в хода на разработване на плана за развитие. Разчита се на редовно участие в съвместните срещи за консултиране на плана. Смисълът е постигане общите за общината и заинтересованите страни цели на плана за развитие.

С оглед насърчаване на сътрудничеството между отделните общини и местните общности, при разработването на плана е препоръчително да се включат и представители на администрацията, бизнеса и гражданското общество от **съседни общини**.

ЦЕЛЕВИ ГРУПИ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ

Вътрешни целеви групи

• Общинска администрация

Служителите в общинската администрация са страна и едновременно с това преки участници, както в процеса на разработване на плана за развитие, така и при изпълнението на приоритетите и мерките. Тясно задължение са дейностите по осигуряването на информация и публичност, както и по поддържането на добро взаимодействие и обратна връзка с другите целеви групи. В определени моменти, общинската администрация влиза и в ролята на бенефициент по реализацията на проекти, свързани с административния процес. Служителите в местната администрация са пряко свързани с цялостния процес по реализацията на местната политика и освен административни и логистични функции могат и трябва да изразяват отношение и по генерирането на стратегически и управленски идеи. Като преки участници и по служебни задължения в процесите по съставяне и изпълнение на плана, те могат да инициират идеи и действия, както и да идентифицират други заинтересовани лица.

• Общински съветници

Общинските съветници са специфична целева група. Те имат двойна роля - веднъж като членове на колективния орган на местното самоуправление - Общинския съвет, утвърждават и приемат актове на кмета на общината, свързани с местното развитие и втори път - като пълноправни граждани и представители на гражданското общество в управлението са

длъжни да отстояват и да работят в полза на местния обществен интерес. Те притежават обща компетентност за решаване на всички местни въпроси.

ВЪНШНИ ЦЕЛЕВИ ГРУПИ

• Граждани

Гражданското участие в процесите на вземане на решения по публичните политики е ново измерение в отношенията между управляващи и граждани. То се позовава на разбирането, че гражданите имат право да бъдат постоянен и самостоятелен участник във формирането на политики. Основно право на всеки европейски гражданин е правото на добра администрация и добро управление. Под добро управление се разбира прозрачност и ефективност в работата на администрацията, с осигурено участие на гражданите в процесите на вземане на решения по публичните политики.

• Неправителствени организации (НПО)

Неправителствените организации са граждански образования, които освен, че са изразител на обществени интереси, в повечето случаи отстояват и свои интереси, свои потребности и имат собствени претенции. Все пак - идеалните цели, за които са създадени насочват техните действия към предоставяне на различни (най-често социални и културни) услуги на гражданите и към изпълнение на дейности, възложени им от органите на държавното и местното управление.

Неправителствените организации са едновременно партньор на общината и потенциални бенефициенти. Опитът от усвояването на средства по ЕСИФ показва, че неправителственият сектор често насърчава инициативи и създава идеи, които ангажират общината към тяхното осъществяване. Ето защо, те биват не само информирани за целите, приоритетите и мерките на плана за развитие, но и насърчавани да участват със свои предложения. Конкретни комуникационни действия се насочват към неправителствените организации, предоставящи образователни, социални, културни услуги, туристическите сдружения и към други обществени субекти.

• Бизнес субекти

Макар и не пряко ангажирани с местното икономическо развитие, местните власти са най-силно заинтересовани от пълноценно прилагане на всички мерки от плана за развитие. Интересите на местната власт са свързани с осигуряването на възможности за **социално-икономическо развитие и привличане на инвестиции**. Бизнесът изисква различна степен на разбиране, готовност и компетентност за партньорство при осъществяването на комуникационната стратегия и при реализацията на конкретни мерките от плана за интегрирано развитие.

Някои от тези субекти дори не са информирани за тези възможности и не са осъзнали ползите, които могат да имат от такова партньорство. В Община Иваново, чиято икономика е с подчертано аграрен характер, специално отношение се прилага спрямо земеделските производители, средния и малкия бизнес - доколкото го има.

Важен аргумент за повишеното внимание спрямо тази целева група е възможността в плана за развитие да влязат проекти и мерки в подкрепа на създаването на публично-частно партньорство между администрацията и бизнеса. Това е силно въздействаща форма за повишаването на икономическата ефективност, чрез привличане на частния сектор и ограничаване на публичните разходи чрез разтоварване на общината от несвойствени дейности и финансиране.

Персоналните участници се определят с помощта на общинската администрация. Целта е не само включването на максимален брой участници, но и същите да бъдат с ясно изразени обществени позиции и интерес относно развитието на общината. Определените представители имат доказано участие и инициативност при предходни обсъждания, работни срещи, дискусии и анкети предходни планове за развитие. Включени са неправителствените организации, предоставящи образователни, социални и културни услуги и бизнес субекти осъществявали публично-частни партньорства с общината. При формиране на целевите групи е търсено различие по отношение на интересите и позициите им спрямо местното икономическо развитие.

Забележка: Списъци на идентифицираните представители на целевите групи са представени в Приложение

ИНСТРУМЕНТИ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ

• Информирането като форма на гражданско участие

Това е процес, при който заинтересованите страни и гражданите се **информират** от общинската администрация за времето и технологията по съставяне на Плана за интегрирано развитие, за етапите по неговата реализация, за приоритетите и мерките, заложи в него, както и относно източниците за финансиране. С други думи, това е един **непрекъснат процес**, съпътстващ целия **програмен период** през който се реализира плана. При т.н. **активно информиране**, освен предоставянето на еднопосочна информация се използват и методи за **насърчаване на гражданското участие**. Гражданските и бизнес субектите се уведомяват как и при какви условия да участват в управлението на плана за развитие и как да изразяват своето мнение.

Принципи на ефективното информиране

- Прилагане на диференциран подход спрямо спецификата на целевите групи;
- Използване на всички възможни канали за информация;
- Използване на достъпен език;
- Информирането винаги предхожда вземането на решения;
- Активност за насърчаване гражданските субекти да споделят мнението си и да осъществяват обратна връзка.

Форми за информиране

• Информационни срещи със целевите групи

Тази форма се използва периодично, най-вече преди вземането на решения, свързани с разработването и изпълнението на плана за развитие. В някои случаи на гражданите се предоставя възможност да изразят своите опасения и мнения по тях. Срещите се организират по инициатива на администрацията или по инициатива на определена целева група. Обявяват се предварително по основните комуникационни канали – печатни и електронни медии и на Интернет страницата на общината. Протичането на срещите не следва специфични правила. Основната цел е да се даде възможност на колкото се може повече хора да изразят своето мнение. Начинът на провеждане е разнообразен – може да се започне с отворена презентация, след което да премине в дискусия в малки групи, с представяне на общите мнения от груповата работа.

• Граждански панел

Методът предоставя възможност за информиране на широката общественост за цялостния

процес на планиране, където е необходимо да се съберат гледните точки на гражданските структури, изразени от определени от тях експерти по основни проблеми и различни области на приложение и познание. За разлика от **информационните срещи** той се организира и провежда в **експертен консултативен формат**.

КОНСУЛТИРАНЕТО КАТО ФОРМА НА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

Това е процес, при който гражданите, лобисти и представители на групи с общ интерес, коментират официални предложения и допринасят с участието си за генерирането на идеи и управленски решения.

АНКЕТИРАНЕ

Анкетирането се провежда на отделни етапи:

- **При стартиране на разработването** на плана за интегрирано развитие и цели събиране от заинтересованите страни на максимален брой виждания и становища относно философията на плана - в частност и за възможностите за балансирано развитие на общината - в глобален аспект;

- **По време на реализацията** /периодични анкети/ на приоритетите и мерките от плана, с оглед установяване на удовлетвореността на заинтересованите страни от постигнатите резултати.

Анкетирането се провежда с предварително подготвен инструментариум (анкетни карти) и под инструктажа на членовете на екипа по разработването на плана за развитие.

***Забележка:** Анкетните карти за всяка от целевите групи са представени в Приложение*

ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ

В рамките на разработването на ПИР на Община Иваново е целесъобразно провеждането на две **обществени обсъждания**, като ключови етапа от процеса на съставяне на документа.

Първото обществено обсъждане се провежда за представянето на бъдещата визия, стратегическите цели и приоритети за развитие на общината. Осигурява се възможност за представяне на проектни предложения от страна на заинтересованите страни, чийто представители участват в обсъждането, които се предоставят на екипа, разработващ плана.

Второто обществено обсъждане включва публикуването на ПИР, покана за мнение и обсъждането на плана пред местната общественост, преди приемане от Общинския съвет.

МЕДИЙНИ КАМПАНИИ

Основните информационни събития, които имат за цел да осведомяват широката общественост и да привлекат вниманието и интереса на заинтересованите страни са:

- **Пресконференции на кмета** на общината и представители на неговата администрация за подготовката, организацията по разработването на плана за развитие и за възможностите по осигуряване на външно финансиране на мерките, заложи в него;
- **Прессъобщения и обзори**, насочени към медиите, като средство за осведомяване на местната общност за действията по съставянето на плана за развитие и за постиженията при неговото изпълнение;
- **Брифинги (кратки пресконференции)**, най-вече за обявяване на отделни проблеми и постижения.

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА НА ОБЩИНА ИВАНОВО

Най-гъвкавият и лесно достопен инструмент за комуникация със заинтересованите страни

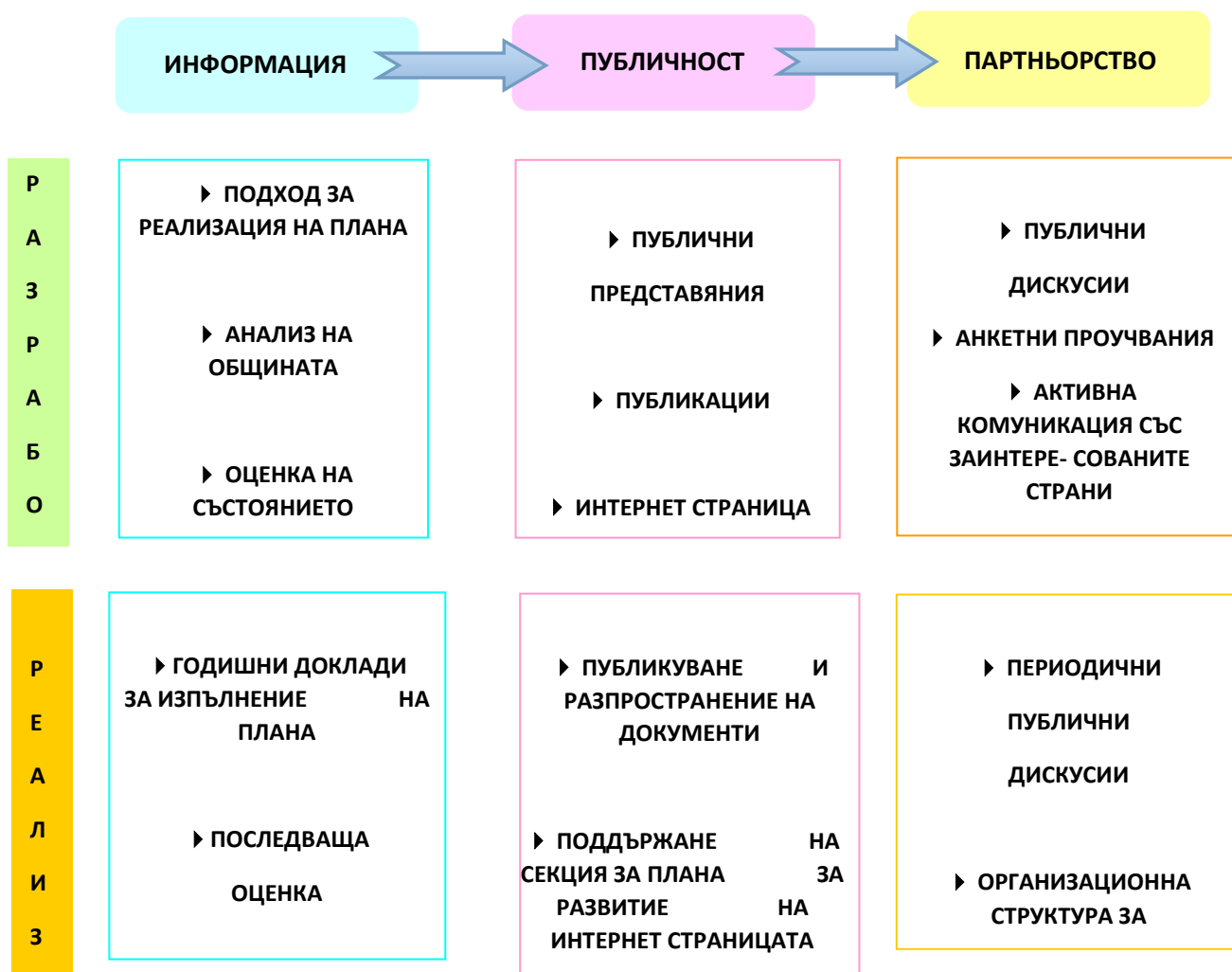
е Интернет страницата на общината. Проектът на плана за развитие се публикува на Интернет страницата, като се осигуряват **on-line** възможности за обратна връзка - мнения, становища, съждения и предложения на заинтересованите страни. В рамките на **общата комуникационна стратегия** на страницата се публикуват задължително и последващите годишни отчети за изпълнението на мерките.

Интернет страницата се използва като средство за редовно предоставяне на актуална информация за оперативните програми, формулярите за кандидатстване, указания, често задавани въпроси, прегледи на печата, информация за одобрени проекти, обяви за обществени поръчки и насоки за прилагане на мерките за информация и публичност.

СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ОБУЧЕНИЯ НА АДМИНИСТРАЦИЯ И БЕНЕФИЦИЕНТИ

Разработването и изпълнението на Плана за интегрирано развитие е **продължителен и комплициран процес**, който включва и съчетава разнообразни дейности и действия, изпълнението на които изисква определена **експертиза**. Участието на служителите от администрацията в този процес, независимо от притежаваната от тях **обща компетентност** изисква и **специфични познания и умения**, пряко свързани с управлението на плана за развитие. Не бива да се забравя, че това е важен за балансираното развитие на общината стратегически документ, към изпълнението на който се подхожда отговорно и професионално. За осигуряването на необходимия **административен капацитет** администрацията осигурява перманентно обучение на своите служители.

□

Фиг. 3.2. Структура на дейностите по информация и публичност в процеса на разработване и изпълнение на плана за интегрирано развитие